

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ &
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«**Η Ποιότητα** της παρεχόμενης **Πληροφόρησης** στις σημειώσεις (Notes) των ετήσιων **Οικονομικών Καταστάσεων** των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Εταιριών μετά την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.)»

ΠΑΝΤΑΖΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ, 10565

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΧΥΤΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

ΠΡΕΒΕΖΑ, 2015

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή

Τόπος, Ημερομηνία

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

2. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

3. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

Ο Προϊστάμενος του Τμήματος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι να αξιολογήσει την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας. Κίνητρο μας για την επιλογή του συγκεκριμένου κλάδου στάθηκε η οικονομική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας κατά την τελευταία εξαετία. Στην συγκεκριμένη εξαετία η Ελληνική οικονομία βρέθηκε αντιμέτωπη με την μεγαλύτερη της κρίση των τελευταίων 130 ετών. Οι αλλαγές οι οποίες επήλθαν ήταν δραματικές και επηρέασαν σημαντικότερα όλους τους τομείς τους. Η Ελληνική οικονομία για έξι συναπτά έτη και συνεχίζοντας έως τώρα βρίσκεται σε μια κατάσταση φθοράς αφθαρσίας όπου συνεχώς το ενδεχόμενο κατάρρευσης της είναι ανοικτό. Θεωρώντας ότι ένας από τους βασικούς κλάδους της είναι ο τραπεζικός τομέας ο οποίος εκτός του τεράστιου μεγέθους του αντικατοπτρίζει και την πορεία γενικότερα της οικονομίας αποφασίσαμε να εστιάσουμε σε αυτόν. Οι τράπεζες λόγω της γενικότερης οικονομικής καθίζησης κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας, λόγω της έλλειψης ρευστότητας αλλά και λόγω των τεράστιων ζημιών που αντιμετώπισαν λόγω του κρουστικού της αξίας των μέχρι πρόσφατα ομολόγων ελαχίστου κινδύνου που κατείχαν, βρέθηκαν και βρίσκονται σε εξαιρετικά δύσκολα οικονομική κατάσταση. Η αύξηση κεφαλαίου ήταν επιτακτική για όλες όπως και η μεταξύ τους συγχώνευση. Την συγκεκριμένη πενταετία έγινε η μεγαλύτερη συγχώνευση τραπεζών στην ιστορία της ελληνικής οικονομίας.

Σκοπός της εργασίας μας είναι να εξετάσουμε το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών σε μια περίοδο εξαιρετικής πίεσης και δυσάρεστων εξελίξεων καταφέρνουν ή όχι να είναι ποιοτικές. Εστιάζοντας στην περίοδο 2009 – 2013 και έχοντας ως δείγμα τις 5 τράπεζες οι οποίες έμειναν μετά την μεγάλη ενοποίηση το 2013 εξετάζουμε βασικά χαρακτηριστικά των οικονομικών καταστάσεων. Αυτά είναι ο ελεγκτής των οικονομικών καταστάσεων, ο τύπος πιστοποιητικού, και κάποια χαρακτηριστικά των σημειώσεων των οικονομικών καταστάσεων. Κάνοντας στατιστική ανάλυση και εξάγοντας βασικές στατιστικές τιμές των υπό εξέταση μεταβλητών καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η ποιότητα γνώμης των ελεγκτών είναι άριστη και επομένως οι οικονομικές καταστάσεις καθίστανται αξιόπιστες. Πάραυτα, παρατηρήσαμε αποκλίσεις σχετικά με τον όγκο των σημειώσεων επί των οικονομικών καταστάσεων, εύρημα το οποίο αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι οι οικονομικές καταστάσεις δεν είναι απόλυτα συμμορφούμενες με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα όσον αφορά τις γνωστοποιήσεις επί των διαφόρων θεμάτων.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικώς, θέλω να ευχαριστήσω θερμά τον Επιβλέποντα Καθηγητή μου, κ. Ευάγγελο Χύτη για την πολύτιμη συμβολή του στην ολοκλήρωση της παρούσας μελέτης που με τις γνώσεις και την πείρα του, μου παρείχε σε όλη τη διάρκεια της συγγραφής τις σωστές οδηγίες προκειμένου να φέρω εις πέρας την πτυχιακή αυτή με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η συμβολή του ήταν καταλυτική διότι μου έδωσε πολύτιμες συμβουλές προκειμένου να αποφύγω τετριμμένα παραπτώματα στη συγγραφή της.

Επίσης, αισθάνομαι υποχρεωμένη να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην οικογένεια μου, η οποία με στηρίζει πάντα σε κάθε προσπάθεια μου είτε αποφέρει καρπούς, είτε όχι. Έτσι και στο παρόν έργο, με παρότρυναν και μου συμπαραστάθηκαν για να προσπαθήσω όσο μπορώ περισσότερο και να συντάξω το υλικό που συνέλλεξα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Τους ευχαριστώ λοιπόν για την υπομονή και τη φροντίδα που μου δείχνουν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	i
-----------------	----------

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	ii
--------------------	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ 1

1.1	ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ	1
1.1.1	ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	3
1.1.2	ΤΡΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΩΝ Δ.Λ.Π.	4
1.1.3	ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (FRAMEWORK)	5
1.1.4	ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ Δ.Λ.Π.	5
1.1.5	ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Δ.Λ.Π.	6
1.2	ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ	7
1.2.1	Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑ Δ.Ε.Π.	9
1.2.2	ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ Δ.Ο.Λ.	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙ ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ

ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ Δ.Λ.Π. 13

2.1	ΤΟΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ & ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ).....	13
2.2	ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ	15
2.2.1	Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΣ&Η ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ.....	15
2.2.3	Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΛΟΓΙΣΤΗ.....	16
2.2.4	ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	17
2.2.5	ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ (ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ) ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ 37

3.1	Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ	37
-----	--	----

3.2 Η ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ.....	40
3.3 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΣΤΙΣ ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ.....	44
3.4 Η ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΣΤΙΣ ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ.....	45
3.5 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ	46
3.5.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	46
3.5.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ	50
4.1 ΟΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	50
4.2 ΣΤΑΔΙΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	52
4.3 ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ.....	55
4.3.1 Η ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	55
4.3.2 ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	58
4.3.3 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΙΣ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	63
5.1 ΓΕΝΙΚΑ	63
5.2 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.....	63
5.3 ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	64
5.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ-ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ.....	64
5.5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ-ΟΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΛΟΓΙΑΤΙΚΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ	65
5.6 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ.....	69
5.7 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΑ (ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ.....	70

5.7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ..... 74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ **75**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

1.1 ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, τα οποία εξελίσσονται και αναθεωρούνται συνεχώς, αποτελούν ένα σύνολο κανόνων και λογιστικών αρχών, που σχετίζονται με την κατάρτιση και παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων. Πρόκειται, δηλαδή για λογιστικές πρακτικές υπό τη μορφή νόμων με τους οποίους καλούνται να εναρμονιστούν υποχρεωτικά οι ελληνικές επιχειρήσεις, μετά από τη σχετική κοινοτική οδηγία. 1606/2002).

Η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board, I.A.S.B.) συστήθηκε στις 29 Ιουνίου 1973, ύστερα από συμφωνία των Λογιστικών Σωμάτων της Αυστραλίας, του Καναδά, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιαπωνίας, του Μεξικού, της Ολλανδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας και των Η.Π.Α. Η αρχική αυτή συμφωνία αναθεωρήθηκε το Νοέμβριο του 1982, οπότε υπογράφηκε και το αναθεωρημένο καταστατικό της I.A.S.B. Στη διάσκεψη του Εδιμβούργου το 2000, τα μέλη της I.A.S.B. ενέκριναν τη νέα οργανωτική δομή, που είναι η ακόλουθη:

- Επίτροποι: 19 μέλη από διάφορες χώρες και με διαφορετικό επαγγελματικό και λειτουργικό υπόβαθρο.
- Επιτροπές: με αρμοδιότητες να διορίζουν τα μέλη του συμβουλίου, της Μόνιμης Επιτροπής Διερμηνειών και του συμβουλευτικού συμβουλίου, να καταγράφουν την αποτελεσματικότητα του συμβουλίου, να εγκρίνουν τον προϋπολογισμό και να τροποποιούν το καταστατικό.

Ειδικότερα η Μόνιμη Επιτροπή Διερμηνειών (M.E.Δ., Standing Interpretation Committee, S.I.C.), δημιουργήθηκε το 1996 για να:

- ✓ εκδίδει ερμηνείες και διευκρινίσεις πάνω σε θέματα, που καλύπτονται από υφιστάμενα Δ.Λ.Π, όπου ενδεχομένως υπάρχει κάποια ασάφεια ή κάποιο θέμα, που χρήζει διευκρίνισης.
- ✓ εκδίδει προσωρινούς κανονισμούς για θέματα τα οποία δεν καλύπτονται από τα υφιστάμενα Δ.Λ.Π. αλλά χρήζουν άμεσης διευθέτησης.
- ✓ Το Νοέμβριο του 2001 αποφασίστηκε η αναδιοργάνωση και η αλλαγή του ονόματος της Επιτροπής Διερμηνειών από Μ.Ε.Δ. σε Επιτροπή Ερμηνειών Διεθνούς

Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Ε.Ε.Δ.Χ.Α.). Ο ρόλος της ΕΕΔΧΑ είναι πολύ σημαντικός τόσο στο να επιβεβαιώνει τη σωστή εφαρμογή των Δ.Λ.Π και των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α), όσο και να εμποδίζει τη χρησιμοποίηση μεθόδων δημιουργικής λογιστικής.

Η Ε.Ε.Δ.Χ.Α. συνεδριάζει κάθε 2 μήνες και όλες οι συνεδρίες της είναι ανοικτές για το κοινό. Οι ευθύνες της Ε.Ε.Δ.Χ.Α είναι να:

- προσδιορίζει έγκαιρα νέα θέματα χρηματοοικονομικής αναφοράς, τα οποία δεν εμπίπτουν σε ισχύοντα Δ.Π.Χ.Α.
- διευκρινίζει θέματα για τα οποία έχουν αναπτυχθεί μη ικανοποιητικές ή αντικρουόμενες ερμηνείες/πρακτικές ή για τα οποία είναι δυνατό να αναπτυχθούν τέτοιες ερμηνείες/πρακτικές, εάν δεν υπάρξει συγκεκριμένη λογιστική τυποποίηση, με σκοπό να επιτευχθεί μία συμφωνία για τον κατάλληλο λογιστικό χειρισμό.

Η Ι.Α.Σ.Β. αποβλέπει στην ομοιόμορφη και ορθή πληροφόρηση των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων, ώστε να λαμβάνονται ασφαλέστερες οικονομικές αποφάσεις. Τα Δ.Λ.Π. κυκλοφόρησαν στην Ελλάδα από το 1974, μεταφρασμένα στην ελληνική γλώσσα, υπό την επιμέλεια του Σώματος Ορκωτών Λογιστών (Σ.Ο.Λ.), το οποίο υπήρξε μέλος της Ι.Α.Σ.Β., σχεδόν από την ίδρυσή της. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα Δ.Λ.Π., που δημοσιεύονται από την Ι.Α.Σ.Β. δεν υπερσχύουν των τοπικών κανόνων, που διέπουν την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων σε μία συγκεκριμένη χώρα. Τον Απρίλιο του 2001, η Ι.Α.Σ.Β. μετονομάστηκε σε Ι.Α.Σ.Β. International Accounting Standards Board για εναρμόνιση της επωνυμίας της με την επωνυμία της αντίστοιχης αμερικάνικης οργάνωσης Financial Accounting Standards Board (F.A.S.B.). Οι σκοποί της Ι.Α.Σ.Β. είναι οι παρακάτω:

1. να διαμορφώνει και να δημοσιεύει για το ευρύτερο κοινό λογιστικά πρότυπα, που πρέπει να τηρούνται κατά την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων και να προωθεί την παγκόσμια αποδοχή και τήρησή τους.
2. να εργάζεται γενικά για τη βελτίωση και την εναρμόνιση των κανόνων, των λογιστικών προτύπων και των διαδικασιών αναφορικά με την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων.

Τα μέλη της Ι.Α.Σ.Β. υποχρεούνται να υποστηρίζουν το έργο της και οφείλουν να δημοσιεύουν στις χώρες τους τα Δ.Λ.Π., που γίνονται αποδεκτά για δημοσίευση από το συμβούλιο της Ι.Α.Σ.Β. και να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια, προκειμένου να

εξασφαλίζουν ότι οι δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις συμμορφώνονται από κάθε ουσιώδη άποψη με αυτά. Ακόμη, οφείλουν να πείθουν τις κυβερνήσεις, τα όργανα της λογιστικής τυποποίησης, καθώς και τις αρχές που ελέγχουν τα χρηματιστήρια αξιών και την εμπορική και βιομηχανική κοινότητα, για το ότι οι δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις πρέπει να συμμορφώνονται με τα Δ.Λ.Π. από κάθε ουσιώδη άποψη και να εξασφαλίζουν ότι οι ελεγκτές είναι ικανοποιημένοι από αυτή τη συμμόρφωση. Η νομοθεσία κάθε χώρας ρυθμίζει την έκδοση των οικονομικών καταστάσεων και περιλαμβάνει τα λογιστικά πρότυπα που έχουν δημοσιευθεί από τα διοικητικά όργανα ή και επαγγελματικά λογιστικά σώματα στις αντίστοιχες χώρες.

Πριν από την ίδρυση της I.A.S.B. υπήρχαν συχνά διαφορές τύπου και περιεχομένου μεταξύ των δημοσιευόμενων λογιστικών προτύπων των περισσότερων χωρών. Τα Δ.Λ.Π. που δημοσιεύονται από την I.A.S.B δεν υπερισχύουν των τοπικών προτύπων, δηλαδή των εγχώριων κανόνων της κάθε χώρας, που αναφέρονται στην έκδοση των οικονομικών καταστάσεων. Οι υποχρεώσεις των μελών της I.A.S.B επικεντρώνονται στη γνωστοποίηση της εφαρμογής των Δ.Λ.Π.

1.1.1 ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

I. Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC)

Το 1973, συστάθηκε η IASC (International Accounting Standards Committee) κατόπιν συμφωνίας των επαγγελματικών οργανισμών λογιστικής της Αυστραλίας, Γαλλίας, Καναδά, Μεξικού, Ολλανδίας, ΗΠΑ, Αγγλίας, Ιρλανδίας. Βασικός σκοπός της επιτροπής ήταν η έκδοση λογιστικών προτύπων.

Για το σκοπό αυτό ενώθηκαν και εργάστηκαν 13 άτομα από διαφορετικές ειδικότητες ο καθένας. Στη συνέχεια, η επιτροπή προσπάθησε να βελτιωθεί και να αναδιαρθρώσει τη δομή και τον τρόπο λειτουργίας. Έτσι συστάθηκε ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός με έδρα τη Delaware των ΗΠΑ. Η επιτροπή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASC) αποτελεί τον απόγονο του Σώματος Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB) με έδρα το Λονδίνο.

II. Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB)

Το Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board) αποτελείται από 14 μέλη, εκ των οποίων τα 12 είναι πλήρους απασχόλησης, ενώ τα άλλα δυο μερικής. Στόχος του σώματος είναι η δημιουργία παγκόσμιων λογιστικών προτύπων υψηλών προδιαγραφών. Πιο συγκεκριμένα, η έκδοση και η ανάπτυξη των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και τα προσχέδια των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.

III. Συμβουλευτική Επιτροπή Προτύπων (SAC)

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Προτύπων (Standards Advisory Council) αποτελείται από 50 μέλη. Οι κύριες αρμοδιότητες της είναι η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς το IASB σχετικά με τα τρέχοντα έργα και η πληροφόρηση του IASB για τις επιπτώσεις των προτεινόμενων προτύπων στους χρήστες αυτών. Για να επιτευχθεί ο σκοπός της πραγματοποιούνται τρεις συνεδριάσεις με το IASB.

IV. Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

Η Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης αποτελείται από 12 μέλη. Η θητεία τους είναι τρία έτη και διορίζονται από τους επιτρόπους οι οποίοι συνεδριάζουν κάθε δεύτερο μήνα για να ερμηνεύσουν τα πρότυπα και τις ασάφειες τους.

1.1.2 ΤΡΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΩΝ Δ.Λ.Π.

Η διαδικασία έκδοσης ενός ΔΛΠ γίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών για την επιλογή των θεμάτων προς εξέταση και μελέτη και την έκδοση σχεδίων κατά θέμα.

Τα σχέδια αυτά υποβάλλονται στο Συμβούλιο προς έγκριση και εφόσον εγκριθούν τα δύο τρίτα αυτών διαβιβάζονται στους ενδιαφερόμενους (λογιστικές οργανώσεις, κυβερνήσεις, χρηματιστηριακές αρχές) για μελέτη και σχόλια, τα οποία λαμβάνονται υπόψη από το Συμβούλιο και έτσι γίνονται οι απαιτούμενες τροποποιήσεις στα αρχικά σχέδια. Για να πάρει τη μορφή ενός λογιστικού προτύπου πρέπει να εγκριθεί από τα τρία τέταρτα του συμβουλίου.

1.1.3 ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (FRAMEWORK)

Το 1989 δημιουργήθηκε το πλαίσιο κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων από την IASC, το οποίο θέτει τις αρχές πάνω στις οποίες βασίζονται τα ΔΛΠ. Το πλαίσιο κατάρτισης παρέχει αρκετή βοήθεια:

- στην IASC στην ανάπτυξη και στην εναρμόνιση νέων προτύπων με τις υπάρχουσες πρακτικές, με στόχο την αποφυγή των αποκλίσεων.
- στους ελεγκτές να συμπεράνουν κατά πόσο έχουν εφαρμοστεί οι αρχές των ΔΛΠ.
- στις επιχειρήσεις στην εφαρμογή των ΔΛΠ.
- στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων στην κατανόησή τους.

1.1.4 ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ Δ.Λ.Π.

Τα οφέλη από την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. είναι τα ακόλουθα:

- ✓ ορθότερη και διαφανέστερη απεικόνιση της οικονομικής κατάστασης μιας εταιρείας, με αποτέλεσμα τη λήψη ορθολογικότερων αποφάσεων από πλευράς επενδυτών και κατά συνέπεια αποδοτικότερη κατανομή και διοχέτευση των κεφαλαίων μιας οικονομίας.
- ✓ διεθνής συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων και το επαγόμενο διεθνές κύρος των εταιρειών που θα εφαρμόζουν τα Δ.Λ.Π. Βέβαια, πρέπει να σημειωθεί ότι η λογιστική ομογενοποίηση δεν εμπεριέχει και τη φορολογική. Επιπρόσθετα, είναι άγνωστος ο αριθμός των ελληνικών επιχειρήσεων, οι οποίες δραστηριοποιούνται διεθνώς, ώστε να χρειάζονται το κύρος που θα απορρέει από την εφαρμογή των προτύπων.
- ✓ απόκτηση ορισμένων θεμελιωδών αρχών, με βάση τις οποίες είναι δυνατή η κρίση ή/και η αντίδραση στους επιμέρους νόμους, δηλαδή στην ήδη υπάρχουσα λογιστική, φορολογική, και εμπορική νομοθεσία, αλλά και κάθε μελλοντικό σχετικό νομοθέτημα.

Σταδιακά, οι τοπικές κυβερνήσεις θα αποκτήσουν ένα πρόσθετο φραγμό και έλεγχο κατά την έκδοση νόμων περί της οικονομίας, καθώς αυτοί θα ελέγχονται πλέον και ως προς το

σύνταγμα των οικονομικών καταστάσεων. Επομένως, μειώνεται ο βαθμός αυθαιρεσίας των κυβερνήσεων στην έκδοση νόμων, σχετικών με την οικονομική δραστηριότητα.

1.1.5 ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Δ.Λ.Π.

Είναι ευρέως γνωστό ότι η καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων έφερε δέκα βασικές αλλαγές στις φορολογικές υποχρεώσεις των επιχειρήσεων. Σύμφωνα με εγκύκλιο του υπουργείου Οικονομικών αλλάζει ο τρόπος τήρησης των βιβλίων με βάση τους κανόνες των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, οι πρόσθετες υποχρεώσεις των επιχειρήσεων, η αποτίμηση μετοχών και αποθεμάτων και η δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων.

Επιπλέον, παρέχεται η δυνατότητα στην εκάστοτε επιχείρηση να εφαρμόζει τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα προαιρετικά ή υποχρεωτικά, να επιλέξει τον τρόπο τήρησης των λογιστικών της βιβλίων και να τηρήσει αυτά σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. ή σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας.

Έτσι, όταν τα λογιστικά βιβλία τηρούνται σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας, το προκύπτον από αυτά αποτέλεσμα είναι το φορολογικό αποτέλεσμα. Πιο συγκεκριμένα, όταν ο επιτηδευματίας επιλέγει να τηρεί τα λογιστικά του βιβλία σύμφωνα με τις φορολογικές διατάξεις δεν έχει καμία πρόσθετη υποχρέωση σε ό, τι αφορά την εφαρμογή των Δ.Λ.Π.

Ενώ, δεύτερον, αν ο επιτηδευματίας τηρεί τα λογιστικά του βιβλία σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π. πρέπει να τηρεί Φορολογικό Μητρώο Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων και να συντάσσει Πίνακα Συμφωνίας Λογιστικής - Φορολογικής Βάσης, Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης, Πίνακα Σχηματισμού Φορολογικών Αποθεματικών καθώς και Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα Φορολογικών Αποθεματικών.

Τρίτον, η ενημέρωση του νέου βιβλίου Φορολογικό Μητρώο Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων θα πρέπει να γίνεται μέχρι το κλείσιμο του ισολογισμού.

Τέταρτον, ο επιτηδευματίας προσδιορίζει το κόστος των ιδιοπαραχθέντων ετοιμών προϊόντων και της παραγωγής σε εξέλιξη και αποτιμά τα αποθέματα με βάση τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π.

Πέμπτον, παρέχεται η δυνατότητα αποτίμησης των μετοχών των ανωνύμων εταιρειών που δεν έχουν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο και των συμμετοχών σε επιχειρήσεις που δεν

έχουν τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας στην τιμή κτήσης τους των ανωτέρω μετοχών και συμμετοχών των διαχειριστικών περιόδων που λήγουν μέχρι την 30/6/2005, αντί της αποτίμησης αυτών στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσης τους και της τρέχουσας τιμής τους.

Κατόπιν, από λογιστή φοροτεχνικό κάτοχο σχετικής άδειας ασκήσεως επαγγέλματος υπογράφονται ο ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης που συντάσσονται εκ των τηρουμένων λογιστικών βιβλίων.

Έτσι, όταν τα λογιστικά βιβλία τηρούνται σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π. υπογράφεται ο ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης που συντάσσονται με βάση τα Δ.Λ.Π.

Όταν τα λογιστικά βιβλία τηρούνται σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας υπογράφεται ο φορολογικός ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται με τις διατάξεις να υπογράφεται ο ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης που συντάσσονται με βάση τους κανόνες και τις αρχές των Δ.Λ.Π. οι φορολογικοί πίνακες.

Εβδομον, δημοσιεύονται οι καταστάσεις (ισολογισμός - λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης και λοιπές καταστάσεις) που συντάσσονται με βάση τις αρχές και τους κανόνες των Δ.Λ.Π.

Τέλος, λόγος ανεπάρκειας των τηρουμένων βιβλίων αποτελεί ακόμη η μη σύνταξη και η μη καταχώρηση στο βιβλίο απογραφών του Πίνακα Φορολογικών Αποτελεσμάτων Χρήσης.

1.2 ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Οι ελεγκτές λειτουργούν ως ο πιο αποφασιστικός μηχανισμός διαπίστωσης και επιβεβαίωσης των χρηματοοικονομικών στοιχείων που δημοσιεύουν δημόσιοι και ιδιωτικοί οργανισμοί και οι εμπορικές εταιρείες, κυρίως οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο Α.Ε. Μέσω της αποτελεσματικής και χρηστής άσκησης των καθηκόντων τους οι ελεγκτές εξασφαλίζουν σε μεγάλο βαθμό την καλή και αξιόπιστη λειτουργία της πρωτογενούς και δευτερογενούς κεφαλαιαγοράς, την προστασία επενδυτών και πιστωτών και την αξιόπιστη λειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος γενικότερα.

Η διεθνής ελεγκτική κοινότητα σε μια προσπάθεια αυτορρύθμισης των λειτουργιών των ελεγκτών (κυρίως των μεγάλων εταιριών ελεγκτικών υπηρεσιών) έχει προβεί στην έκδοση αλληπάλληλων ομάδων τεχνικών προτύπων, όπως τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (Δ.Λ.Π.) ή International Accounting Standards (I.A.S.), τα οποία σήμερα αποκαλούνται Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.) ή International Reporting Standards (I.R.S.) και επαγγελματικών προτύπων, όπως τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (Δ.Ε.Π.) ή International Standards of Auditing (ISAs).

Τα ΔΕΠ εκπονούνται από ένα όργανο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (ΔΟΛ) ή International Federation of Accountants (IFAC), το Διεθνές Συμβούλιο Ελεγκτικών Προτύπων Πιστοποίησης (ΔΣΕΠΠ) ή International Auditing and Assurance Standards Board και συμβάλλουν στην εξασφάλιση της ανεξαρτησίας των ελεγκτών και της χρηστής και αποτελεσματικής άσκησης των ελέγχων στη βάση υψηλών προτύπων επιμέλειας και τεχνικής και επαγγελματικής επάρκειας. Παρότι η Δ.Ο.Λ. είναι μια διεθνής επαγγελματική ένωση χωρίς αρμοδιότητα στην εποπτεία των μελών της όσον αφορά την τήρηση των ΔΕΠ, σε πολλές περιπτώσεις τα εν λόγω Πρότυπα υιοθετούνται από τις εθνικές νομοθεσίες και αποκτούν έτσι δεσμευτική νομική ισχύ.

Εν αντιθέση με τα ΔΛΠ (ή ΔΠΧΠ) τα οποία αποτελούν ένα ουσιαστικό σύστημα κατευθύνσεων για την επεξεργασία, λεπτομερή υπολογισμό και σύνθεση των χρηματοοικονομικών στοιχείων (πληροφοριών) που θα ενταχθούν σε επεξεργασμένη μορφή στις οικονομικές καταστάσεις (financial statements) τα ΔΕΠ αποτελούν ένα διαδικαστικό σύστημα κανόνων συμπεριφοράς (δεοντολογίας) και πρακτικών οδηγιών για το πώς θα πρέπει να διενεργούνται οι έλεγχοι των οικονομικών καταστάσεων. Αυτό ανεξαρτήτως του συστήματος λογιστικών προτύπων που προκρίνεται για την επεξεργασία των στοιχείων που συμπεριλαμβάνονται σε αυτές τις καταστάσεις. Δηλαδή τα ΔΕΠ παρέχουν γενικές αρχές συμπεριφοράς, κανόνες δεοντολογίας και πρακτικές οδηγίες που ορίζουν τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις των ελεγκτών με σκοπό την εξασφάλιση της αποτελεσματικής και χρηστής τήρησης από αυτούς των υποχρεώσεων τους κατά την προσφορά ελεγκτικών και άλλων συνδεδεμένων υπηρεσιών.

Επίσης, τα ΔΕΠ στην προσπάθεια τους να δημιουργήσουν ένα κατεχτημένο και λειτουργικό πλαίσιο, το οποίο ρυθμίζει όλες τις διαδικασίες που αφορούν στην προσφορά ελεγκτικών υπηρεσιών και διευκρινίζουν συχνά λεπτομερώς, θέματα εμπιστευτικότητας και ιδιοκτησίας εγγράφων καθώς και ποιος είναι ο δέον τρόπος για:

- Την πρόσληψη ελεγκτών και αποδοχή προσφοράς ελεγκτικών υπηρεσιών (engagement).
- Αποδοχή και διατήρηση πελατών από τους ελεγκτές.
- Αντίδραση σε περίπτωση αμφιβολίας ή αδυναμίας του ελεγκτή να ασκήσει αποτελεσματικά και σύμφωνα με τις δεοντολογικές επιταγές των Προτύπων και του Κώδικα Δεοντολογίας τα ελεγκτικά του καθήκοντα κατά την προσφορά ελεγκτικών υπηρεσιών.

Οι ιδιότητες αυτές των ΔΕΠ σημαίνουν επίσης πώς τα εν λόγω Πρότυπα αποτελούν ένα από τα πιο σημαντικά στρατηγικά εργαλεία που έχει στη διάθεση της η διεθνής χρηματοοικονομική κοινότητα για την καταπολέμηση και τον περιορισμό της εταιρικής και χρηματιστηριακής κατάχρησης και απάτης. Χαρακτηριστική της σημασίας που δίδεται από τις διεθνείς εποπτικές αρχές της κεφαλαιαγοράς στην ποιότητα των ελεγκτικών υπηρεσιών αποτελεί η σχετική διακήρυξη IOSCO και η πρωτοβουλία της να μελετήσει την ποιότητα των ελεγκτικών προτύπων στις χώρες-μέλη της και την πιστότητα και αυστηρότητα της εφαρμογής τους. Τα ΔΛΠ εφόσον χρησιμοποιηθούν με οξυδέρκεια και ρεαλισμό μπορούν ν' αποτελέσουν το θεμέλιο ενός λειτουργικού συστήματος για την αστική (αδικοπρακτική) ευθύνη των ελεγκτών ανεξαρτήτως συστήματος δικαίου δηλ. Ευρωπαϊκού Ηπειρωτικού ή Αγγλοαμερικανικού.

1.2.1 Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑ Δ.Ε.Π.

Τα ΔΕΠ εκπονούνται από τη ΔΟΛ και αποτελούν διεθνώς τα εναρμονισμένα επαγγελματικά πρότυπα που συνήθως εφαρμόζουν οι επαγγελματίες ελεγκτές κατά τον έλεγχο, θεώρηση και δημοσιοποίηση ιστορικών χρηματοοικονομικών στοιχείων (historical financial information) τα οποία εμφανίζονται με τη μορφή χρηματοοικονομικών καταστάσεων (π.χ. εταιρικών λογαριασμών και ισολογισμών). Η ΔΟΛ επίσης εκπονεί και τον Κώδικα Δεοντολογίας (Ηθικής) για επαγγελματίες λογιστές (Code of Ethics for Professional Accountants) ο οποίος ενεργεί παραληρηματικά με τα ΔΕΠ και τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα του Δημοσίου Τομέα (International Public Sector Accounting Standards-IPSAS). Με έδρα τη Νέα Υόρκη, η ΔΟΛ ιδρύθηκε το 1977 και έχει σήμερα ως μέλη του 163 εθνικές κλαδικές οργανώσεις από όλες τις γεωγραφικές περιφέρειες του πλανήτη, οι οποίες αντιπροσωπεύουν πάνω από δύομιση εκατομμύρια λογιστές. Τη διοίκηση του οργανισμού ασκεί το Συμβούλιο στο οποίο εκπροσωπούνται με έναν αντιπρόσωπο όλες οι εθνικές

οργανώσεις και το Διοικητικό Συμβούλιο της ΔΟΛ που είναι ολιγάριθμο και έχει την αρμοδιότητα για τη χάραξη της γενικής πολιτικής της.

Ο ρόλος της ΔΟΛ είναι αυτός του κεντρικού εκπροσώπου των επαγγελματιών λογιστών παγκοσμίως και η αποστολή της περιλαμβάνει την:

- Προώθηση του δημοσίου συμφέροντος.
- Ενίσχυση των επαγγελματικών θεμάτων των ελεγκτών παγκοσμίως.
- Τη συμβολή στην ανάπτυξη ισχυρών οικονομιών διεθνώς και τη συμβολή στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της παγκόσμιας οικονομίας.
- Εκπόνηση και προώθηση επαγγελματικών προτύπων υψηλής ποιότητας και η σύγκλιση αυτών των προτύπων διεθνώς και
- Συμμετοχή στο δημόσιο σε θέματα στα οποία η επαγγελματική εμπειρία των λογιστών είναι σημαντικός παράγοντας για τη διαμόρφωση των θεμάτων του δημοσίου διαλόγου και των συμπερασμάτων του.

Η εκπόνηση και προώθηση διεθνώς εναρμονισμένων επαγγελματικών προτύπων αποτελεί ίσως την πιο σημαντική αποστολή της ΔΟΛ. Τα πρότυπα αυτά οφείλουν μεταξύ άλλων να είναι συμβατά με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα όπως αντικαταστάθηκαν από τα Διεθνή Πρότυπα Θεώρησης Χρηματοοικονομικών Στοιχείων που εκπονεί το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB). Πιο συγκεκριμένα, η ευθύνη της εκπόνησης των ΔΕΠ έχει ανατεθεί σε ανεξάρτητη επιτροπή της ΔΟΛ με την ονομασία Διεθνές Συμβούλιο Ελεγκτικών Προτύπων και Προτύπων Πιστοποίησης (ΔΣΕΠΠ). Το ίδιο συμβούλιο ασχολείται με την εκπόνηση των Διεθνών Προτύπων Εργασιών Πιστοποίησης, τα οποία αφορούν την παροχή από τους ελεγκτές υπηρεσιών σε τομείς διαφορετικούς από τον τομέα ελέγχου και θεώρησης ιστορικών χρηματοοικονομικών στοιχείων πχ πιστοποίησης της καλής λειτουργίας συστημάτων πληροφορικής.

Σύμφωνα με τη διακήρυξη της ΔΟΛ, η αποστολή του ΔΣΕΠΠ είναι η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος με τη θέσπιση υψηλής ποιότητας προτύπων ελέγχου και πιστοποίησης και η διευκόλυνση της σύγκλισης των εφαρμοζόμενων διεθνών και εθνικών προτύπων βελτιώνοντας την ποιότητα και ομοιομορφία των παρεχόμενων ελεγκτικών υπηρεσιών σε ολόκληρο τον κόσμο και ενδυναμώνοντας παγκοσμίως την εμπιστοσύνη του κοινού στο σώμα των επαγγελματιών ελεγκτών. Τα ΔΣΕΠΠ εκπληρώνει την αποστολή του μέσω της:

- Θέσπισης ελεγκτικών προτύπων υψηλής ποιότητας, τα οποία είναι γενικώς αποδεκτά και αναγνωρίζονται ως τέτοια από τους επενδυτές, τους ελεγκτές, τις κυβερνήσεις, τις εποπτικές αρχές του τραπεζικού τομέα και της κεφαλαιαγοράς και όλες τις άλλες ενδιαφερόμενες ομάδες παγκοσμίως.
- Θέσπισης υψηλής ποιότητας προτύπων πιστοποίησης και έκδοση παράλληλων πρακτικών οδηγιών για την άσκηση καθηκόντων πιστοποίησης σε τομείς άλλους από αυτόν του ελέγχου και θεώρησης χρηματοοικονομικών στοιχείων.
- Θέσπισης υψηλής ποιότητας προτύπων και διερμηνειών για συγγενείς υπηρεσίες.
- Θέσπισης υψηλής ποιότητας προτύπων για τον έλεγχο ποιότητας όλων των υπηρεσιών για τις οποίες εκπονεί Πρότυπα το ΔΣΕΠΠ.
- Της προώθησης μέσω δημοσιεύσεων και δηλώσεων της κατανόησης του κοινού σε ότι αφορά το ρόλο και τις ευθύνες των επαγγελματιών ελεγκτών και επαγγελματιών στον τομέα των υπηρεσιών πιστοποίησης.

Τα μέλη της ΔΣΕΠΠ διορίζονται από ντο Διοικητικό Συμβούλιο της ΔΟΛ και εκπροσωπούν τις οργανώσεις μέλη της ΔΟΛ (10 μέλη) και τις ελεγκτικές εταιρείες (πέντε μέλη). Υπάρχουν επίσης και τρία μέλη που δεν έχουν σχέση με την (ελεύθερη) επαγγελματική άσκηση του επαγγέλματος του Ελεγκτή και προφανώς απασχολούνται ως εσωτερικοί ελεγκτές. Τα μέλη υπηρετούν για τρία έτη με δικαίωμα ανανέωσης για μία ακόμη θητεία εκτός εάν εκλεγούν στο προεδρείο του ΔΣΕΠΠ.

Η πιο σημαντική πρόκληση που αντιμετωπίζει ο ΔΟΛ όσον αφορά την εκπόνηση επαγγελματικών προτύπων υψηλής ποιότητας είναι η διατήρηση της αξιοπιστίας του μέσω της τήρησης των αρχών της διαφάνειας, της αντικειμενικότητας και της ευρείας αντιπροσώπευσης εντός των επιτροπών της που εκπονούν τις προαναφερόμενες ομάδες επαγγελματικών προτύπων. Στην προσπάθεια της να δημιουργήσει πιο αναλυτικά και αποτελεσματικά πρότυπα το Νοέμβριο του 2003 η ΔΟΛ προέβη σε εκτεταμένη αναθεώρηση των λειτουργιών της που σχετίζονται με την εκπόνηση ως άνω προτύπων, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται πως οι δραστηριότητες της ΔΟΛ ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του δημοσίου συμφέροντος και οδηγούν στην εγκαθίδρυση υψηλής ποιότητας προτύπων που διέπουν την άσκηση ελεγκτικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων πιστοποίησης.

Μια από τις βασικές παραμέτρους της προαναφερθείσης αναθεώρησης αφορούσε στη βελτίωση της διαφανούς λειτουργίας των διαδικασιών θέσπισης ελεγκτικών προτύπων από τη ΔΟΛ και την εξασφάλιση της δυνατότητας ουσιαστικότερου δημοσίου διαλόγου και της αυξημένης συμβολής των δημόσιων αρχών στην κατάργηση των εν λόγω προτύπων και της

επόπτευσης και ελέγχου της Ομοσπονδίας από οργανισμούς δημοσίου συμφέροντος. Η πρωτοβουλία αυτή, η οποία ακολούθησε βεβαίως την κρίση εμπιστοσύνης που δημιουργούσαν τα εταιρικά και χρηματιστηριακά σκάνδαλα της Enron, WorldCom και αργότερα της Parmalat, έχει μειώσει σημαντικά τον αυτορρυθμιστικό χαρακτήρα της ΔΟΛ.

1.2.2 ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ Δ.Ο.Λ.

Η Δ.Ο.Λ. ζητά από όλους τους ελεγκτές διεθνώς να ασκούν τον έλεγχο ιστορικών χρηματοοικονομικών πληροφοριών με βάση τα ΔΕΠ. Ο έλεγχος των οικονομικών λογαριασμών και ισολογισμών έχει ως σκοπό να δώσει τη δυνατότητα στον ελεγκτή να εκφράσει γνώμη εάν οι λογαριασμοί και οι ισολογισμοί αυτοί έχουν συνταχθεί σε όλα τα ουσιώδη χαρακτηριστικά τους, με βάση τους κανόνες σωστής επεξεργασίας τέτοιων χρηματοοικονομικών στοιχείων. Οι φράσεις που δικαιούνται να χρησιμοποιεί ο ελεγκτής εκφράζοντας την εκτίμηση επί των λογαριασμών αυτών είναι «αληθής και δίκαιη γνώμη» και «παρουσιάζουν με ακρίβεια σε όλες τις ουσιώδεις πλευρές» και άλλους τρόπους ισοδύναμης σημασίας.

Το ΔΕΠ200 ορίζει πως οι ελεγκτές κατά την άσκηση των ελεγκτικών καθηκόντων τους θα πρέπει να συμμορφώνονται με τις ακόλουθες αρχές δεοντολογίας:

- Ανεξαρτησία
- Ηθική Ακεραιότητα
- Αντικειμενικότητα
- Επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια
- Εμπιστευτικότητα
- Επαγγελματική Συμπεριφορά
- Συμμόρφωση με τα τεχνικά πρότυπα

Μερικές από τις Αντικειμενικές και Γενικές Αρχές που διέπουν, σύμφωνα με το ΔΕΠ200 τον έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων περιγράφονται παρακάτω:

Ο ελεγκτής πρέπει να προγραμματίζει και να εκτελεί τον έλεγχο με τον προσήκοντα επαγγελματικό σκεπτικισμό αναγνωρίζοντας την πιθανότητα ύπαρξης συνθηκών που οδηγούν στην ουσιώδη αλλοίωση των λογαριασμών που ελέγχει. Όπως διευκρινίζεται στο ίδιο

ΔΕΠ200 προσήκον επαγγελματικός σκεπτικισμός σημαίνει πως ο ελεγκτής θα πρέπει να κάνει μια κριτική αξιολόγηση της αξιοπιστίας των στοιχείων που του παρουσιάζονται προσεγγίζοντας τα με ερευνητικό νου, μη αποκλείοντας ποτέ την πιθανότητα εξεύρεσης στοιχείων τα οποία μπορεί να αναιρούν ή να υπονομεύουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙ ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ Δ.Λ.Π.

2.1 ΤΟΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ & ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ)

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (σε συντομογραφία Ε.Κ. ΝΠΔΔ) είναι ανεξάρτητη δημόσια εποπτική αρχή που υπάγεται διοικητικά στο Υπουργείο Οικονομικών. Σκοπό έχει την εποπτεία Χρηματιστηριακών εταιριών, Εταιριών Παροχής Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών και άλλων εταιριών Χρηματοοικονομικού χαρακτήρα, όπως Επενδυτικών εταιριών.

Αποτελεί μία από τις τρεις αρχές που ελέγχουν τις Χρηματοοικονομικές Εταιρίες στην Ελλάδα, οι άλλες δύο είναι η Τράπεζα της Ελλάδος (ελέγχει τις Τράπεζες) και το Υπουργείο Ανάπτυξης (Ελέγχει τις Ασφαλιστικές εταιρίες).

Η Ε.Κ. τυγχάνει ενεργό μέλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών της Κεφαλαιαγοράς (Committee of European Securities Regulators - C.E.S.R.) και του Διεθνούς Οργανισμού Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (I.O.S.C.O.).

Η Ε.Κ. ελέγχει την πιστοποίηση των επαγγελματικών στελεχών και διενεργεί σε συνεργασία με την Τράπεζα Ελλάδος -ή αυτόνομα- εξετάσεις πιστοποίησης σε επαγγελματικές ειδικότητες του χρηματοοικονομικού χώρου, οι σημαντικότερες των οποίων είναι αυτές του Αναλυτή, του Διαχειριστή Χαρτοφυλακίου, του Επενδυτικού Συμβούλου, του Χρηματιστηριακού Εκπροσώπου και του Αντικριστή.

Ιστορικά και άλλα στοιχεία

- Η Ε.Κ. ιδρύθηκε (στη σημερινή της νομική μορφή) με τους νόμους 1969/1991, 2166/1993, 2324/1995 και 2396/1996.

- Το Δ.Σ. (το οποίο τοποθετείται με απόφαση του οικείου υπουργού έχοντας πενταετή θητεία) αποτελείται από τον πρόεδρο, δύο αντιπροέδρους και τέσσερα μέλη.
- Στην Ε.Κ. εκτός του Δ.Σ. συγκαλείται και Εκτελεστική Επιτροπή (Ε.Ε.) με ευθύνες που άπτονται θεμάτων για τα οποία της έχει παραχωρηθεί αρμοδιότητα από το Δ.Σ., σχετικά με την καθημερινή διοίκηση της Ε.Κ. και για την επίβλεψη της λειτουργίας των υπηρεσιών της. Επίσης, η Ε.Ε. εκπροσωπεί την Ε.Κ. ενώπιον των Ελληνικών και των αλλοδαπών δικαστηρίων.

Στόχοι και αποστολή

Μεταξύ των βασικότερων στόχων της Ε.Κ. περιλαμβάνονται επίσης:

- Η επιβολή διοικητικών κυρώσεων (επίπληξη, χρηματικό πρόστιμο, αναστολή λειτουργίας, αφαίρεση άδειας) σε εποπτευόμενα νομικά και φυσικά πρόσωπα που παραβαίνουν τη νομοθεσία για την κεφαλαιαγορά.
- Η έγκριση ενημερωτικών δελτίων όσον αφορά τις ανάγκες πληροφόρησης του επενδυτικού κοινού κατά τη διενέργεια δημοσίων προσφορών και την εισαγωγή κινητών αξιών σε οργανωμένη αγορά.
- Η διενέργεια επαφών με σκοπό τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών με άλλες εποπτικές αρχές για διάφορα θέματα της αρμοδιότητάς της.
- Επιπροσθέτως, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην Ετήσια Έκθεσή της για το 2008, η Ε.Κ. ενίσχυσε το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και τις υποδομές ελέγχου και εποπτείας της ελληνικής κεφαλαιαγοράς με νομοθετικές πρωτοβουλίες και κανονιστικές αποφάσεις. Στο πλαίσιο αυτό, ενισχύθηκαν η προστασία των επενδυτών, η αποτελεσματικότητα και ρευστότητα της αγοράς, η λειτουργία των εποπτευόμενων εταιριών, ο εκσυγχρονισμός του πλαισίου εισαγωγής και εποπτείας εταιριών στο χρηματιστήριο και η λειτουργία των συστημάτων εκκαθάρισης και ασφάλισης συναλλαγών.
- Σημαντική επίσης εξέλιξη κατά το ίδιο έτος ήταν η ψήφιση του ν.3691/2008 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ο οποίος ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη την Οδηγία 2005/60/ΕΕ και τις συστάσεις της διεθνούς ομάδας εργασίας FATF. Οι νέες διατάξεις ενισχύουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που πρέπει να λαμβάνουν τα υπόχρεα πρόσωπα, αναβαθμίζουν το ρόλο της Εθνικής Επιτροπής Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, ιδρύουν νέα Επιτροπή Στρατηγικής και νέα Επιτροπή Διαβούλευσης με τον Ιδιωτικό Τομέα, προβλέπουν

ποινικές κυρώσεις για τους παραβάτες ανάλογες αυτών για το κοινό έγκλημα και βελτιώνουν τις διαδικασίες ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ εθνικών αρχών και σε διεθνές επίπεδο.

- Προηγουμένως, με βάση τα αναγραφόμενα στις Εκθέσεις των ετών 2004 και 2005, η Ε.Κ. προχώρησε σε βελτίωση της εποπτείας των χρηματιστηριακών αγορών και των συστημάτων εκκαθάρισης συναλλαγών, ενίσχυσε το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της ελληνικής αγοράς και επιτάχυνε τη σύγκλισή του με το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό, ως αποτελέσματα της εφαρμογής του ν. 3152/2003 και της ψήφισης και εφαρμογής των νόμων 3340/2005, 3401/2005 και 3371/2005.

2.2 ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

2.2.1 Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΣ&Η ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Το ελάχιστο περιεχόμενο της Ενοποιημένης Έκθεσης Διαχείρισης συνοψίζεται, κυρίως στα εξής θέματα:

- Φύση των δραστηριοτήτων εταιριών του ομίλου και στρατηγικές αναπτύξεως των εργασιών τους.
- Βασικοί χρηματοοικονομικοί πόροι των εταιριών του ομίλου, κίνδυνοι και διάφορες σχέσεις με εργαζόμενους και τρίτους.
- Αποτελέσματα εταιριών του ομίλου και προβλέψεις για το μέλλον.
- Αποδοτικότητα εταιριών ομίλου με την παράθεση αντίστοιχων αριθμοδεικτών.

Σύμφωνα με το άρθρο 11α του ν.3371/2005 η επεξηγηματική έκθεση του ΔΣ περιλαμβάνει πιο κάτω πληροφορίες :

- α. Διάρθρωση Μετοχικού Κεφαλαίου.
- β. Περιορισμοί μεταβίβασης μετοχών.
- γ. Σημαντικές άμεσες ή έμμεσες συμμετοχές.
- δ. Ειδικά δικαιώματα.
- ε. Περιορισμοί δικαιωμάτων ψήφου.
- στ. Συμφωνίες μετόχων.

ζ. Κανόνες Διορισμού Μελών Δ.Σ., Τροποποίηση Καταστατικού.

η. Αρμοδιότητα του Δ.Σ. για την έκδοση νέων μετοχών ή την αγορά ιδίων μετοχών.

θ. Σημαντικές Συμφωνίες.

2.2.3 Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΛΟΓΙΣΤΗ

Αφού ολοκληρωθεί το κυρίως μέρος του ελέγχου, ο Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής, όπως ορίζει το άρθρο 16 ,“Ελεγκτικό Έργο” του Π.Δ. 226/92, τεκμηριώνει τις παρατηρήσεις και το πόρισμά του με τα φύλλα εργασίας, τα οποία υποχρεούται να διαφυλάσσει για μία πενταετία από την ημερομηνία εκδόσεως του πιστοποιητικού ελέγχου, ενώ η γνώμη του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή, ο οποίος και εκτέλεσε τον έλεγχο, διατυπώνεται στο συντασσόμενο από αυτόν "πιστοποιητικό" ή "έκθεση" ελέγχου, τα οποία και υποβάλλονται στον εντολέα του ελέγχου.

Το πιστοποιητικό ελέγχου συντάσσεται αποκλειστικά από τον Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή και υποβάλλεται, σύμφωνα με το άρθρο 37 του νόμου 2190, στην Τακτική Γενική Συνέλευση των μετόχων και στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Η δημοσίευση του πιστοποιητικού ελέγχου είναι υποχρεωτική μαζί με τις λογιστικές καταστάσεις, τις οποίες δημοσιεύουν οι επιχειρήσεις στο τέλος της κάθε χρήσης. Να προσθέσουμε ότι αντίγραφο της έκθεσης υποβάλλεται και στο Εποπτικό Συμβούλιο του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.

Το πιστοποιητικό ελέγχου αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος αναφέρεται η έκταση και η φύση της ελεγκτικής εργασίας, ενώ στο δεύτερο μέρος αναγράφεται η γνώμη του ελεγκτή στην οποία αναφερθήκαμε παραπάνω. Σύμφωνα με το άρθρο 37 του κωδ. Νόμου 2190/1920 η έκθεση των ελεγκτών πρέπει να περιλαμβάνει οπωσδήποτε, εισαγωγή κατά την οποία θα αναφέρονται οι ετήσιοι λογαριασμοί οι οποίοι ελέγχονται καθώς και το πλαίσιο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης που χρησιμοποιείται. Επίσης πρέπει να γίνεται περιγραφή του εύρους του νόμιμου ελέγχου, στην οποία αναφέρονται και τα ελεγκτικά πρότυπα που χρησιμοποιούνται κατά την διενέργεια του ελέγχου. Σύμφωνα με τα πρότυπα της σύνταξης εκθέσεων ελέγχου, ο ελεγκτής πρέπει να αναγράφει στην έκθεση του εάν οι ελεγχθείσες λογιστικές καταστάσεις καταρτίστηκαν βάσει των γενικών παραδεκτών λογιστικών αρχών και εάν αυτές οι λογιστικές αρχές τηρήθηκαν με συνέπεια. Επίσης πρέπει να αναγράφει εάν οι σημειώσεις στις λογιστικές καταστάσεις θεωρούνται επαρκείς.

2.2.4 ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Οι οικονομικές καταστάσεις είναι μία δομημένη απεικόνιση της οικονομικής θέσης και επίδοσης μιας οντότητας. Επιδίωξη του γενικού σκοπού των οικονομικών καταστάσεων είναι να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την οικονομική θέση, την επίδοση και τις ταμειακές ροές της οντότητας, που είναι χρήσιμες για τις οικονομικές αποφάσεις ενός ευρύ κύκλου χρηστών. Οι οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν επίσης τα αποτελέσματα της διαχείρισης, από τη Διοίκηση, των πόρων που της εμπιστεύθηκαν. Για να επιτύχουν αυτό το σκοπό, οι οικονομικές καταστάσεις παρέχουν πληροφορίες σχετικές με τα ακόλουθα στοιχεία της οντότητας:

- (α) τα περιουσιακά στοιχεία,
- (β) τις υποχρεώσεις,
- (γ) τα ίδια κεφάλαια,
- (δ) τα έσοδα και τις δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων των κερδών και ζημιών και,
- (ε) άλλες μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων,
- (στ) τις ταμειακές ροές.

Αυτές οι πληροφορίες, παράλληλα με άλλες πληροφορίες στις σημειώσεις, βοηθούν τους χρήστες να προεκτιμήσουν τις μελλοντικές ταμειακές ροές της οντότητας και ειδικότερα το χρόνο και τη βεβαιότητα αυτών. Μια πλήρης σειρά οικονομικών καταστάσεων περιλαμβάνει:

- (α) ισολογισμό,
- (β) κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων,
- (γ) κατάσταση μεταβολών των ιδίων κεφαλαίων που να παρουσιάζει είτε:
  - (i) όλες τις μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων,
  - (ii) τις μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων, εκτός από εκείνες που προκύπτουν από συναλλαγές με τους κατόχους μετοχών που δρουν υπό την ιδιότητα του μετόχου,
- (δ) κατάσταση ταμειακών ροών,
- (ε) σημειώσεις που περιλαμβάνουν περίληψη των σημαντικών λογιστικών πολιτικών και άλλες επεξηγηματικές σημειώσεις.

Πολλές οντότητες παρουσιάζουν, πέραν των οικονομικών καταστάσεων, μια χρηματοοικονομική επισκόπηση της διοίκησής τους, που περιγράφει και επεξηγεί τα κύρια χαρακτηριστικά της χρηματοοικονομικής επίδοσης και της οικονομικής θέσης της οντότητας καθώς και τις κύριες αβεβαιότητες που αντιμετωπίζει. Η αναφορά αυτή μπορεί να περιλαμβάνει μια επισκόπηση:

- ✓ των κύριων παραγόντων και επιδράσεων που προσδιορίζουν την χρηματοοικονομική επίδοση, συμπεριλαμβανομένων των μεταβολών στο περιβάλλον στο οποίο η οντότητα λειτουργεί, της ανταπόκρισης της οντότητας σε αυτές τις μεταβολές και την επίδρασή τους, καθώς και την επενδυτική πολιτική της οντότητας για τη διατήρηση και ενίσχυση της χρηματοοικονομικής επίδοσης, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής της για τα μερίσματα,
- ✓ των πηγών χρηματοδότησης της οντότητας και η στοχευόμενη αναλογία υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια και
- ✓ των πόρων της οντότητας που δεν αναγνωρίζονται στον ισολογισμό σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Α.

Πέραν από τις οικονομικές καταστάσεις, πολλές οντότητες επίσης παρουσιάζουν αναφορές και καταστάσεις, όπως περιβαλλοντολογικές αναφορές και καταστάσεις προστιθέμενης αξίας, ειδικά σε βιομηχανίες όπου οι περιβαλλοντικοί παράγοντες είναι σημαντικοί και όπου οι εργαζόμενοι θεωρούνται ότι είναι μια σημαντική ομάδα χρηστών. Αναφορές και καταστάσεις που παρουσιάζονται εκτός των οικονομικών καταστάσεων είναι εκτός του πεδίου εφαρμογής των Δ.Π.Χ.Α.

• **ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ**

ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΩΝ / ΜΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Η οντότητα θα παρουσιάζει κυκλοφορούντα και μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία και βραχυπρόθεσμες και μη βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, ως ξεχωριστές κατατάξεις στην όψη του ισολογισμού της εκτός όταν μία παρουσίαση που βασίζεται στη ρευστότητα παρέχει πληροφόρηση που είναι αξιόπιστη και περισσότερο σχετική. Όταν εφαρμόζεται η εξαίρεση αυτή, όλα τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις θα παρουσιάζονται γενικά κατά σειρά ρευστότητας.

Ανεξάρτητα από την υιοθετημένη μέθοδο παρουσίασης, για κάθε συγκεκριμένο κονδύλιο των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που συνδυάζει ποσά που

αναμένεται να εισπραχθούν ή να διακανονιστούν εντός α) δώδεκα μηνών από την ημερομηνία του ισολογισμού και β) περισσότερο από δώδεκα μήνες μετά την ημερομηνία του ισολογισμού, η οντότητα θα γνωστοποιεί το ποσό που αναμένεται να εισπραχθεί ή να διακανονιστεί μετά την πάροδο των δώδεκα μηνών.

Για κάποιες οντότητες, όπως είναι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η παρουσίαση περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων κατά αύξουσα ή φθίνουσα σειρά ρευστότητας παρέχει πληροφόρηση που είναι αξιόπιστη και περισσότερο σχετική από την παρουσίαση κυκλοφορούντων/μη κυκλοφορούντων διότι η οντότητα δεν παρέχει εμπορεύματα ή υπηρεσίες μέσα σε καθαρά εξατομικευμένο κύκλο εκμετάλλευσης.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ένα περιουσιακό στοιχείο κατατάσσεται ως κυκλοφορούν όταν καλύπτει οποιοδήποτε από τα ακόλουθα στοιχεία: (α) αναμένεται να ρευστοποιηθεί ή προορίζεται για πώληση ή ανάλωση, κατά τη συνήθη πορεία του κύκλου εκμετάλλευσης της οντότητας, (β) κατέχεται κυρίως για εμπορικούς σκοπούς, (γ) αναμένεται να διακανονιστεί μέσα σε δώδεκα μήνες από την ημερομηνία του ισολογισμού ή (δ) είναι μετρητά ή ταμειακά ισοδύναμα (καθώς προσδιορίζει το ΔΛΠ 7 Καταστάσεις Ταμιακών Ροών) εκτός αν υπάρχει περιορισμός ανταλλαγής ή χρήσης του για το διακανονισμό υποχρέωσης για τουλάχιστον δώδεκα μήνες μετά την ημερομηνία τους ισολογισμού.

Όλα τα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία πρέπει να κατατάσσονται ως μη κυκλοφορούντα.

Αυτό το Πρότυπο χρησιμοποιεί τον όρο «μη κυκλοφορούντα» για να συμπεριλάβει ενσώματα, άυλα και μακροπρόθεσμα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία. Δεν απαγορεύεται η χρήση εναλλακτικών περιγραφών, εφόσον η έννοια είναι σαφής.

Ο κύκλος εκμετάλλευσης της οντότητας είναι ο χρόνος μεταξύ της απόκτησης των περιουσιακών στοιχείων για επεξεργασία και της ρευστοποίησής τους σε μετρητά ή ταμειακά ισοδύναμα. Όταν ο κανονικός κύκλος εκμετάλλευσης της οντότητας δεν είναι σαφώς εξατομικευμένος, η διάρκεια του υποτίθεται ότι είναι δώδεκα μηνών. Τα κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνουν περιουσιακά στοιχεία (όπως αποθέματα και εμπορικές απαιτήσεις) που πωλούνται, αναλώνονται ή ρευστοποιούνται στο πλαίσιο του κανονικού κύκλου εκμετάλλευσης, ακόμη και όταν δεν αναμένεται η ρευστοποίησή τους μέσα σε

δώδεκα μήνες από την ημερομηνία του ισολογισμού. Στα κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνονται περιουσιακά στοιχεία που κατέχονται κυρίως για εμπορικούς σκοπούς (τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία της κατηγορίας αυτής κατατάσσονται ως προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 –Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Αποτίμηση) και το κυκλοφορούν τμήμα των μη κυκλοφορούντων χρηματοοικονομικών μέσων.

ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Μία υποχρέωση κατατάσσεται ως βραχυπρόθεσμη όταν καλύπτει οποιοδήποτε από τα ακόλουθα κριτήρια:

- (α) αναμένεται να διακανονιστεί κατά την κανονική πορεία του κύκλου εκμετάλλευσης της οντότητας,
- (β) κατέχεται κυρίως για εμπορικούς σκοπούς,
- (γ) αναμένεται να διακανονιστεί εντός δώδεκα μηνών από την ημερομηνία του ισολογισμού
- (δ) η οντότητα δεν κατέχει ανεπιφύλακτο δικαίωμα αναβολής του διακανονισμού για τουλάχιστον δώδεκα μήνες μετά την ημερομηνία του ισολογισμού.

Όλα οι λοιπές υποχρεώσεις πρέπει να κατατάσσονται ως μη βραχυπρόθεσμες.

Μερικές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, όπως οι εμπορικοί πληρωτέοι λογαριασμοί και κάποια δεδουλευμένα κόστη μισθοδοσίας και λοιπές δαπάνες εκμετάλλευσης, συνιστούν τμήμα του κεφαλαίου κίνησης που χρησιμοποιείται στον κανονικό κύκλο εκμετάλλευσης της οντότητας. Τέτοια στοιχεία της εκμετάλλευσης κατατάσσονται ως βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, ακόμη και αν οφείλεται να διακανονιστούν σε χρόνο μεγαλύτερο των δώδεκα μηνών από την ημερομηνία του ισολογισμού. Ο ίδιος κανονικός κύκλος εκμετάλλευσης ισχύει για την κατάταξη των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της οντότητας. Όταν ο κανονικός κύκλος εκμετάλλευσης της οντότητας δεν είναι σαφώς εξατομικευμένος, η διάρκεια του υποτίθεται ότι είναι δώδεκα μηνών.

Άλλες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις δε διακανονίζονται ως μέρος του κανονικού κύκλου εκμετάλλευσης, αλλά πρέπει να διακανονιστούν εντός δώδεκα μηνών από την ημερομηνία του ισολογισμού ή διακατέχονται κυρίως για εμπορικούς σκοπούς. Παραδείγματα αποτελούν οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που κατατάσσονται ως

προοριζόμενες για εμπορική εκμετάλλευση σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, οι τραπεζικές υπεραναλήψεις και το βραχυπρόθεσμο τμήμα των μη βραχυπρόθεσμων χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, τα πληρωτέα μερίσματα, οι φόροι εισοδήματος και άλλοι μη εμπορικοί πληρωτέοι λογαριασμοί. Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που παρέχουν χρηματοδότηση σε μακροπρόθεσμη βάση (ήτοι δεν αποτελούν μέρος του κεφαλαίου κίνησης που χρησιμοποιείται στον κανονικό κύκλο εκμετάλλευσης της οντότητας) και δεν πρέπει να διακανονιστούν εντός δώδεκα μηνών από την ημερομηνία του ισολογισμού είναι μη βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

Η οντότητα κατατάσσει τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις αυτές ως βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, όταν πρέπει να διακανονιστούν εντός δώδεκα μηνών από την ημερομηνία του ισολογισμού, ακόμη και στην περίπτωση που:

- (α) η αρχική προθεσμία ήταν για περίοδο μεγαλύτερη των δώδεκα μηνών, και
- (β) ολοκληρώνεται συμφωνία αναχρηματοδότησης ή επαναδιαπραγμάτευσης των όρων εξόφλησης σε μακροπρόθεσμη βάση, μετά την ημερομηνία του ισολογισμού και πριν εγκριθούν για έκδοση οι οικονομικές καταστάσεις.

• **ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ**

ΚΕΡΔΟΣ Η ΖΗΜΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Κάθε στοιχείο των εσόδων και των δαπανών που αναγνωρίζεται σε μία περίοδο θα περιλαμβάνεται στο κέρδος ή τη ζημία εκτός αν κάποιο Πρότυπο ή Διερμηνεία απαιτεί διαφορετικά.

Κανονικά, όλα τα στοιχεία των εσόδων και των δαπανών που αναγνωρίζονται σε μία περίοδο συμπεριλαμβάνονται στο κέρδος ή τη ζημία. Σε αυτό περιλαμβάνονται οι επιδράσεις των μεταβολών στις λογιστικές εκτιμήσεις. Όμως, μπορεί να υπάρχουν περιπτώσεις όπου ειδικά στοιχεία αποκλείονται από το κέρδος ή τη ζημία της τρέχουσας περιόδου. Το ΔΛΠ 8 ασχολείται με δύο τέτοιες περιπτώσεις: τη διόρθωση των λαθών και την επίδραση των μεταβολών των λογιστικών πολιτικών.

Άλλα Πρότυπα ασχολούνται με στοιχεία τα οποία μπορούν να ικανοποιούν τους προσδιορισμούς του Πλαισίου, για το τι είναι έσοδο ή δαπάνη αλλά συνήθως αποκλείονται από τα αποτελέσματα. Παραδείγματα αποτελούν τα πλεονάσματα αναπροσαρμογής παγίων στοιχείων (βλέπε ΔΛΠ 16), συγκεκριμένα κέρδη ή ζημίες που απορρέουν από μετατροπές

των οικονομικών καταστάσεων αλλοδαπής επιχείρησης (βλέπε ΔΛΠ 21) και κέρδη ή ζημίες από την επαναποτίμηση των διαθεσίμων προς πώληση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων (βλέπε ΔΛΠ 39).

Πληροφορίες που παρουσιάζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως

1. Η όψη της κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων θα περιλαμβάνει, κατ' ελάχιστον, συγκεκριμένα κονδύλια που παρουσιάζουν τα ακόλουθα ποσά για την περίοδο:

(α) έσοδα,

(β) χρηματοοικονομικά κόστη,

(γ) μερίδιο των κερδών ή ζημιών από συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες που λογιστικοποιούνται με τη

μέθοδο της καθαρής θέσης,

(δ) έξοδο φόρου,

(ε) ένα ενιαίο ποσό που αποτελείται από το σύνολο (i) του μετά φόρων κέρδους ή ζημίας των διακοπεισών δραστηριοτήτων και (ii) του μετά φόρων κέρδους ή ζημίας που αναγνωρίστηκε κατά την επιμέτρηση της εύλογης αξίας απομειωμένης κατά τα κόστη πώλησης ή κατά τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων ή ομάδων διάθεσης που συνιστούσαν τη διακοπέισα δραστηριότητα

(στ) κέρδος ή ζημία.

Τα ακόλουθα ποσά θα γνωστοποιούνται στην όψη της κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων ως επιμερισμοί του κέρδους ή της ζημίας της περιόδου:

(α) κέρδη ή ζημίες που αναλογούν στα συμφέροντα μειοψηφίας, και

(β) κέρδος ή ζημία που αναλογεί σε κατόχους μετοχών της μητρικής εταιρίας.

Επιπρόσθετα συγκεκριμένα κονδύλια, επικεφαλίδες και μερικά αθροίσματα θα παρουσιάζονται στην όψη της κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων όταν μία τέτοια παρουσίαση είναι αναγκαία για την κατανόηση της οικονομικής επίδοσης της οντότητας.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Η οντότητα θα παρουσιάσει κατάσταση μεταβολών των ιδίων κεφαλαίων η οποία θα φέρει τις ακόλουθες πληροφορίες στην όψη της:

(α) κέρδος ή ζημία περιόδου,

(β) κάθε στοιχείου έσοδο και δαπάνης της περιόδου που, όπως απαιτείται από άλλα Πρότυπα ή Διερμηνείες, αναγνωρίζεται κατ' ευθείαν στην καθαρή θέση και το σύνολο αυτών των στοιχείων,

(γ) συνολικά έσοδα και δαπάνες της περιόδου υπολογιζόμενα ως άθροισμα του (α) και (β), που δείχνει ξεχωριστά τα συνολικά ποσά που αναλογούν σε κατόχους μετοχών της μητρικής εταιρίας και σε συμφέροντα μειοψηφίας,

δ) Μία κατάσταση μεταβολών των ίδιων κεφαλαίων που περιλαμβάνει μόνο τα στοιχεία αυτά θα ονομάζεται κατάσταση αναγνωρισμένων εσόδων και εξόδων (όπως τροπ. με τον 1910/2005 - ΔΛΠ 19).

Η οντότητα θα παρουσιάσει επίσης, είτε στην όψη της κατάστασης μεταβολών των ίδιων κεφαλαίων ή στις σημειώσεις:

(α) τα ποσά των συναλλαγών με κατόχους μετοχών που δρουν υπό την ιδιότητα τους ως μέτοχοι, που απεικονίζουν ξεχωριστά τις διανομές σε κατόχους μετοχών,

(β) το υπόλοιπο του κέρδους εις νέον (ήτοι το σωρευμένο κέρδος ή ζημία) στην αρχή της περιόδου και κατά την ημερομηνία του ισολογισμού, καθώς και τις μεταβολές κατά τη διάρκεια της περιόδου και

(γ) συμφωνία μεταξύ της λογιστικής αξίας κάθε κατηγορίας εισφερομένων κεφαλαίων και κάθε αποθεματικού, στην αρχή και το τέλος κάθε περιόδου, γνωστοποιώντας ξεχωριστά κάθε μεταβολή.

Οι μεταβολές στα ίδια κεφάλαια της οντότητας μεταξύ δυο ημερομηνιών ισολογισμού αντανακλούν την αύξηση ή μείωση των καθαρών περιουσιακών στοιχείων της κατά τη διάρκεια της περιόδου. Εκτός των μεταβολών που προκύπτουν από συναλλαγές με κατόχους μετοχών που δρουν υπό την μετοχική ιδιότητά τους (όπως εισφορές κεφαλαίου, επαναγορές των ίδιων συμμετοχικών τίτλων της οντότητας και μερισμάτων) και κόστη συναλλαγών που σχετίζονται άμεσα με τις συναλλαγές αυτές, η συνολική μεταβολή των ίδιων κεφαλαίων σε μία περίοδο αντιπροσωπεύει τα συνολικά έξοδα και τις συνολικές δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων των κερδών και των ζημιών, που δημιουργούνται από τις δραστηριότητες της οντότητας κατά την περίοδο εκείνη (άσχετα αν εκείνα τα στοιχεία των εσόδων και των δαπανών αναγνωρίζονται ως κέρδος ή ζημία ή απευθείας στις μεταβολές των ίδιων κεφαλαίων).

- **ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ**

Οι πληροφορίες περί ταμειακών ροών παρέχουν στους χρήστες μια βάση εκτίμησης της ικανότητας της οντότητας να δημιουργεί ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα και των αναγκών της οντότητας να χρησιμοποιεί αυτές τις ταμειακές ροές.

Η κατάρτιση της Κατάστασης Ταμειακών Ροών προβλέπεται από το ΔΛΠ 7 και είναι υποχρεωτική για:

- Τις εταιρείες που τηρούν τα Δ.Λ.Π., καθώς είναι μία από τις πέντε καταστάσεις που συνθέτουν το σύνολο των οικονομικών καταστάσεων.
- Τις Ανώνυμες Εταιρείες οι οποίες συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Βάσει της τροποποίησης που έγινε στον ν.2190/1920 με τον ν.3487/2006, όσες ανώνυμες εταιρείες συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις των οποίων μετοχές ή άλλες κινητές αξίες δεν είναι εισηγμένες σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, καθώς και οι ενοποιούμενες σε αυτές επιχειρήσεις καταρτίζουν, επιπροσθέτως, Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων, καθώς και Κατάσταση Ταμειακών Ροών.

Η κατάσταση των ταμειακών ροών παρέχει πληροφορίες για την εταιρία, όπως:

- Την δυνατότητα να “παράγει” ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα από την δραστηριότητά της.
- Την δυνατότητα να παράγει μελλοντικές ταμειακές ροές ή την πιθανότητα να αντιμετωπίσει ταμειακή ανεπάρκεια στο μέλλον.
- Την χρήση των ταμειακών διαθεσίμων που έκανε κατά τη διάρκεια της περιόδου που αφορούν.
- Τις μεταβολές στην καθαρή περιουσία και την χρηματοοικονομική δομή της εταιρίας.
- Την πραγματική οικονομική απόδοση, απαλλαγμένη από λογιστικές πρακτικές όπως οι αποσβέσεις και οι προβλέψεις.
- Την πιστωτική πολιτική που ακολουθεί και πώς αυτή επηρεάζει τα ταμειακά διαθέσιμα.
- Τις χρηματοδοτικές πηγές που χρησιμοποιεί για τη λειτουργία και τις επενδύσεις της.

Υπάρχουν δύο μέθοδοι κατάρτισης Ταμειακών Ροών:

A. Άμεση Μέθοδος

B. Έμμεση Μέθοδος

Το ΔΛΠ 7 δίνει τη δυνατότητα στις εταιρίες να επιλέξουν όποια μέθοδο ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους, χωρίς περιορισμούς. Η Έμμεση Μέθοδος είναι αυτή που χρησιμοποιείται περισσότερο παρ' όλο που η άμεση μέθοδο παρέχει περισσότερες πληροφορίες στους αναλυτές για την πρόβλεψη μελλοντικών ταμειακών ροών.

Στην τεχνική κατάρτισης των ταμειακών ροών οι δύο μέθοδοι διαφέρουν μόνο στο πρώτο μέρος που αφορά στον τρόπο προσδιορισμού των καθαρών ροών από λειτουργικές δραστηριότητες. Η τεχνική προσδιορισμού των ταμειακών ροών για επενδυτικές και χρηματοδοτικές δραστηριότητες είναι ίδια και στις δύο μεθόδους.

Το ΔΛΠ 7 δεν απαιτεί την σύνταξη της Κατάστασης Ταμειακών Ροών βάσει κάποιου υποδείγματος με συγκεκριμένη δομή και διάταξη των στοιχείων. Ο μόνος περιορισμός που βάζει είναι η ανάλυση σε 3 κατηγορίες:

1. Λειτουργικές Δραστηριότητες
2. Επενδυτικές Δραστηριότητες
3. Χρηματοδοτικές Δραστηριότητες

Τα στοιχεία που πρέπει να υπάρχουν διαθέσιμα για την κατάρτιση της κατάστασης ταμειακών ροών, είναι:

1. Ισολογισμός δύο συνεχόμενων χρήσεων-περιόδων
2. Αποτελέσματα Χρήσης δύο συνεχόμενων χρήσεων-περιόδων
3. Πληροφορίες που επηρεάζουν τις Ταμειακές Ροές αλλά δεν εμφανίζονται αναλυτικά στις παραπάνω καταστάσεις, όπως:
  - Μεταβολές παγίων (αγορές – πωλήσεις)
  - Αγορά-Πώληση Χρεογράφων
  - Έκδοση/ Εξόφληση Ομολογιακού Δανείου
  - Ανάληψη / Εξόφληση Δανείου
  - Μεταβολή Μετοχικού κεφαλαίου

Πληρωμή Μερισμάτων

- Αποσβέσεις

Καθώς και οποιαδήποτε άλλη συναλλαγή εμπεριέχει εισροή ή εκροή και δεν αναλύεται στις ετήσιες καταστάσεις. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζετε υποδείγματα ταμειακών ροών με βάση και τις δυο μεθόδους.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ

ΑΜΕΣΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Λειτουργικές δραστηριότητες

Εισπράξεις από πελάτες

Μείωση: πληρωμές σε
προμηθευτές, υπαλλήλους,
δικαιούχους αμοιβών

Μείωση: Τόκοι που πληρώθηκαν

Μείωση: Φόροι που πληρώθηκαν

ΕΜΜΕΣΗ ΜΕΘΟΔΟΣ

Λειτουργικές δραστηριότητες

Ζημιές / Κέρδη προ φόρων

Πλέον / μείον προσαρμογές για:

Αποσβέσεις

Προβλέψεις

Συναλλαγματικές διαφορές

Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα,
κέρδη και ζημιές) επενδυτικής
δραστηριότητας

Αμοιβές μελών Δ. Σ. σε
συμμετοχικούς τίτλους

Χρεωστικοί τόκοι και συναφή
έξοδα

Πλέον / μείον προσαρμογές για
μεταβολές λογ/σμών κεφαλαίου
κίνησης ή που σχετίζονται με τις

λειτουργικές δραστηριότητες:

Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων

Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων

(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων
(πλην τραπεζών)

Μείον:

Χρεωστικοί τόκοι και συναφή
έξοδα καταβεβλημένα

Καταβεβλημένοι φόροι

Σύνολο εισροών / (εκροών) από Σύνολο εισροών/(εκροών) από
λειτουργικές δραστηριότητες (α) λειτουργικές δραστηριότητες(α)

Επενδυτικές δραστηριότητες

Επενδυτικές δραστηριότητες

Απόκτηση θυγατρικών, Αποκτηση θυγατρικών, συγγενών,
συγγενών, κοινοπραξιών και κοινοπραξιών και λοιπών
λοιπών επενδύσεων επενδύσεων

Αγορά ενσώματων και άυλων Αγορά ενσώματων και άυλων
παγίων περιουσιακών στοιχείων παγίων περιουσιακών στοιχείων

Εισπράξεις από πωλήσεις Εισπράξεις από πωλήσεις
ενσώματων και άυλων παγίων ενσώματων και άυλων παγίων

Τόκοι εισπραχθέντες Τόκοι εισπραχθέντες

Μερίσματα εισπραχθέντα Μερίσματα εισπραχθέντα

Σύνολο εισροών / (εκροών) από Σύνολο εισροών/(εκροών) από
επενδυτικές δραστηριότητες (β) επενδυτικές δραστηριότητες(β)

Χρηματοδοτικές δραστηριότητες

Χρηματοδοτικές δραστηριότητες

Εισπράξεις από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	Εισπράξεις από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου
Εισπράξεις από εκδοθέντα/αναληφθέντα δάνεια	Εισπράξεις από εκδοθέντα/αναληφθέντα δάνεια
Εξοφλήσεις δανείων	Εξοφλήσεις δανείων
Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)
Μερίσματα πληρωθέντα	Μερίσματα πληρωθέντα
Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)
Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιόδου (α)+(β)+(γ)	Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιόδου (α)+(β)+(γ)
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου

2.2.5 ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ (ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ) ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

- ΔΟΜΗ

Οι σημειώσεις θα:

(α) παρουσιάζουν πληροφορίες για τη βάση κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων και για τις συγκεκριμένες λογιστικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν.

(β) γνωστοποιούν τις πληροφορίες που απαιτούν τα Δ.Π.Χ.Α. που δεν παρουσιάζονται στην όψη του ισολογισμού, της κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων, της κατάστασης μεταβολών των ίδιων κεφαλαίων ή της κατάστασης ταμειακών ροών

(γ) θα παρέχουν πληροφορίες επιπρόσθετες που δεν παρουσιάζονται στην όψη του ισολογισμού, της κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων, της κατάστασης μεταβολών των ίδιων κεφαλαίων ή της κατάστασης ταμειακών ροών αλλά που είναι σχετικές για την κατανόηση οποιονδήποτε εξ' αυτών.

Στο μέτρο που αυτό είναι εφικτό, οι σημειώσεις πρέπει να παρουσιάζεται με συστηματικό τρόπο. Κάθε στοιχείο στην όψη του ισολογισμού, της κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων, της κατάστασης μεταβολών των ίδιων κεφαλαίων και της κατάστασης ταμειακών ροών πρέπει να παραπέμπει σε οποιαδήποτε σχετική πληροφορία των σημειώσεων.

Οι σημειώσεις κανονικά παρουσιάζονται κατά την ακόλουθη σειρά, που βοηθά τους χρήστες να κατανοήσουν τις οικονομικές καταστάσεις και να τις συγκρίνουν με τις οικονομικές καταστάσεις άλλων οντοτήτων:

(α) σημείωση συμμόρφωσης με τα Δ.Π.Χ.Α. (βλέπε παράγραφο 14),

(β) περίληψη των σημαντικών λογιστικών πολιτικών που έχουν εφαρμοστεί

(γ) επεξηγηματικές πληροφορίες για τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην όψη του ισολογισμού, της κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων, της κατάστασης μεταβολών των ίδιων κεφαλαίων και της κατάστασης ταμειακών ροών, με τη σειρά που παρουσιάζεται κάθε κατάσταση και συγκεκριμένο κονδύλιο και

(δ) άλλες γνωστοποιήσεις, που περιλαμβάνουν:

(i) ενδεχόμενες υποχρεώσεις (βλέπε ΔΛΠ 37) και μη αναγνωρισθείσες συμβατικές δεσμεύσεις

(ii) μη χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις, όπως τους στόχους της οντότητας αναφορικά με τις πολιτικές και τη διαχείριση κινδύνου (βλέπε ΔΛΠ 32).

Σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να είναι αναγκαίο ή επιθυμητό να διαφοροποιείται η διάταξη συγκεκριμένων στοιχείων εντός των σημειώσεων. Για παράδειγμα, πληροφορίες για μεταβολές στην εύλογη αξία που αναγνωρίζεται στο κέρδος ή τη ζημία μπορεί να συνδυάζονται με πληροφορίες για τις ημερομηνίες λήξης των χρηματοοικονομικών μέσων, μολονότι οι πρώτες αφορούν γνωστοποιήσεις της κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων και οι τελευταίες σχετίζονται με τον ισολογισμό. Παρόλα αυτά, διατηρείται, όσο είναι πρακτικά δυνατόν, μία συστηματική δομή των σημειώσεων.

Σημειώσεις που παρέχουν πληροφορίες για τη βάση κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων και τις συγκεκριμένες λογιστικές πολιτικές μπορεί να παρουσιάζονται ως ένα ξεχωριστό στοιχείο των οικονομικών καταστάσεων.

- *ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ*

Η οντότητα θα γνωστοποιεί τα ακόλουθα στην περίληψη των σημαντικών λογιστικών πολιτικών:

(α) τη βάση (τις βάσεις) αποτίμησης που χρησιμοποιήθηκαν για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων και (β) τις λοιπές λογιστικές πολιτικές, που χρησιμοποιήθηκαν και που είναι απαραίτητες για την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων.

Είναι σημαντικό να πληροφορούνται οι χρήστες για τη βάση ή τις βάσεις αποτίμησης που χρησιμοποιήθηκαν στις οικονομικές καταστάσεις (για παράδειγμα ιστορικό κόστος, τρέχον κόστος, καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία, εύλογη αξία ή ανακτήσιμο ποσό) διότι η βάση στην οποία καταρτίζονται οι οικονομικές καταστάσεις επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την ανάλυσή τους. Όταν εφαρμόζονται περισσότερες από μία βάσεις αποτίμησης στις οικονομικές καταστάσεις, για παράδειγμα, όταν ορισμένες κατηγορίες των περιουσιακών στοιχείων αναπροσαρμόζονται, είναι επαρκές να παρέχεται μία ένδειξη των κατηγοριών των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων στις οποίες εφαρμόζεται η κάθε μέθοδος.

Για να αποφασίσει αν πρέπει να γίνει γνωστοποίηση μίας συγκεκριμένης λογιστικής πολιτικής, η διοίκηση λαμβάνει υπόψη αν η γνωστοποίηση θα βοηθούσε τους χρήστες να αντιληφθούν πώς οι συναλλαγές, τα λοιπά γεγονότα και οι συνθήκες αντικατοπτρίζονται στην

παρουσιαζόμενη χρηματοοικονομική επίδοση και την οικονομική θέση. Η γνωστοποίηση ιδιαίτερων λογιστικών πολιτικών είναι ιδιαίζοντως χρήσιμη για τους χρήστες όταν οι πολιτικές αυτές επιλέγονται ανάμεσα στις εναλλακτικές λύσεις που επιτρέπουν τα Πρότυπα και οι Διερμηνείες. Ένα παράδειγμα είναι η γνωστοποίηση αν ένας κοινοπρακτών αναγνωρίζει τα συμφέροντά του, σε από κοινού ελεγχόμενη οικονομική οντότητα με τη χρήση της αναλογικής ενοποίησης ή της μεθόδου της καθαρής θέσης (βλέπε ΔΛΠ 31: Συμφέροντα σε Κοινοπραξίες). Μερικά Πρότυπα απαιτούν συγκεκριμένα τη γνωστοποίηση ιδιαίτερων λογιστικών πολιτικών, συμπεριλαμβανομένων των επιλογών της διοίκησης μεταξύ των διαφορετικών πολιτικών που αυτά επιτρέπουν. Για παράδειγμα, το ΔΛΠ 16 απαιτεί γνωστοποίηση των βάσεων αποτίμησης που εφαρμόζονται σε κατηγορίες των ενσώματων ακινητοποιήσεων. Το ΔΛΠ 23: Κόστος Δανεισμού απαιτεί να γνωστοποιηθεί αν τα κόστη δανεισμού αναγνωρίζονται άμεσα ως δαπάνη ή κεφαλαιοποιούνται ως τμήμα του κόστους των περιουσιακών στοιχείων που πληρούν τις προϋποθέσεις.

Κάθε οντότητα εξετάζει το είδος των δραστηριοτήτων της και τις πολιτικές, που οι χρήστες θα ανέμεναν να γνωστοποιηθούν για το συγκεκριμένο εκείνο τύπο οντότητας. Για παράδειγμα, μία οντότητα που υπόκειται σε φόρους εισοδήματος θα αναμενόταν να γνωστοποιεί τις λογιστικές πολιτικές της που αφορούν τους φόρους εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εφαρμόζονται στις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και απαιτήσεις. Αν μία οντότητα έχει σημαντικές δραστηριότητες στο εξωτερικό ή συναλλαγές σε ξένα νομίσματα, θα αναμενόταν η γνωστοποίηση των λογιστικών πολιτικών για την αναγνώριση των συναλλαγματικών διαφορών. Όταν έχουν γίνει συνενώσεις επιχειρήσεων, οι πολιτικές που χρησιμοποιήθηκαν για την αποτίμηση της υπεραξίας και των συμφερόντων της μειοψηφίας γνωστοποιούνται.

Μία λογιστική πολιτική μπορεί να είναι σημαντική λόγω του είδους των δραστηριοτήτων της οντότητας, ακόμη και όταν τα ποσά που απεικονίζονται για την τρέχουσα και τις προηγούμενες περιόδους δεν είναι σημαντικά. Είναι επίσης ορθό να γνωστοποιείται κάθε σημαντική λογιστική πολιτική που δεν απαιτείται ειδικά από τα Δ.Π.Χ.Α., αλλά επιλέγεται και εφαρμόζεται σύμφωνα με το ΔΛΠ 8.

Η οντότητα θα γνωστοποιεί, στην περίληψη των σημαντικών λογιστικών πολιτικών ή άλλες σημειώσεις, τις κρίσεις της διοίκησης κατά τη διαδικασία της εφαρμογής των λογιστικών πολιτικών της οντότητας που έχουν την σημαντικότερη επίδραση στα ποσά που αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις, εκτός εκείνων που αφορούν σε εκτιμήσεις.

Κατά τη διαδικασία της εφαρμογής των λογιστικών πολιτικών της οντότητας, η διοίκηση προβαίνει σε διάφορες κρίσεις, εκτός εκείνων που αφορούν στις εκτιμήσεις, που έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό τα ποσά που αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις. Για παράδειγμα, η διοίκηση προβαίνει σε κρίσεις για τον προσδιορισμό:

(α) αν τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία αποτελούν διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις,

(β) πότε ουσιαστικά όλοι οι σημαντικοί κίνδυνοι και τα οφέλη της ιδιοκτησίας των χρηματοοικονομικών και των μισθωμένων περιουσιακών στοιχείων μεταφέρονται σε άλλες οντότητες,

(γ) αν, στην ουσία, συγκεκριμένες πωλήσεις αγαθών αποτελούν είδος χρηματοδότησης και συνεπώς δε δημιουργούν έσοδο και

(δ) αν η ουσία της σχέσης μεταξύ της οντότητας και της οικονομικής οντότητας ειδικού σκοπού υποδηλώνει ότι η τελευταία ελέγχεται από την πρώτη.

- *ΚΥΡΙΕΣ ΠΗΓΕΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΚΤΙΜΗΣΕΩΝ*

Η οντότητα θα γνωστοποιεί στις σημειώσεις πληροφορίες σχετικά με τις κύριες παραδοχές για το μέλλον και άλλες κύριες πηγές αβεβαιότητας των εκτιμήσεων κατά την ημερομηνία του ισολογισμού, που έχουν σημαντικό κίνδυνο να προκαλέσουν σημαντικές προσαρμογές στις λογιστικές αξίες των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων εντός του επόμενου οικονομικού έτους. Αναφορικά με τα προαναφερόμενα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις, οι σημειώσεις θα περιλαμβάνουν λεπτομέρειες σχετικά με:

(α) το είδος τους και

(β) τη λογιστική αξία τους κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.

Ο προσδιορισμός των λογιστικών αξιών κάποιων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων απαιτεί εκτίμηση των επιδράσεων αβέβαιων μελλοντικών γεγονότων σε εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις κατά την ημερομηνία του ισολογισμού. Για παράδειγμα, ελλείπει προσφάτως παρατηρούμενων αγοραίων τιμών για την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων που ακολουθούν, απαιτούνται μελλοντικές προβλέψεις για την αποτίμηση των ανακτήσιμων ποσών κατηγοριών των ενσώματων

ακινητοποιήσεων, της επίδρασης της τεχνολογικής απαρχαίωσης στα αποθέματα, προβλέψεις που εξαρτώνται από την μελλοντική έκβαση εκκρεμοδικιών και υποχρεώσεις που απορρέουν από μακροπρόθεσμες παροχές σε εργαζόμενους όπως είναι οι υποχρεώσεις που αφορούν σε συντάξεις. Οι εκτιμήσεις αυτές αφορούν σε παραδοχές για στοιχεία όπως είναι η προσαρμογή κινδύνου στις ταμειακές ροές ή τα προεξοφλητικά επιτόκια που χρησιμοποιούνται, οι μελλοντικές μεταβολές των μισθών και των τιμών που επηρεάζουν άλλα κόστη.

Οι κύριες παραδοχές και άλλες κύριες πηγές αβεβαιότητας των εκτιμήσεων που γνωστοποιούνται, σχετίζονται με τις εκτιμήσεις που απαιτούνται για τις πιο δύσκολες, υποκειμενικές ή σύνθετες κρίσεις της διοίκησης. Καθώς ο αριθμός των μεταβλητών και των παραδοχών που άπτονται της πιθανής μελλοντικής επίλυσης των αβεβαιοτήτων αυξάνει, οι κρίσεις γίνονται περισσότερο αντικειμενικές και σύνθετες και η πιθανότητα μιας συνεπακόλουθης σημαντικής προσαρμογής των λογιστικών αξιών των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων συνήθως αυξάνει αναλόγως.

Οι γνωστοποιήσεις της παραγράφου 116 δεν απαιτούνται για περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις που υπόκεινται σε σημαντικό κίνδυνο ότι οι λογιστικές αξίες τους δύνανται να μεταβληθούν σημαντικά εντός του επόμενου οικονομικού έτους, αν, κατά την ημερομηνία του ισολογισμού, αποτιμώνται στην εύλογη αξία βάσει προσφάτως παρατηρημένων αγοραίων τιμών (οι εύλογες αξίες τους δύνανται να μεταβληθούν σημαντικά εντός του επόμενου οικονομικού έτους αλλά οι αλλαγές αυτές δεν θα προέκυπταν από παραδοχές ή άλλες πηγές αβεβαιότητας των εκτιμήσεων κατά την ημερομηνία του ισολογισμού).

Οι γνωστοποιήσεις της παραγράφου 116 παρουσιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να βοηθούν τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να κατανοήσουν τις κρίσεις της διοίκησης αναφορικά με το μέλλον και άλλες κύριες πηγές αβεβαιότητας των εκτιμήσεων. Το είδος και η έκταση των παρεχόμενων πληροφοριών ποικίλλουν ανάλογα με το είδος της παραδοχής και άλλες συνθήκες. Παραδείγματα των ειδών των γνωστοποιήσεων είναι:

- (α) το είδος της παραδοχής ή άλλη αβεβαιότητα των εκτιμήσεων,
- (β) η ευαισθησία των λογιστικών αξιών στις μεθόδους, τις παραδοχές και τις εκτιμήσεις που διέπουν τον υπολογισμό τους, συμπεριλαμβανομένων των αιτιών της ευαισθησίας,
- (γ) η αναμενόμενη επίλυση μιας αβεβαιότητας και το φάσμα των λογικά πιθανών εκβάσεων εντός του επόμενου οικονομικού έτους σχετικά με τις λογιστικές αξίες των επηρεαζόμενων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων και

(δ) μία επεξήγηση των μεταβολών σε προηγούμενες παραδοχές σχετικά με τα περιουσιακά εκείνα στοιχεία και τις υποχρεώσεις, αν η αβεβαιότητα παραμένει.

Όταν είναι ανέφικτη η γνωστοποίηση της έκτασης των πιθανών επιδράσεων ή άλλης κύριας παραδοχής αβεβαιότητας των εκτιμήσεων κατά την ημερομηνία του ισολογισμού, η οντότητα γνωστοποιεί ότι είναι εύλογα πιθανό, βάσει της υπάρχουσας γνώσης, τα αποτελέσματα εντός του επόμενου οικονομικού έτους που διαφέρουν από τις παραδοχές, να απαιτούν σημαντική προσαρμογή στη λογιστική αξία του επηρεαζόμενου περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης. Σε κάθε περίπτωση, η οντότητα γνωστοποιεί το είδος και τη λογιστική αξία του συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης (ή κατηγορίας περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων) που επηρεάστηκε από την παραδοχή.

Η γνωστοποίηση κάποιων κύριων παραδοχών που σε διαφορετική περίπτωση θα απαιτούνταν σύμφωνα με την παράγραφο 116 απαιτείται από άλλα Πρότυπα. Για παράδειγμα, το ΔΛΠ 37 απαιτεί γνωστοποίηση, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, μειζόνων παραδοχών που αφορούν σε μελλοντικά γεγονότα που επηρεάζουν κατηγορίες προβλέψεων. Το ΔΠΧΠ 7 απαιτεί γνωστοποίηση των σημαντικών παραδοχών που εφαρμόζονται κατά την εκτίμηση των εύλογων αξιών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που τηρούνται λογιστικά στην εύλογη αξία. Το ΔΛΠ 16 απαιτεί γνωστοποίηση των σημαντικών παραδοχών που εφαρμόζονται κατά την εκτίμηση των εύλογων αξιών των αναπροσαρμοσμένων στοιχείων των ενσώματων ακινητοποιήσεων.

Μια οντότητα γνωστοποιεί πληροφορίες που επιτρέπουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων της να αξιολογήσουν τους στόχους, τις πολιτικές και τις διαδικασίες που εφαρμόζει για τη διαχείριση κεφαλαίου. Επίσης, η οντότητα γνωστοποιεί τα κάτωθι:

(α) Ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με τους στόχους, τις πολιτικές και τις διαδικασίες που εφαρμόζει για τη διαχείριση κεφαλαίου, περιλαμβανομένων των εξής χωρίς, ωστόσο, να περιορίζεται σε αυτά:

(i) περιγραφή των στοιχείων που διαχειρίζεται ως κεφάλαιο,

(ii) όταν η οντότητα υπόκειται σε έξωθεν επιβεβλημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις, τον χαρακτήρα των απαιτήσεων αυτών και τον τρόπο με τον οποίο ενσωματώνονται στη διαχείριση του κεφαλαίου, και

(iii) τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνει τους στόχους της όσον αφορά τη διαχείριση του κεφαλαίου.

(β) Συνοπτικά ποσοτικά δεδομένα σχετικά με τα στοιχεία τα οποία διαχειρίζεται ως κεφάλαιο. Ορισμένες οντότητες θεωρούν ορισμένες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (π.χ. ορισμένες μορφές χρέους μειωμένης εξασφάλισης) ως μέρος του κεφαλαίου. Άλλες οντότητες θεωρούν ότι το κεφάλαιο δεν περιλαμβάνει ορισμένα στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων (π.χ. στοιχεία προερχόμενα από αντισταθμίσεις χρηματοροών).

(γ) Οποιοσδήποτε μεταβολές στα στοιχεία (α) και (β) από την προηγούμενη περίοδο.

(δ) Εάν, κατά την διάρκεια της περιόδου, συμμορφώθηκε με οποιοσδήποτε έξωθεν επιβεβλημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις στις οποίες υπόκειται.

(ε) Σε περίπτωση που η οντότητα δεν συμμορφώθηκε με τέτοιες έξωθεν επιβεβλημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις, τις συνέπειες της μη συμμόρφωσής της.

Οι εν λόγω γνωστοποιήσεις βασίζονται σε πληροφορίες παρεχόμενες ενδοεταιρικά στο ανώτερο διευθυντικό προσωπικό της οντότητας.

Μια οντότητα δύναται να διαχειρίζεται κεφάλαια με διάφορους τρόπους και να υπάγεται σε περισσότερες διαφορετικές κεφαλαιακές απαιτήσεις. Για παράδειγμα, ένας όμιλος ετερογενών δραστηριοτήτων μπορεί να περιλαμβάνει οντότητες που διεξάγουν τόσο ασφαλιστικές όσο και τραπεζικές δραστηριότητες, ενώ οι ίδιες οντότητες ενδέχεται να αναπτύσσουν δραστηριότητα σε περισσότερες περιοχές δικαιοδοσίας. Εάν υπάρχει πιθανότητα η συγκεντρωτική γνωστοποίηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και του τρόπου διαχείρισης του κεφαλαίου να μην παρέχει χρήσιμες πληροφορίες ή να αλλοιώσει τις εντυπώσεις ενός χρήστη οικονομικών καταστάσεων όσον αφορά τους κεφαλαιακούς πόρους μιας οντότητας, η οντότητα γνωστοποιεί χωριστές πληροφορίες για κάθε κεφαλαιακή απαίτηση στην οποία υπόκειται (όπως προστέθηκε με το ΔΠΧΠ 7 κανονισμός 108/2006).

- *ΑΛΛΕΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ*

Η οντότητα πρέπει να γνωστοποιεί τα ακόλουθα εντός των σημειώσεων:

(α) το ποσό των μερισμάτων που προτείνεται ή δηλώνεται πριν την έγκριση της έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων αλλά δεν αναγνωρίζεται ως διάθεση στους κατόχους μετοχών κατά τη διάρκεια της περιόδου και το αναλογούν ποσό ανά μετοχή

(β) το ποσό οποιονδήποτε σωρευμένων μερισμάτων προνομιούχων μετοχών δεν έχουν αναγνωρισθεί. Η οντότητα θα γνωστοποιεί τα ακόλουθα, αν δε γνωστοποιήθηκαν αλλού στις δημοσιευόμενες με τις οικονομικές καταστάσεις πληροφορίες:

– την έδρα και τη νομική μορφή της οντότητας, τη χώρα της ιδρύσεώς της και τη διεύθυνση της έδρας (ή του κύριου τόπου των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, αν διαφέρει από τον τόπο της έδρας),

– μια περιγραφή του είδους των εργασιών της οντότητας και των κυριοτέρων δραστηριοτήτων της

(γ) την επωνυμία της μητρικής εταιρίας, καθώς και της τελικής μητρικής εταιρίας του ομίλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

3.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Σύμφωνα με το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board– IASB) βασική προϋπόθεση για την ποιότητα στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση είναι η προσήλωση στο στόχο και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Ποιοτικά χαρακτηριστικά είναι τα χαρακτηριστικά που κάνουν τις οικονομικές πληροφορίες να χρήσιμες στους τελικούς χρήστες.

Ποιοτικά χαρακτηριστικά μεταξύ άλλων το ενδιαφέρον, η πιστή απεικόνιση, η συγκρισιμότητα, η επαληθευσιμότητα, η επικαιροποίηση και η κατανόηση. Στη παρούσα παράγραφο θα διερευνήσουμε τις αντιλήψεις του ελεγκτή σχετικά με την ποιότητα των οικονομικών εκθέσεων με βάση τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, όπως ορίζονται από το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων σε εννοιολογικό πλαίσιο. Επιπλέον, θα προσδιορίσουμε τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη βελτίωση της ποιότητας των οικονομικών εκθέσεων, καθώς και τους παράγοντες που οδηγούν σε κακή ποιότητα.

Η αξιολόγηση της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων προσδιορίζεται με ποικίλους τρόπους και μεθόδους, ωστόσο αρχικά πρέπει να προσδιοριστεί ο σκοπός της αξιολόγησης ή εναλλακτικά το πρίσμα υπό το οποίο αξιολογούνται οι οικονομικές καταστάσεις.

Στην μελέτη τους οι Jonas και Blanchet (2000) περιγράφουν δύο γενικότερες προσεγγίσεις της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων. Η πρώτη προσέγγιση πραγματοποιείται υπό το πρίσμα των χρηστών. Από αυτή τη σκοπιά η ποιότητα των στοιχείων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και των οικονομικών καταστάσεων προσδιορίζεται με βάση τη χρησιμότητα των χρηματοοικονομικών πληροφοριών που παρέχεται στους χρήστες (Baxter 2007). Η δεύτερη προσέγγιση πραγματοποιείται υπό το πρίσμα της προστασίας των μετόχων και των επενδυτών. Από αυτή τη σκοπιά η ποιότητα των στοιχείων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και των οικονομικών καταστάσεων προσδιορίζεται με βάση την ικανότητά τους να παρέχουν την πληροφόρηση η οποία να διασφαλίζει την ασφάλεια των μετόχων και των επενδυτών κατά την λήψη των αποφάσεων τους.

Κύρια χαρακτηριστικά των ποιοτικών πληροφοριών και καταστάσεων είναι η πληρότητα, επάρκεια και η διαφάνεια (Jonas & Blanchet, 2000). Δεδομένου του ότι η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων είναι ένα θέμα πολυδιάστατο, στη βιβλιογραφία συναντάμε ένα ευρύ φάσμα ορισμών του όρου της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων οι οποίοι προσδιορίζονται κυρίως βάσει των στόχων της κάθε μελέτης. Ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων εντοπίζεται στην εργασία των Jonas και Blanchet (2000), στην οποία η ποιότητα της χρηματοοικονομικής αναφοράς ορίζεται ως το σύνολο των οικονομικών στοιχείων τα οποία είναι πλήρη και διαφανή και είναι σχεδιασμένα με τρόπο ώστε να παρουσιάζουν μια σωστή και αντικειμενική εικόνα χωρίς να θολώνουν ή να παραπλανούν τους χρήστες. Ο Βέρντι (2006), ορίζει την ποιότητα των οικονομικών εκθέσεων ως την ακρίβεια με την οποία οι οικονομικές εκθέσεις μεταφέρουν πληροφορίες σχετικά με τις λειτουργίες της επιχείρησης, και κυρίως των ταμειακών ροών της, προκειμένου να ενημερωθούν οι επενδυτές. Επίσης, άλλοι ερευνητές ορίζουν την ποιότητα των οικονομικών εκθέσεων ως το βαθμό στον οποίο οι οικονομικές καταστάσεις παρέχουν αληθή και ακριβή στοιχεία σχετικά με την υποκείμενη απόδοση και την οικονομική θέση της οικονομικής μονάδας.

Το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, αναφέρει στις εκθέσεις του που δημοσίευσε το 2008 πως ο στόχος της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης είναι να παρέχει οικονομικές πληροφορίες σχετικά με την οικονομική οντότητα που είναι χρήσιμες για παρόντες και δυνητικούς επενδυτές, δανειστές και άλλους πιστωτές στη λήψη αποφάσεων υπό την ιδιότητά τους ως πηγές άντλησης κεφαλαίου. Κατά συνέπεια, ο σκοπός της χρηματοοικονομικής λογιστικής και των οικονομικών καταστάσεων ορίζεται η παροχή ποσοτικών οικονομικών πληροφοριών σχετικά με την οικονομική μονάδα οι οποίες είναι χρήσιμες για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

Ωστόσο, ο ρόλος της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης είναι ευρύτερος και ξεπερνά τα όρια της απλής παροχής οικονομικών πληροφοριών προς ενημέρωση των χρηστών, καθώς η χρηματοοικονομική διευκολύνει την αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς κεφαλαίου και άλλων αγορών και βοηθά στην αποτελεσματική κατανομή των περιορισμένων παραγωγικών συντελεστών – πόρων στην οικονομία.. Συνεπώς εύλογα προκύπτει το συμπέρασμα πως η έννοια της οικονομικής ποιότητας είναι ευρεία και περιλαμβάνει οικονομικά στοιχεία, γνωστοποιήσεις και μη οικονομικές πληροφορίες που είναι χρήσιμες για τη λήψη αποφάσεων.

Οι οικονομικές καταστάσεις και εκθέσεις που τις συνοδεύουν πρέπει να πληρούν ορισμένα ποιοτικά κριτήρια, προκειμένου να αποφευχθεί η χαμηλή ποιότητα και να ολοκληρώσουν το σκοπό τους. Σύμφωνα με το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (2008) στο εννοιολογικό του πλαίσιο καθορίζει πως η υψηλή ποιότητα επιτυγχάνεται με την προσήλωση στο στόχο και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Ως ποιοτικά ορίζονται τα χαρακτηριστικά η ύπαρξη των οποίων καθιστά τις οικονομικές πληροφορίες χρήσιμες και διακρίνονται ως θεμελιώδη ή ενισχυτικά, ανάλογα με τον τρόπο που επηρεάζουν τη χρησιμότητα των πληροφοριών.

Τα θεμελιώδη ποιοτικά χαρακτηριστικά περιλαμβάνουν τη συνάφεια και την πιστή αναπαράσταση και συγκεκριμένα:

Συνάφεια: Είναι η ικανότητα ή το χαρακτηριστικό των οικονομικών καταστάσεων το οποίο προσδιορίζει τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τους χρήστες, υπό την ιδιότητά τους ως πηγές άντλησης κεφαλαίου. Οι πληροφορίες οι οποίες παρέχονται από τις οικονομικές καταστάσεις είναι χρήσιμες μόνο αν σχετίζονται με τα θέματα που είναι πρωταρχικής σημασίας για τους χρήστες.

Πιστή αναπαράσταση: Η πιστή αναπαράσταση της λογιστικής πληροφορίας επιτυγχάνεται όταν η απεικόνιση του οικονομικού φαινομένου είναι πλήρης, ουδέτερη και χωρίς ουσιώδη σφάλματα. Τα δεδομένα ή οι πληροφορίες που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις είναι οι διαθέσιμοι οικονομικοί πόροι, οι υποχρεώσεις και οι συναλλαγές της επιχείρησης και επιπρόσθετα όλα εκείνα τα γεγονότα που τα επηρεάζουν. Τα πρόσθετα ή ενισχυτικά ποιοτικά χαρακτηριστικά είναι συμπληρωματικά προς τα θεμελιώδη ποιοτικά χαρακτηριστικά και προσφέρουν στους χρήστες τη δυνατότητα να διακρίνουν τις χρήσιμες από τις λιγότερο χρήσιμες πληροφορίες.

Τα πρόσθετα ποιοτικά χαρακτηριστικά περιλαμβάνουν τη συγκρισιμότητα, την δυνατότητα επαλήθευσης, την επικαιρότητα και την κατανοησιμότητα.

Συγκρισιμότητα: Ως συγκρισιμότητα ορίζεται το ποιοτικό χαρακτηριστικό των πληροφοριών που δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των δύο συνόλων των οικονομικών φαινομένων.

Δυνατότητα Επαλήθευσης: Η δυνατότητα επαλήθευσης είναι το ποιοτικό χαρακτηριστικό των πληροφοριών που βοηθά στη διαβεβαίωση των χρηστών ότι οι πληροφορίες που περιέχονται στις οικονομικές καταστάσεις αναπαριστούν πιστά οικονομικά δεδομένα της οικονομικής μονάδας.

Επικαιρότητα: Ως ποιοτικό χαρακτηριστικό η επικαιρότητα αναφέρεται στο χαρακτηριστικό των οικονομικών καταστάσεων να διαθέτουν πληροφορίες για τη λήψη αποφάσεων οι οποίες δεν έχουν χάσει λόγω παρέλευσης του χρόνου, την ικανότητά τους να επηρεάσουν τις αποφάσεις των χρηστών.

Κατανοησιμότητα: Ως κατανοησιμότητα ορίζεται το ποιοτικό χαρακτηριστικό των πληροφοριών το οποίο επιτρέπει στους χρήστες να κατανοήσουν τη σημασία της παρεχόμενης πληροφορίας. Η κατανοησιμότητα ή εναλλακτικά η δυνατότητα των οικονομικών καταστάσεων η οποία τις καθιστά κατανοητές στους χρήστες, είναι σημαντική δεδομένου ότι οι πληροφορίες που οι χρήστες δεν καταλαβαίνουν δεν είναι χρήσιμες ακόμη και στην περίπτωση που είναι σχετικές.

3.2 Η ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Παρά το γεγονός ότι Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων τονίζει τη σημασία του υψηλού επιπέδου ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων-οικονομικών εκθέσεων, ένα από τα βασικά προβλήματα που διαπιστώθηκαν στη βιβλιογραφία είναι η επιλογή του τρόπου μέτρησης της ποιότητας. Λόγω της ιδιαιτερότητας του περιεχομένου, η εμπειρική εκτίμηση της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων περιλαμβάνει αναπόφευκτα το στοιχείο της προτίμησης ανάμεσα σε μια μυριάδα των στοιχείων. Δεδομένου ότι διαφορετικές ομάδες χρηστών έχουν διαφορετικές προτιμήσεις οι αντιλήψεις τους σχετικά με την έννοια και τα χαρακτηριστικά της ποιότητας αποκλίνουν.

Επιπλέον, ακόμα και οι χρήστες εντός μιας ομάδας ενδιαφερομένων μπορεί να αντιλαμβάνονται τη χρησιμότητα παρόμοιων πληροφοριών με διαφορετικό τρόπο, δεδομένου του περιεχομένου της πληροφορίας. Ως αποτέλεσμα, η μέτρηση της ποιότητας και η αξιολόγηση των οικονομικών πληροφοριών είναι μια σύνθετη και πολυδιάστατη διαδικασία. Ως εκ τούτου, πολλοί ερευνητές μετρούν την ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των εκθέσεων έμμεσα, με έμφαση σε χαρακτηριστικά που πιστεύεται ότι επηρεάζουν την ποιότητα των οικονομικών πληροφοριών και καταστάσεων είναι η διαχείριση των κερδών, οι οικονομικές αναμορφώσεις, και η επικαιρότητα. Σύμφωνα λοιπόν με τους Van Beest, Braam & Boelens (2009) στη βιβλιογραφία, τα εργαλεία μέτρησης της ποιότητας των οικονομικών πληροφοριών και καταστάσεων κατηγοριοποιούνται σε τέσσερις

ευρείς αλλά όχι περιορισμένες ομάδες και ειδικότερα εντοπίζονται τέσσερα ερευνητικά μοντέλα:

- *Μέθοδος των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων (Earnings Management Models):*

Η βάση της μεθόδου αυτής είναι η μελέτη της διαχείρισης των κερδών. Ως διαχείριση των κερδών νοείται η σκόπιμη παρέμβαση στη διαδικασία χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, με την πρόθεση να ικανοποιηθούν ιδιωτικά κίνητρα και οφέλη. Η διαχείριση των κερδών θεωρείται ως ένα σήμα για την αγορά. Οι επενδυτές λαμβάνουν υπόψη και εκτιμούν με μεγαλύτερη ακρίβεια την αξία της επιχείρησης, γεγονός που τους επιτρέπει να έχουν-διαμορφώνουν ένα ικανοποιητικό χαρτοφυλάκιο.

Η σημασία της διάκρισης των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων αποδεικνύεται στη βιβλιογραφία από διάφορους μελετητές μέσα από την παρουσίαση της θετικής σχέσης μεταξύ της διάκρισης των δεδουλευμένων και των χρηματιστηριακών τιμών. Μάλιστα, βάσει των ισχυρισμών του Fathi (2013) πρέπει να σημειωθεί πως η θετική συσχέτιση μεταξύ της κεφαλαιοποίησης της αγοράς και του ποσού της χειραγώγησης φανερώνουν εν τέλει πως η διαχείριση των κερδών μεταδίδει πληροφορίες σχετικά με την αξία της επιχείρησης.

Επιπρόσθετα, μελέτες των Van Tendeloo & Vanstraelen (2005), έχουν οδηγήσει στο συμπέρασμα πως η διαχείριση των κερδών επιδρά αρνητικά στην ποιότητα των χρηματοοικονομικών πληροφοριών, μειώνοντας την χρησιμότητά τους κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης αποφάσεων. Ένα ευρέως χρησιμοποιούμενο μοντέλο από πολλούς ερευνητές, όπως οι Dowdell & Krishnan (2004) είναι το μοντέλο Jones και οι τροποποιημένες εκδόσεις του, το οποίο έχει χρησιμοποιηθεί στη βιβλιογραφία προκειμένου να εντοπιστεί το φαινόμενο διαχείρισης κερδών. Ένα άλλο μέτρο το οποίο χρησιμοποιείται για την μέτρηση της ποιότητας των κερδών και την ποιότητα των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων είναι το μέτρο των Dechow και Dichev (2002), το οποίο βασίζεται στον τρόπο με τον οποίο τα έσοδα και τα έξοδα καθορίζουν τις ταμειακές ροές.

- *Μοντέλα συνάφειας της αξίας (Value Relevance Models):*

Τα μοντέλα αυτά εστιάζουν στην αξιολόγηση του κατά πόσον συγκεκριμένα ποσά λογιστικής, αντανακλούν πληροφορίες που χρησιμοποιούνται από τους επενδυτές στον υπολογισμό της περιουσίας της επιχείρησης, εξετάζουν τη σχέση μεταξύ των τιμών των χρεογράφων και ενός συνόλου ανεξάρτητων λογιστικών παραγόντων. Συγκεκριμένα τα

μοντέλα αυτά εξετάζουν κατά πόσο τα λογιστικά ποσά και δεδομένα επηρεάζουν τις διακυμάνσεις στις τιμές των μετοχών.

Η παρούσα προσέγγιση διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες σύμφωνα με τους Holthausen & Watts, (2001):

- μελέτες σχετικής σύνδεσης,
- μελέτες σταδιακής σύνδεσης και
- μελέτες οριακής σύνδεσης.

Οι σχετικές μελέτες σύνδεσης εστιάζουν στη σχέση μεταξύ των τιμών του χρηματιστηρίου ή των αποδόσεων τους με τους διάφορους αριθμούς λογιστικής χρησιμοποιώντας τεχνικές παλινδρόμησης. Οι μελέτες σταδιακής σύνδεσης χρησιμοποιούν μοντέλα παλινδρόμησης προκειμένου να εξετάσουν εάν μια μεταβλητή της λογιστικής είναι χρήσιμη για την ερμηνεία της αξίας ή της απόδοσης για μεγάλο χρονικό διάστημα σε συνδυασμό με άλλες μεταβλητές και οι μελέτες οριακής σχέσης τη σχέση μεταξύ των αποδόσεων και των μη φυσιολογικών αποδόσεων και της διαθέσιμης πληροφορίας που κατέχουν οι επενδυτές.

- *Έρευνα σε συγκεκριμένα στοιχεία των οικονομικών εκθέσεων (Specific Elements Approach):*

Αυτή η προσέγγιση περιλαμβάνει τη χρήση εργαλείων μέτρησης που εστιάζονται στις οικονομικές και τις μη οικονομικές πληροφορίες των ετήσιων εκθέσεων και εξετάζει την επίδραση των συγκεκριμένων πληροφοριών που παρέχονται από τις εκθέσεις στις αποφάσεις των χρηστών. Παραδείγματα έρευνας στον τομέα αυτό είναι μεταξύ άλλων η εξέταση των επαναδιατυπώσεων στις οικονομικές καταστάσεις, η χρήση των αφηγήσεων στις ετήσιες εκθέσεις, η χρήση των γραφημάτων σε ετήσιες εκθέσεις, η ανάλυση περιεχομένου των επιστολών από τον Πρόεδρο ή τον Διευθύνοντα Σύμβουλο στις ετήσιες εκθέσεις, η εξέταση της έκθεσης ή των προσόντων του ελεγκτή και άλλα. Είναι προφανές ότι το επίκεντρο του ενδιαφέροντος σε αυτή την κατηγορία ποικίλλει, ανάλογα που επικεντρώνεται ο ερευνητής.

- *Αντιμετώπιση της ποιότητας ως λειτουργία (Operationalize of qualitative characteristics):*

Αυτή η προσέγγιση περιλαμβάνει τη χρήση εργαλείων μέτρησης με σκοπό την προσέγγιση των διαφορετικών διαστάσεων της πληροφορίας και ταυτόχρονα της διαπίστωσης σχετικά με τη χρησιμότητα των οικονομικών καταστάσεων. Σε αυτές τις προσεγγίσεις τα ποιοτικά

χαρακτηριστικά αποτελούν μια ξεχωριστή λειτουργία. Η προσέγγιση αυτή συνήθως γίνεται με τη χρήση των δεικτών ή ερωτηματολογίων που δημιουργούνται για να προσδιορίσουν τις ιδιότητες των ποιοτικών χαρακτηριστικών των οικονομικών καταστάσεων, όπως αυτά περιγράφονται στην προηγούμενη παράγραφο, δηλαδή της συνάφειας, της πιστής παρουσίασης, της συγκρισιμότητας, της επαληθευσιμότητας, της επικαιρότητας και της κατανόησης.

Στη βιβλιογραφία της συγκεκριμένης κατηγορίας συναντάμε πλήθος ερευνών όπως των Jonas & Blanchet (2000), Daske Gebhardt (2006), Callao, Jarne & Laínez (2007). Ωστόσο, η πιο ολοκληρωμένη μελέτη είναι η εργασία των Beest Van et al (2009) που συνδύασε όλα τα ποιοτικά χαρακτηριστικά και τα ενσωμάτωσε σε έναν οικονομικό δείκτη ποιότητας εκθέσεων. Ο προτεινόμενος δείκτης περιλαμβάνει συνολικά 21 στοιχεία προκειμένου να εκτιμηθεί συνολικά η ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

Στην περίπτωση της Ελλάδας η έρευνα εστιάζεται κυρίως στις τρεις πρώτες κατηγορίες των εργαλείων μέτρησης: μέθοδος των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων, μοντέλα συνάφειας της αξίας και έρευνα σε συγκεκριμένα στοιχεία των οικονομικών εκθέσεων. Κύρια ευρήματα δείχνουν ότι υπάρχουν ελληνικές εταιρείες που διαχειρίζονται τα έσοδά τους και πως υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης στις οικονομικές γνωστοποιήσεις. Επίσης, από τις έρευνες στον ελληνικό χώρο παρατηρήθηκε πως με την υιοθέτηση των Δ.Π.Χ.Π. η ποιότητα των εκθέσεων βελτιώθηκε. Ωστόσο, η έρευνα σχετικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των οικονομικών εκθέσεων στην Ελλάδα είναι περιορισμένη.

Μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί σε διάφορες χώρες δείχνουν ότι οι ελεγκτές αντιλαμβάνονται τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης ως σημαντικά ποιοτικά στοιχεία των οικονομικών εκθέσεων. Όσον αφορά την ποιότητα των οικονομικών εκθέσεων των ελληνικών επιχειρήσεων έρευνες δείχνουν πως ελεγκτές αντιλαμβάνονται πως οι οικονομικές καταστάσεις είναι μέτριας ποιότητας γεγονός που οφείλεται κυρίως στη διαχείριση των κερδών, την κακή εταιρική διακυβέρνηση, στις οικογενειακές επιχειρήσεις και στην απόκλιση από τις αρχές της λογιστικής.

3.3 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΣΤΙΣ ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Η σημασία των σημειώσεων των οικονομικών καταστάσεων είναι πάρα πολύ σημαντική. Άλλωστε δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι οι σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων είναι αναπόσπαστο μέρος αυτών και οικονομικές καταστάσεις χωρίς σημειώσεις δεν υφίστανται. Οι σημειώσεις περιλαμβάνουν λεπτομέρειες και επιπλέον πληροφόρηση η οποία δεν περιέχεται στις οικονομικές καταστάσεις του Ισολογισμού και της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσεως. Αυτό συμβαίνει κυρίως για να υπάρχει διαφάνεια διότι οι Σημειώσεις μπορεί να είναι αρκετά μακροσκελείς και εάν περιέχονταν στις Οικονομικές Καταστάσεις, θα δυσχέραιναν τα βασικά δεδομένα που εμφανίζουν οι οικονομικές καταστάσεις.

Ωστόσο, οι Σημειώσεις αποτελούν ιδιαίτερη σημασία για τους επενδυτές οι οποίοι μελετούν ενδελεχώς τις περιοδικές οικονομικές καταστάσεις των εταιριών. Αυτές οι Σημειώσεις περιλαμβάνουν σημαντική πληροφόρηση σε θέματα που αφορούν την λογιστική απεικόνιση των εγγραφών των συναλλαγών, την πληρωμή των μερισμάτων, των δικαιωμάτων επί των μετοχών και όλα όσα σχετίζονται με την ανταμοιβή των μετόχων οι οποίοι έχουν επενδύσει ή πρόκειται να επενδύσουν χρήματα στην εταιρεία.

Κάθε οικονομική κατάσταση έχει Σημειώσεις οι οποίες περιλαμβάνουν περαιτέρω ενημέρωση ή γνωστοποιήσεις σχετικά με την πληροφόρηση που παρουσίασαν οι Οικονομικές Καταστάσεις. Παραδείγματος χάριν, ο ισολογισμός μιας εταιρείας μπορεί να αναφέρει ότι έχει 2 εκατ. Ευρώ μακροπρόθεσμο χρέος. Οι Σημειώσεις θα αναφέρουν λεπτομέρειες σχετικά με τη δομή του χρέους, το επιτόκιο που πληρώνει η εταιρεία και το χρονοδιάγραμμα της αποπληρωμής του. Οι Σημειώσεις δεν είναι όμως περιττές ή μια περίσσια διανθισμένη νομική πληροφόρηση. Αντίθετα, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι των οικονομικών καταστάσεων. Αυτές οι γνωστοποιήσεις παρέχουν βασική πληροφόρηση για την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων, πάνω στην οποία βασίζονται επενδυτές και αναλυτές για ν' αντιληφθούν σε βάθος την λειτουργία της επιχείρησης.

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις θεωρούνται ότι είναι «διαφανείς» και «κατανοητές» προκειμένου να τις εμπιστευθούν οι ενδιαφερόμενοι. Προκειμένου να διατηρήσουν αυτή τη διαφάνεια, οι Σημειώσεις παρέχουν λεπτομερείς υπολογισμούς. Κάθε κομμάτι που γνωστοποιείται παρέχει λεπτομέρειες σχετικά με το μακροπρόθεσμο χρέος όπως ημερομηνίες λήξεως, επιτόκια, οι οποίες σου δίνουν μια καλύτερη κατανόηση με τα κόστη

δανεισμού που υφίστανται. Επίσης, εμφανίζει λεπτομέρειες σχετικά με την κατοχή μετοχών από τους εργαζομένους ή τις προνομιούχες μετοχές που εκδόθηκαν, ζητήματα που αφορούν επίσης τους επενδυτές.

Άλλες πληροφορίες που αναφέρονται στις Σημειώσεις μπορεί να περιλαμβάνουν λάθη που αναφέρθηκαν σε προηγούμενες δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις, επικείμενες δικαστικές μάχες στην περίπτωση που εμπλέκεται η εταιρεία ή τυχόν σύνθετες ενοικιάσεις. Αυτές οι περιπτώσεις γνωστοποιήσεων αποτελούν ιδιαίζουσας σημασίας ενημέρωση για τους επενδυτές που ενδιαφέρονται για την κατάσταση της λειτουργίας της επιχείρησης. Μία άλλη σημαντική επικέντρωση που παρέχουν οι Σημειώσεις αφορά σε ότι δεν αναφέρθηκε στις οικονομικές καταστάσεις. Όταν η εταιρεία ενσωματώνει τα Λογιστικά Πρότυπα, οι κανόνες μπορεί να της επιτρέπουν μια γενική απεικόνιση των υποχρεώσεων της η οποία αναλύεται στις Σημειώσεις. Εάν οι επενδυτές δεν μελετήσουν αυτές τις Σημειώσεις, τότε ενδεχομένως να μην κατανοήσουν τους κινδύνους που ενέχει η επιχείρηση σχετικά με την ικανότητα αποπληρωμής των δανειακών της υποχρεώσεων.

3.4 Η ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΣΤΙΣ ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Αμέσως παραπάνω αναφέραμε για την σημαντικότητα των σημειώσεων των οικονομικών καταστάσεων. Ο ρόλος τους αναμφισβήτητα είναι πάρα πολύ σημαντικός. Όμως για να μπορέσουν οι σημειώσεις να εκπληρώσουν τον σκοπό τους θα πρέπει να είναι ποιοτικές. Τι εννοούμε όμως λέγοντας ποιοτικές; Ποιοτική είναι η λογιστική πληροφόρηση η οποία με σαφήνεια και ακρίβεια περιγράφει την χρηματοοικονομική θέση της επιχείρησης. Έτσι και οι σημειώσεις για να είναι ποιοτικές θα πρέπει να είναι ακριβείς αλλά και σαφείς. Θα πρέπει να διευκολύνουν τον χρήστη στο να κατανοεί πλήρως την πληροφόρηση που παρουσιάζεται στις οικονομικές καταστάσεις.

Παρακάτω αναφέρουμε τα βασικότερα ποιοτικά κριτήρια των σημειώσεων.

Εύρος: Οι σημειώσεις θα πρέπει να έχουν το κατάλληλο εύρος κάλυψης θεμάτων. Συγκεκριμένα θα πρέπει να αναφέρονται στα σημαντικότερα αλλά και στα πιο περίπλοκα κονδύλια των οικονομικών καταστάσεων. Έτσι ο χρήστης θα μπορεί να κατανοεί τις οικονομικές καταστάσεις. Φυσικά το εύρος θα πρέπει να είναι στην χρυσή τομή με την έννοια ότι δεν θα πρέπει να καλύπτονται επουσιώδη κονδύλια των οικονομικών καταστάσεων διότι

στην περίπτωση αυτή ο όγκος των σημειώσεων θα αυξάνεται υπερβολικά και η χρήσιμη πληροφόρηση θα χάνετε στο μεγάλο πλήθος. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα οι σημειώσεις να γίνουν δύσχρηστες. Ποσοτικά το εύρος μπορούμε να το μετρήσουμε με το πλήθος των σημειώσεων και με το πλήθος των σελίδων.

Μέγεθος: Η κάθε σημείωση θα πρέπει να είναι σαφής και φιλική προς τον αναγνώστη. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να είναι περιεκτική και σχετικά λιτή αποκαλύπτοντας την απαραίτητη πληροφόρηση. Μεγάλες σημειώσεις με πλατειασμούς γίνονται δυσανάγνωστες και δυσκολεύουν τον αναγνώστη να καταλάβει την ουσία. Το μέγεθος ποσοτικά μπορούμε να το μετρήσουμε με τον λόγο Αριθμού Σελίδων /Πλήθος Σημειώσεων.

Ποιότητα Σύνταξης: Οι σημειώσεις θα πρέπει να είναι κατανοητές και ο χρήστης να μπορεί να καταλάβει εύκολα και χωρίς προσπάθεια το μήνυμά τους.

Ενημερωμένες με βάση τα Λογιστικά Πρότυπα: Τα εκάστοτε λογιστικά πρότυπα και ιδιαίτερα τα διεθνή λογιστικά πρότυπα ανανεώνονται συνεχώς. Οι σημειώσεις θα πρέπει να είναι συνεχώς ενημερωμένες, να καλύπτουν τις ελάχιστες απαιτήσεις γνωστοποιήσεων που επιτάσσουν τα λογιστικά πρότυπα και να είναι σύμφωνες με αυτά.

3.5 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

3.5.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Ο διαχωρισμός της ιδιοκτησίας από τη διοίκηση όπως προαναφέραμε, δίνει στους διευθυντές το προνόμιο να έχουν υπό τον έλεγχό τους τη μορφή και το περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων και κατ' επέκταση να έχουν την ικανότητα να παρουσιάζουν μια εικόνα η οποία ωφελεί τα ιδιοτελή τους κίνητρα. Για παράδειγμα, κατά τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων μπορεί να αποσιωπηθούν επενδύσεις οι οποίες έχουν αποτύχει, συνεργασίες οι οποίες έληξαν ή συμφωνίες οι οποίες δεν εκπληρώθηκαν.

Στην πραγματικότητα, οι διευθυντές δεν έχουν κανένα απολύτως κίνητρο να παρέχουν μέσω των οικονομικών καταστάσεων κάποια ουσιώδη πληροφόρηση γιατί «η γνώση είναι δύναμη». Ένα άτομο το οποίο διαχειρίζεται και κατέχει πληροφορίες έχει ένα συγκεκριμένο επίπεδο δύναμης το οποίο ελαττώνεται καθώς η πληροφορία διαχέεται στο περιβάλλον του. Ειδικότερα, οι διευθυντές είναι πολύ επιφυλακτικοί στο να εσωκλείουν πληροφορίες προς

τους μετόχους και όλες τις υπόλοιπες ομάδες ενδιαφερομένων και είναι αυτοί οι οποίοι εξασφαλίζουν πως οι οικονομικές καταστάσεις και οι παρεχόμενες πληροφορίες θα είναι μειλίχιες και αποπροσανατολιστικές. Έτσι, με τη βοήθεια δημιουργικών και καλλιτεχνικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων μπορούν να παρουσιάζουν μια ιδανική εικόνα για τον οργανισμό, χωρίς να καταβάλλουν ιδιαίτερη προσπάθεια για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες πληροφόρησης των χρηστών.

Είναι κοινά αποδεκτό πως οι διευθυντές (managers) δέχονται πιέσεις από το εξωτερικό περιβάλλον προκειμένου να συντάξουν οικονομικές καταστάσεις οι οποίες θα περιέχουν τις ζητούμενες πληροφορίες στα ενδιαφερόμενα μέρη καθώς επίσης και μια αντικειμενική βάση για συνεργασίες με τον οργανισμό. Υπάρχει μια σχολή σκέψης η οποία υποστηρίζει πως οι συντάκτες των οικονομικών καταστάσεων αναγκάζονται από τη λειτουργία της αγοράς να παρέχουν οικιοθελώς την απαιτούμενη πληροφόρηση στους ενδιαφερόμενους, καθώς στην αντίθετη περίπτωση οι επενδυτές αποφεύγουν τις επενδύσεις και παρακρατούν τα κεφάλαια. Ωστόσο, οι περισσότεροι ερευνητές υποστηρίζουν πως η αγορά αποτυγχάνει να λειτουργήσει αποτελεσματικά και εν τέλει δεν υπάρχει κάποια δύναμη η οποία να μπορεί να απαγορεύσει στους διευθυντές τον τρόπο με το οποίο θα συμπεριφερθούν. Το κενό αυτό καλύπτει η νομοθεσία και συγκεκριμένοι κανόνες οι οποίοι περιορίζουν την ελευθερία των συντακτών με σκοπό να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.

Βάσει των ανωτέρω προκύπτει λοιπόν εύλογα το ερώτημα της αξιοπιστίας των λογιστικών καταστάσεων και των παρεχόμενων πληροφοριών, αφού η διοίκηση αφενός μεν παρέχει συγκεκριμένη πληροφόρηση στο εξωτερικό περιβάλλον, αφετέρου δε η μοναδική απόδειξη της αξιοπιστίας των λογιστικών καταστάσεων είναι η διαβεβαίωση της διοίκησης πως έχει τηρηθεί η κείμενη νομοθεσία. Σε αυτό ακριβώς το κομβικό κομμάτι του ελέγχου της αξιοπιστίας της λογιστικής πληροφόρησης κάνει την εμφάνισή της η Ελεγκτική. Και ενώ η Λογιστική είναι η επιστήμη η οποία προσφέρει την απαραίτητη πληροφόρηση στους ερευνητές, η Ελεγκτική είναι το εργαλείο με το οποίο οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εξακριβώσουν και να επαληθεύσουν την αξιοπιστία και την ουσία των χρηματοοικονομικών πληροφοριών που λαμβάνουν.

3.5.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

Σύμφωνα με τον ορισμό που έχει υιοθετήσει η Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών(IFAC), στόχος του ελέγχου είναι να επιτρέψει στον ελεγκτή να σχηματίσει γνώμη για το αν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτιστεί, σε όλα τα βασικά τους σημεία, σύμφωνα με ένα συγκεκριμένο πλαίσιο παρουσίασης οικονομικών στοιχείων. Όπως είχε αποδειχθεί από πολυάριθμες μελέτες, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ αυτού που περιμένει το κοινό από τον έλεγχο και αυτού που πρέπει να κάνει ο ελεγκτής κατά την άποψη των συναδέλφων του. Η διαφορά αυτή των προσδοκιών αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για τους ελεγκτές δεδομένου ότι όσο μεγαλύτερη είναι η διαφορά αυτή, τόσο χαμηλότερη είναι η αξιοπιστία και το κύρος της εργασίας τους. Αυτό είναι ένα θέμα που αφορά το σύνολο, επειδή η ομαλή λειτουργία της οικονομίας της αγοράς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εμπιστοσύνη του κοινού στους ελεγχόμενους λογαριασμούς.

Κατά τη διατύπωση του ορισμού του υποχρεωτικού ελέγχου θα πρέπει αναληφθούν υπόψη οι ανάγκες και οι προσδοκίες των χρηστών, εφόσον βέβαια είναι λογικές, καθώς και η ικανότητα των ορκωτών ελεγκτών να ανταποκριθούν σ' αυτές τις ανάγκες και προσδοκίες.

Οι ανάγκες και οι προσδοκίες των χρηστών, μπορούν να θεωρηθούν λογικές αν:

- τα καθήκοντα καθορίζονται από το νόμο,
- είναι μέτοχοι πρόθυμοι να πληρώσουν για την υπηρεσία αυτή (δηλαδή υπάρχει πραγματική ζήτηση),
- υπάρχει ένας ορκωτός ελεγκτής ο οποίος είναι πρόθυμος να παράσχει την υπηρεσία (για μια αμοιβή που ανταποκρίνεται ικανοποιητικά στο επίπεδο των προσόντων του, τη δυσχέρεια του έργου, τον αριθμό των ωρών και στον ενυπάρχοντα κίνδυνο) και ο οποίος έχει τις ικανότητες να το κάνει. Το τι μπορούν να προσφέρουν οι ορκωτοί ελεγκτές εξαρτάται όχι μόνο από την αμοιβή την οποία είναι διατεθειμένοι οι πελάτες να πληρώσουν, αλλά και από τις τεχνικές ικανότητες των ελεγκτών και τη στάση τους έναντι του κινδύνου. Ορισμένες από τις απαιτήσεις που έχουν οι πελάτες από τους ελεγκτές ενδέχεται να μην είναι λογικές, από την άποψη ότι δεν μπορεί να αναμένεται από τους ελεγκτές να διαθέτουν τις αναγκαίες για την ικανοποίηση τους ικανότητες.

Εκείνο που θέλει το κοινό από τους ορκωτούς ελεγκτές είναι να προστατεύσουν τα συμφέροντα των μετόχων, των πιστωτών (π.χ. προμηθευτών, τραπεζών και πιστωτικών

ιδρυμάτων), των συνταξιούχων, των υπαλλήλων και του κοινού ενγένηι, με το να παράσχουν διαβεβαιώσεις όσον αφορά τα ακόλουθα:

- την ακρίβεια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων,
- την ικανότητα της εταιρείας να συνεχίσει επιτυχώς τη λειτουργία της,
- τη φερεγγυότητα της εταιρείας,
- την ύπαρξη απάτης,
- την τήρηση των νόμιμων υποχρεώσεων της εταιρείας,
- την υπεύθυνη συμπεριφορά της εταιρείας όσον αφορά το περιβάλλον και τους εξωτερικούς κοινωνικούς παράγοντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

4.1 ΟΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Για τη σύσταση του θεσμού Ορκωτών Λογιστών προέβλεπε ο Ν. 5078/1931 «Περί Ανωνύμων Εταιρειών και Τραπεζών», ο οποίος δεν τέθηκε σε εφαρμογή όσον αφορά το θεσμό των ορκωτών. Το Σώμα Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ) ιδρύθηκε με τον Ν. 3329/1955.

Εκτός από το ΣΟΛ δραστηριοποιήθηκαν και άλλα ελεγκτικά γραφεία, τα οποία όμως μέχρι το 1993 δεν αναγνωρίζονταν από την ελληνική νομοθεσία, εξαιτίας της ιδιότυπης οργάνωσης του ελεγκτικού θεσμού στην Ελλάδα. Η ουσιαστική παρουσίαση των γραφείων ορκωτών που αντιπροσώπευαν ξένους ελεγκτικούς και λογιστικούς οίκους και κατείχαν αναγνωρισμένο στο εξωτερικό τίτλο ορκωτού λογιστή αρχίζει το έτος 1970. Τα πρώτα γραφεία ξένων ορκωτών ελεγκτών στην Ελλάδα ήταν οι εταιρείες Moore Stephens & Co, και η Arthur Young. Το 1975 ιδρύθηκε το Society of Certified Accountants και το 1979 ιδρύεται το Σ.Ε.Λ.Ε. (Σύλλογος Εγκεκριμένων Λογιστών – Ελεγκτών Ελλάδος), ως σύνδεσμοι των γραφείων αυτών.

Σήμερα, οι Ελληνικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας αναφέρονται παρακάτω με βάση το διακριτικό τους τίτλο.

1. ABACUS ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε. (<http://www.abacusaudit.gr>)
2. ACES AUDITORS ΑΕ
3. ACTION AUDITING S.A. (<http://www.actionauditing.gr>)
4. ALPHA ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε. (<http://www.bakertillyhellas.gr>)
5. ATC ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ-ΛΟΓΙΣΤΕΣ ΕΠΕ (<http://www.atcaudit.gr>)
6. AUDIT SERVICES Α.Ε. (<http://www.asnetwork.gr>)
7. BDO ΕΛΛΑΣΑ.Ε. (<http://www.bdohellas.gr>)
8. DELOITTE (<http://www.deloitte.gr>)
9. DNP AUDIT (<http://www.dnpaudit.gr>)
10. EKOVIS HELLAS S.A. (<http://www.enel.com.gr>)
11. FRS ΠΡΟΤΥΠΙΟΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε. (<http://www.frs.gr>)
12. GRANT THORNTON Α.Ε. (<http://www.grant-thornton.gr>)

13. HLB HELLAS A.E. (<http://www.hlb.gr>)
14. KMC ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε. (<http://www.kmcsa.gr>)
15. KPMG (<http://www.kpmg.gr>)
16. KRP AUDITORS A.E. (<http://www.krp.com.gr>)
17. KSI GREECE (<http://www.ksigreece.gr>)
18. MAZARS A.E. (<http://www.mazars.gr>)
19. METRON AUDITING (<http://www.metronauditing.gr>)
20. MONDAY PAPAKYRIACOU DFK
21. NEXIA EUROSTATUS AE (<http://www.eurostatus-nexia.gr>)
22. OLYMPIA AUDITORS A.E.
23. OMEGA AUDIT S.A.
24. PD AUDIT A.E.
25. PKF (<http://www.pkf.gr>)
26. PRICEWATERHOUSECOOPERS A.E. ([http://www.pwc.com /gr](http://www.pwc.com/gr))
27. PRIME AUDIT ΕΠΕ (<http://www.prime-audit.gr>)
28. QAS ΕΠΕ (<http://www.qas-cpa.gr>)
29. RSM GREECE A.E. (<http://www.rsmi.gr>)
30. TMS AUDITORS SA (<http://www.tms-auditors.gr>)
31. UHY ΑΞΩΝ ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ (<http://www.axonaudit.gr>)
32. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΑΕΟΕΑ (<http://www.icra.gr>)
33. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε. (<http://www.hac-sa.gr>)
34. ΕΡΝΣΤ & ΓΙΑΝΓΚ (<http://www.ey.com>)
35. ΕΥΘΥΝΟΙ ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ Α.Ε. (<http://www.efthinoi.gr>)
36. HBP Ε.Π.Ε (<http://www.e-hbp.gr>)
37. ΙΣΤΩΡ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε. (<http://www.istor-audit.gr>)
38. ΚΥΠΡΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Α.Ε (<http://www.kyprisaudit.gr>)
39. ΜΟΥΡ ΣΤΗΒΕΝΣ Α.Ε (<http://www.moorestephens.gr>)
40. ΣΙΓΑΛΑΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Α.Ε. (<http://www.sigalas-wp.gr>)
41. ΣΟΛ Α.Ε. (<http://www.solae.gr>)
42. ΩΡΙΩΝ Α.Ε.Ο.Ε.Α. (<http://www.orion-audit.gr>)

4.2ΣΤΑΔΙΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Πρόκειται για το σύνολο των ενεργειών του ελεγκτή που απαιτούνται για την επίτευξη των σκοπών του ελέγχου των λογιστικών καταστάσεων. Η ελεγκτική διαδικασία είναι μια συστηματική και σύνθετη εργασία η οποία διενεργείται τόσο κατά τη διάρκεια της χρήσης (δηλαδή πολύ πριν τη σύνταξη των λογιστικών καταστάσεων) όσο και μετά το τέλος της χρήσης. Η ελεγκτική εργασία προκειμένου τα αποτελέσματα της να είναι αξιόπιστα και ορθά θα πρέπει να εκτελεστεί βάση κάποιων προτύπων. Τα πρότυπα αυτά είναι τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα στα οποία καθορίζονται τόσο τα στάδια του ελέγχου καθώς και ο τρόπος εκτέλεσης τους.

Στα ελεγκτικά πρότυπα αναφερθήκαμε λεπτομερώς στο πρώτο κεφάλαιο, οπότε τώρα θα αναφερθούμε στα στάδια της ελεγκτικής διαδικασίας, τα οποία έχουν ως ακολούθως:

A. Αποδοχή του ελέγχου.

Στο στάδιο αυτό ο ελεγκτής εξετάζει την υποψήφια υπό έλεγχο εταιρεία. Κατανοεί την φύση της, το αντικείμενο δραστηριότητας της και το κατάσταση στην οποία βρίσκεται. Με βάση την πληροφόρηση αυτή κρίνει τον κίνδυνο που μπορεί να έχει η ελεγκτική αυτή εργασία και αποφασίζει αν θα τον αποδεκτεί. Επίσης κρίνει όσο φυσικά μπορεί με την πληροφόρηση που έχει τον αριθμό των εργατοωρών που θα απαιτήσει ο συγκεκριμένος έλεγχος. Αν δύναται να διαθέσει τις ώρες αυτές προχωρά στην τιμολόγηση του έργου. Τέλος, εξετάζει αν υπάρχουν προθεσμίες σχετικά με την χορήγηση του πιστοποιητικού ελέγχου και αν δύναται να τις τηρήσει. Εφόσον δεν συντρέχει κανένα θέμα και υπάρξει συμφωνία για την αμοιβή του προχωράει στην σύναψη της σύμβασης ελέγχου.

B. Σχεδιασμός του Ελέγχου.

I. Προκαταρκτική Εργασία

Με την έναρξη του ελέγχου, ο ελεγκτής ενημερώνεται γενικά για τον κλάδο που ανήκει η ελεγχόμενη επιχείρηση, τη νομική της μορφή, τις δραστηριότητες και την οργανωτική της δομή. Επίσης, ενημερώνεται για θέματα που αφορούν τη νομοθεσία που διέπει την επιχείρηση ή αφορούν σχέσεις της επιχείρησης με άλλες μονάδες, τη διοίκησης

της, τη λογιστική της οργάνωση κλπ. Επίσης, ο ελεγκτής ενημερώνεται μελετώντας το καταστατικό και τους εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας της επιχείρησης, τα πρακτικά των συνεδριάσεων του διοικητικού συμβουλίου και των γενικών συνελεύσεων των μετόχων, τις διάφορες συμβάσεις καθώς και το λογιστικό σχέδιο της επιχείρησης.

II. Προκαταρκτική αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Στη φάση αυτή γίνεται αποτύπωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης και μια προκαταρκτική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του. Η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου εξαρτάται από την ποιότητα με την οποία έχει σχεδιαστεί το σύστημα και από την πιστότητα λειτουργίας του συστήματος σε σχέση με τις προδιαγραφές του. Στη φάση αυτή της προκαταρκτικής αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι να περιορίζουν τη δημιουργία σφαλμάτων ή παραβάσεων. Εάν ο ελεγκτής κρίνει ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει μηχανισμούς τους οποίους μπορεί να εμπιστευτεί τότε προγραμματίζει τη διενέργεια δοκιμασιών συμφωνίας.

III. Δοκιμασίες Συμφωνίας-Ελεγχοί Πιστότητας

Στη φάση αυτή ο ελεγκτής δοκιμάζει την πιστότητα λειτουργίας εκείνων των τμημάτων του συστήματος εσωτερικού ελέγχου τα οποία ο ελεγκτής επέλεξε στην προηγούμενη φάση. Με την ολοκλήρωση των ελέγχων πιστότητας ο ελεγκτής έχει εντοπίσει τυχόν αποκλίσεις λειτουργίας του συστήματος στην πράξη από τις προδιαγραφές του και έχει προσδιορίσει τη σημαντικότητα τους. Στις περιοχές εκείνες όπου εντοπίζονται σημαντικές αποκλίσεις πιστότητας και η πιθανότητα σφαλμάτων ή παραβάσεων είναι μεγάλη, αναμένεται η φύση και η έκταση των αναλυτικών ελεγκτικών διαδικασιών να είναι μεγαλύτερη από ότι στις περιοχές όπου οι αποκλίσεις και τα σφάλματα είναι ασήμαντα.

IV. Αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου

Μετά τη μελέτη των προδιαγραφών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και την επαλήθευση της λειτουργίας του στην πράξη που έγινε με τους ελέγχους πιστότητας, ο ελεγκτής είναι σε θέση να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα του συστήματος και να καθορίσει το βαθμό εμπιστοσύνης του στο σύστημα. Από τα αποτελέσματα της φάσης αυτής της ελεγκτικής διαδικασίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η έκταση των ελέγχων τεκμηρίωσης που θα ακολουθήσουν.

Γ. Εκτέλεση του Ελέγχου.

V. Έλεγχοι τεκμηρίωσης

Στη φάση αυτή ο ελεγκτής πραγματοποιεί τους κύριους ή ουσιαστικούς ελέγχους ή ελέγχους τεκμηρίωσης που είναι οι δοκιμασίες ελέγχου οι οποίες σχεδιάστηκαν για την ανακάλυψη ουσιαστικών σφαλμάτων που τυχόν υπάρχουν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Αν ο ελεγκτής πεισθεί για την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, τότε οι έλεγχοι τεκμηρίωσης μπορεί να περιοριστούν σημαντικά.

VI. Ολοκλήρωση του Ελέγχου

Στην προτελευταία φάση της ελεγκτικής διαδικασίας ο ελεγκτής συνθέτει, αξιολογεί και συνοψίζει το αποδεικτικό υλικό που συγκέντρωσε πριν καταλήξει στο τελικό του συμπέρασμα για την αλήθεια και την αντικειμενικότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Στη φάση αυτή επίσης ο ελεγκτής ερευνά για την ύπαρξη μεταγενέστερων του ισολογισμού γεγονότων που επηρεάζουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, αφανών ή ενδεχόμενων υποχρεώσεων της επιχείρησης και συναλλαγών με συγγενικά της μέρη.

Δ. Έκδοση Πιστοποιητικού.

VII. Έκφραση Γνώμης

Με την ολοκλήρωση του ελέγχου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ο ελεγκτής εκδίδει ένα πιστοποιητικό (ή έκθεση) ελέγχου. Τα πιστοποιητικά ελέγχου των ορκωτών ελεγκτών συνήθως δημοσιεύονται μαζί με τις καταστάσεις στις οποίες αναφέρονται. Όταν ο

ελεγκτής, με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία του ελέγχου, καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις είναι απίθανο να παραπλανήσουν το συνετό χρήστη τους, τότε εκφράζει τη γνώμη του αυτή στο πιστοποιητικό ελέγχου. Αν ο ελεγκτής δεν μένει ικανοποιημένος από την αντικειμενικότητα και την αξιοπιστία των καταστάσεων ή δε μπορέσει να συγκεντρώσει το απαραίτητο υλικό για τη διαμόρφωση γνώμης τότε διατυπώνει τις επιφυλάξεις του αυτές στο πιστοποιητικό.

4.3 ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

4.3.1 Η ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Εξωτερικός έλεγχος είναι ο λογιστικοδιαχειριστικός έλεγχος που διενεργείται από ειδικούς επαγγελματίες, ανεπίληπτου ήθους και ακέραιου χαρακτήρα, άρτιας επιστημονικής κατάρτισης και εξειδικευμένης πείρας, οι οποίοι δεν έχουν καμία υπαλληλική σχέση με την ελεγχόμενη επιχείρηση ή άλλη εξάρτηση από αυτή ή από τη Δημόσια Διοίκηση και έτσι είναι εξασφαλισμένη η ανεξαρτησία της επαγγελματικής τους γνώμης. Το σπουδαιότερο έργο του εξωτερικού ελέγχου είναι να πληροφορήσει το πλήθος των ενδιαφερομένων δηλ. μετόχους, πιστωτές, Κράτος, κλπ., αν οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας και γενικά οποιασδήποτε οικονομικής μονάδας εμφανίζουν την αληθινή και πραγματική εικόνα της χρηματοοικονομικής (περιουσιακής) καταστάσεως της συγκεκριμένης εταιρείας και των αποτελεσμάτων της, δηλαδή αν από τις οικονομικές καταστάσεις προκύπτει ένα πραγματικό «δελτίο υγείας» της εταιρείας.

Ο εξωτερικός ελεγκτής, σε αντίθεση με τον εσωτερικό ελεγκτή, δεν έχει καμία υπαλληλική σχέση ή άλλη εξάρτηση με την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα. Δηλαδή, ο εξωτερικός ελεγκτής, είναι τελείως ανεξάρτητος και αδέσμευτος έναντι της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας και συνεπώς δεν επηρεάζεται καθόλου από τη διοίκηση της. Το γεγονός αυτό αποτελεί εχέγγυο για τους τρίτους περί της κατά τεκμήριο διενέργειας αντικειμενικού και ανεπηρέαστου ελέγχου, με αποτέλεσμα να αποκτά ιδιαίτερο κύρος το έργο του εξωτερικού ελεγκτή και το πόρισμα του, που φέρει τη σφραγίδα της αντικειμενικότητας και του ανεπηρέαστου, να έχει ευρύτατη χρησιμότητα.

Ενώ ο τομέας δράσεως του εσωτερικού ελεγκτή περιορίζεται μέσα στην επιχείρηση της οποίας είναι υπάλληλος, αντίθετα ο τομέας δράσεως του εξωτερικού ελεγκτή είναι ευρύτατος και πολυσχιδής, γιατί πιστοποιεί περί της αλήθειας και ακρίβειας των οικονομικών καταστάσεων οποιασδήποτε επιχειρήσεως, περί της πιστοληπτικής ικανότητας ορισμένης επιχειρήσεως, διενεργεί μελέτη εκτιμήσεως της συνολικής τρέχουσας αξίας ορισμένης επιχειρήσεως ή της τρέχουσας αξίας της μετοχής ορισμένης Α.Ε. γεγονός από το οποίο προήλθε η ανάγκη οργανώσεως του εξωτερικού ελέγχου σε ίδιο ανεξάρτητο λειτούργημα, το οποίο σε όλες τις οικονομικές προηγμένες χώρες έχει λάβει θεσμικό χαρακτήρα. Τέτοια θεσμική αναγνώριση του λειτουργήματος έγινε και στη χώρα μας, το έτος 1955, με το Ν.Δ. 3329/1955 «περί συστάσεως Σώματος Ορκωτών Λογιστών», η λειτουργία του οποίου άρχισε το Νοέμβριο του 1956.

Είναι ευνόητο ότι για να μπορεί ο εξωτερικός ελεγκτής να ανταποκρίνεται στις μεγάλες και ποικίλες απαιτήσεις, του τόσο σπουδαίου και λεπτού έργου του, πρέπει να έχει και τα ανάλογα προσόντα. Τα απαιτούμενα προσόντα αναφέρονται, αφενός στην προσωπικότητα του και αφετέρου στην επαγγελματική του συγκρότηση. Ως κυριότερο προσόν, το οποίο αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του λειτουργήματος, θεωρείται διεθνώς το ανεπίληπτο ήθος και η ακεραιότητα του χαρακτήρα, γιατί το επάγγελμα του εξωτερικού ελεγκτή (ορκωτού λογιστή) είναι επάγγελμα ήθους, όπως ακριβώς το επάγγελμα του δικαστή. Στα απαιτούμενα περαιτέρω προσόντα περιλαμβάνονται: η άρτια επιστημονική κατάρτιση, η εξειδικευμένη πείρα, η ικανότητα ταχείας αντιλήψεως και βαθειάς και ασφαλούς κρίσεως, η επινοητικότητα, η αυτοπεποίθηση, η αναγκαία λεπτότητα.

Επιπρόσθετα, αξίζει να τονισθεί ότι, σκοπός του ελέγχου που ενεργείται από Ορκωτούς Λογιστές δεν είναι μόνο η ανεύρεση σφαλμάτων, αντικανονικών ή ανώμαλων πράξεων, παραβάσεων του νόμου ή του καταστατικού και η παράθεση τους στο δημοσιευόμενο πιστοποιητικό έλεγχο ή η γνωστοποίηση τους στον αρμόδιο Υπουργό αλλά και η προηγούμενη διατύπωση σχετικών υποδείξεων στους αρμόδιους της εταιρείας, για τη διόρθωση και τακτοποίηση των θεμάτων που είναι δυνατόν να τακτοποιηθούν. Ο έλεγχος διενεργείται με πνεύμα συνεργασίας και κατανοήσεως, οι δε διαπιστώσεις του θέτονται όλες υπ' όψιν των αρμοδίων της εταιρείας, με τη σύσταση να τακτοποιηθούν όσες είναι δυνατόν να τακτοποιηθούν (π.χ. με διενέργεια διορθωτικών λογιστικών εγγραφών κ.α.) και έτσι στο πιστοποιητικό ελέγχου καταχωρούνται μόνο τα θέματα εκείνα, τα οποία λόγω της φύσεως τους δεν είναι δυνατόν να τακτοποιηθούν εκ των υστέρων, καθώς και εκείνα για τα οποία η εταιρεία δε θα εισακούσει τις υποδείξεις του ελέγχου και δεν θα τα τακτοποιήσει.

Εν ολίγοις, ο ειδικά αναγνωρισμένος εξωτερικός ελεγκτής, δηλαδή ο Ορκωτός Λογιστής, θέτει υπ' όψιν των αρμοδίων της εταιρείας όλα όσα προέκυψαν από τον έλεγχο του, τα συζητά μαζί τους, ακούει με προσοχή τις απόψεις τους για το καθένα από αυτά και υποδεικνύει τις διορθώσεις που πρέπει να γίνουν για την τακτοποίηση των θεμάτων που είναι δυνατόν να τακτοποιηθούν εκ των υστέρων (διενέργεια διορθωτικών λογιστικών εγγραφών ή άλλων που τυχόν παραλείφθηκαν, τροποποιήσεις και ανακατατάξεις ως προς την εμφάνιση των περιουσιακών στοιχείων στον ισολογισμό κλπ) .

Η ενέργεια αυτή του Ορκωτού Λογιστή είναι απαραίτητη, γιατί σκοπός του είναι η κατάρτιση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων και όχι μόνο η παράθεση παρατηρήσεων στο Πιστοποιητικό Ελέγχου του και γιατί μόνο έτσι εκπληρώνεται η αποστολή του, που είναι η διασφάλιση των συμφερόντων των ενδιαφερομένων και η εξασφάλιση της βιωσιμότητας της επιχειρήσεως.

Παραδείγματος χάριν, ο προσδιορισμός από την εταιρεία των κερδών πολύ υψηλότερων από τα πραγματικά, ωφελεί μεν προσωρινά τους μετόχους, βλάπτει όμως καίρια όλους τους άλλους ενδιαφερόμενους και θέτει σε σοβαρό κίνδυνο τη βιωσιμότητα της εταιρείας. Εάν, όμως, με βάση τις υποδείξεις του Ορκωτού Λογιστή, γίνουν οι αναγκαίες διορθώσεις και τα κέρδη μειωθούν στο πραγματικό τους ύψος, όλα τα δυσάρεστα επακόλουθα αποτρέπονται, πράγμα που δεν επιτυγχάνεται αν ο Ορκωτός Λογιστής περιοριστεί μόνο στην αναγραφή σχετικών παρατηρήσεων στο Πιστοποιητικό Ελέγχου του, δίχως προηγούμενα να υποδείξει τις αναγκαίες διορθώσεις.

Εξάλλου η υποχρέωση του Ορκωτού Λογιστή να θέτει υπ' όψιν των αρμοδίων της εταιρείας και να συζητά μαζί τους όλες τις διαπιστώσεις και παρατηρήσεις του και ν' ακούει τις απόψεις τους, πηγάζει και από το βασικό δικονομικό αξίωμα «μηδένα δικάζει ανήκουστων» -άρθρο 20 του Συντάγματος, και το οποίο δε στοχεύει μόνο στην προστασία των δικαζομένων από την έκδοση άδικων αποφάσεων αλλά και των δικαστών από την έκδοση πεπλανημένων αποφάσεων.

Συνοψίζοντας, ο εξωτερικός ελεγκτής, που στη χώρα μας ονομάζεται Ορκωτός Λογιστής, διαδραματίζει ρόλο συμβούλου και συνεργάτη της επιχειρήσεως. Η άρτια επιστημονική του κατάρτιση και η εξειδικευμένη και πολύπλευρη πείρα του προσφέρονται με προθυμία στις επιχειρήσεις και έτσι με τη συνεργασία του με τους αρμόδιους της εταιρείας, επιλύονται τα ιδιόμορφα θέματα και επιτυγχάνεται η σωστή κατάρτιση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.

Με την υποβολή της σχετικής ετήσιας έκθεσης, μετά το πέρας του ελέγχου, στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας, πληροφορείται η διοίκηση τις τυχόν υφιστάμενες αδυναμίες και ελλείψεις στο σύστημα του εσωτερικού ελέγχου, τις ενδεχόμενες παραλείψεις ή τις ανεπάρκειες και ελλείψεις στα διάφορα δικαιολογητικά της διαχείρισεως, τα διαπιστωθέντα λογιστικά σφάλματα κλπ. , με αποτέλεσμα να υποβοηθείται ουσιαστικά η Διοίκηση της εταιρείας στην εκτέλεση του σοβαρότατου έργου της. Σημειώνεται ότι η Διοίκηση βοηθείται και από το ότι η ύπαρξη και μόνο ουσιαστικού ελέγχου από πρόσωπα ειδικής πείρας και τελείως ξένα προς το προσωπικό της επιχειρήσεως, καθιστά όλους τους υπαλλήλους πολύ προσεκτικούς κατά την εκτέλεση της εργασίας τους, γιατί γνωρίζουν ότι οι παραλείψεις και τα σφάλματα τους θα εντοπιστούν πιθανότατα από τον έλεγχο και θα γνωστοποιηθούν στη Διοίκηση ή τη Γενική Συνέλευση.

4.3.2 ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η δομή και το περιεχόμενο μιας έκθεσης ελέγχου έχει ως εξής:

A) Εισαγωγή: Στην παράγραφο αυτή ο ελεγκτής αναφέρει ποιες οικονομικές καταστάσεις έλεγξε. Αναφέρει δηλαδή ποια εταιρεία και ποια χρήση αφορούν οι οικονομικές αυτές καταστάσεις. Επίσης αναφέρει υπό ποιά λογιστικά πρότυπα έχουν συνταχθεί οι καταστάσεις αυτές

B) Ευθύνη της Διοίκησης: Στην παράγραφο αυτή ο ελεγκτής αναφέρει τις ευθύνες τις οποίες φέρει η διοίκηση της εταιρείας σχετικά με την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Το βασικό στοιχείο της παραγράφου αυτής είναι η δήλωση ότι την αποκλειστική ευθύνη για την ορθή και σύννομη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων φέρει αποκλειστικά και μόνο η διοίκηση της ελεγχόμενης εταιρείας.

Γ) Ευθύνη του Ελεγκτή: Στην παράγραφο αυτή ο ελεγκτής αναφέρει τις ευθύνες του, σχετικά με τον έλεγχο. Βασικό στοιχείο της παραγράφου αυτής είναι η δήλωση ότι ο ελεγκτής αξιολόγησε το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της εταιρείας και ότι διενέργησε τον έλεγχο του με συγκεκριμένα ελεγκτικά πρότυπα τα οποία αναφέρει ξεκάθαρα (πχ διεθνή ελεγκτικά πρότυπα)

Δ) Παράγραφος Έκφρασης Γνώμης: Στην παράγραφο αυτή ο ελεγκτής εκφράζει την γνώμη του σχετικά με την ορθή ή όχι κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Εκφράζει την

γνώμη του αν οι οικονομικές καταστάσεις εκφράζουν εύλογα από κάθε ουσιώδη άποψη την χρηματοοικονομική κατάσταση της εταιρείας. Αν έχει διαπιστώσει σημαντικές ελλείψεις ή αποκλίσεις από τις λογιστικές αρχές τότε αναφέρει τις παρεκκλίσεις αυτές και την επιρροή τους στην οικονομική θέση της εταιρείας. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι στην παράγραφο αυτή αναφέρονται σφάλματα/παρεκκλίσεις με βάση το κριτήριο της ουσιαστικότητας. Ουσιαστική είναι μια πληροφόρηση η οποία έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάσει τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

E) Παράγραφος θεμάτων Έμφασης: Στην παράγραφο αυτή παρουσιάζονται ευρήματα τα οποία αν και δεν πληρούν τα κριτήρια στο να συμπεριληφθούν στην ανωτέρω παράγραφο ο ελεγκτής κρίνει ότι η αποκάλυψη τους στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων είναι χρήσιμη.

Σημειώνουμε ότι σύμφωνα με τις έως τώρα ανακοινώσεις του International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), η δομή των πιστοποιητικών ελέγχων θα αλλάξει δραματικά την προσεχή διετία.

4.3.3 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η έκθεση ελέγχου είτε θα περιέχει κάποια γνώμη, είτε διαπίστωση ότι δε μπορεί να εκφράσει γνώμη ο ελεγκτής, οπότε πρέπει να αναφέρονται οι λόγοι απουσίας γνώμης. Υπάρχει πιθανότητα να εκφράζεται γνώμη για τα αποτελέσματα χρήσεως, για παράδειγμα, και η αδυναμία ή αρνηση γνώμης για τη μεταβολή της καθαρής περιουσιακής θέσης. Θα μπορούσαμε λοιπόν να αναφέρουμε τέσσερις τύπους γνώμης.

- Ανεπιφύλακτη γνώμη,
- Αντίθετη γνώμη,
- Γνώμη με επιφυλάξεις,
- Άρνηση γνώμης.

Ας δούμε όμως παρακάτω πιο αναλυτικά την κάθε περίπτωση.

- *Η ανεπιφύλακτη γνώμη και οι συνθήκες που εμποδίζουν την έκφραση της ανεπιφύλακτης γνώμης.*

Ανεπιφύλακτη είναι η γνώμη ότι η οικονομική κατάσταση παρουσιάζεται κανονικά στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής, υπό την προϋπόθεση ότι δεν παρουσιάζονται σημαντικά εμπόδια κατά την εργασία των ελεγκτών, ότι δεν διαπιστώνονται σφάλματα, παραλείψεις, ασάφειες, ανεπάρκεια.

Οι ελεγκτές μπορούν να προσθέσουν στην ανεπιφύλακτη γνώμη-έκθεση μια παράγραφο όπου παρουσιάζεται κάποιο μεταγενέστερο γεγονός χωρίς απαραίτητα η γνώμη τους να είναι ανεπιφύλακτη και ως προς αυτό.

Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες οι ελεγκτές δυσκολεύονται να εκφράσουν ανεπιφύλακτα τη γνώμη τους, όταν για παράδειγμα, πιστεύουν ότι η έρευνα δεν έγινε σύμφωνα με τους γενικούς παραδεκτούς, λογιστικούς κανόνες και δεν μπορούν να παρουσιάσουν κανονικά την οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα χρήσεως. Τότε μπορούν να εκφράσουν αντίθετη ή να είναι επιφυλακτικοί.

Άλλη περίπτωση είναι εκείνη όταν η έρευνα δεν έχει γίνει σύμφωνα με τα γενικά παραδεκτά πρότυπα ελεγκτικής και οι έλεγχοι έχουν δικαίωμα να αρνηθούν να εκφράσουν γνώμη, ή ακόμη για διάφορους λόγους να εκτελεστούν ορισμένες αναγκαίες διαδικασίες ελέγχου. Πάλι, όπως τα παραπάνω, αν οι αμφιβολίες δεν είναι πολύ σημαντικές, μπορούν οι ελεγκτές να εκφραστούν με επιφύλαξη, αλλιώς έχουν αντίθετη γνώμη.

Υπάρχει η πιθανότητα στην οποία ελεγκτές μιας επιχείρησης αναγκάζονται να ζητήσουν τη βοήθεια, κατά τη διάρκεια της ελεγκτικής εργασίας, άλλων ορκωτών λογιστών, όπως για παράδειγμα κατά τον έλεγχο ενοποιημένων οργανισμών, έλεγχο υποκαταστημάτων σε άλλες περιοχές κλπ. Είναι φυσικό, στις περιπτώσεις απασχόλησης περισσότερων από ένα γραφείων ορκωτών λογιστών, να μην υπάρχει απαραίτητα συμφωνία γνώμης και μάλιστα ανεπιφύλακτη γνώμη. Αν υπάρχει ταύτιση γνώμης, δεν είναι απαραίτητη η αναφορά στις λεπτομέρειες όσον αφορά τη διεξαγωγή εργασίας, διαφορετικά πρέπει να γίνεται διαχωρισμός της ευθύνης των απασχολούμενων ελεγκτών.

- *Η έκφραση αντίθετης γνώμης*

Πρόκειται για σπάνια περίπτωση. Εδώ, οι ελεγκτές έχουν υποχρέωση, όταν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης-πελάτη είναι αντικανονικές και δεν παρουσιάζουν την πραγματική κατάσταση, καθώς και όταν δεν μπορούν να εκφράσουν επιφύλαξη γνώμης, να αντιδράσουν με γνώμη αντίθετη. Η αντίθετη γνώμη είναι ακριβώς αντίθετη της ανεπιφύλακτης και για να εκφραστεί αντίθετη γνώμη από τους ελεγκτές, πρέπει να γίνει λεπτομερής και σχολαστικός έλεγχος για την ανεύρεση των αποδεικτικών στοιχείων, εκείνων που οδηγούν στη δικαιολογημένη αντίθετη γνώμη των ελεγκτών, στην οποία θα γίνεται αποκάλυψη των στοιχείων που τους οδήγησαν στη γνώμη αυτή και επιδράσεις δυσμενείς από τη μη κανονική παρουσίαση της κατάστασης.

Είναι σπάνιο φαινόμενο η ύπαρξη αντίθετης γνώμης, από τη στιγμή που οι επιχειρήσεις ακολουθούν τις υποδείξεις των λογιστών για σωστή παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

- *Επιφυλάξεις ως προς τις υπάρχουσες λογιστικές αρχές και τη συνέπεια εφαρμογής, και σοβαρές αβεβαιότητες που επηρεάζουν τη θέση της επιχείρησης.*

Πολλές φορές οι ελεγκτές αναγκάζονται να διατυπώσουν επιφυλάξεις, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, γιατί θεωρούν ότι η παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων δε συμφωνεί με τις γενικά παραδεκτές αρχές ή υπάρχουν αδυναμίες και ασάφειες στην αποκάλυψη σημαντικών στοιχείων και πληροφοριών ή οι επεξηγήσεις που αναφέρονται δεν είναι επαρκείς. Αν έχουν γίνει αλλαγές στις λογιστικές αρχές και μεθόδους από την ελεγχόμενη εταιρεία, πρέπει να αποκαλυφθεί και ν' αναφερθεί όπως επίσης και ο λόγος της μεταβολής των λογιστικών αυτών αρχών. Αν όμως εξαιτίας των μεταβολών επηρεάζονται σημαντικά οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις, οι ελεγκτές οφείλουν να εκφράσουν γνώμη επιφύλαξης κατά πόσο ήταν σωστό να γίνουν οι αλλαγές. Θα πρέπει επίσης, να καταβληθεί προσπάθεια να υπολογιστούν οι επιπτώσεις των αλλαγών αυτών στα αποτελέσματα της επιχείρησης και στην περιουσιακή της κατάσταση. Μερικές φορές η επιφυλακτική γνώμη είναι διατυπωμένη με τόσο προσεκτικό τρόπο, ώστε μοιάζει λιγότερο με γνώμη επιφύλαξης και περισσότερο με ανεπιφύλακτη γνώμη, κάτι που δείχνει φόβο ελεύθερης και ανεξάρτητης γνώμης και καλό είναι να αποφεύγεται. Υπάρχουν ορισμένα

θέματα, που το αποτέλεσμα τους δεν είναι σίγουρο μετά από λογική εκτίμηση και όταν υπάρχουν σοβαρές αβεβαιότητες ως προς την επίλυση σοβαρών θεμάτων, καλό είναι να εκφράζεται γνώμη επιφύλαξης από τους ελεγκτές.

Αποφασιστικός παράγοντας για την εκδήλωση επιφυλακτικής γνώμης είναι η διατύπωση της σημαντικότητας του σφάλματος που παρατηρείται, και αυτό είναι καθαρά προϊόν της επαγγελματικής κρίσης των ελεγκτών. Πάντα πρέπει να γίνεται αναφορά στον λόγο έκφρασης επιφυλακτικής γνώμης με κατάλληλες φράσεις επιφύλαξης και αποδεικτικά στοιχεία διαφώτισης.

Είναι δυνατόν να εκφραστούν επιφυλάξεις ως προς τους περιορισμούς έκτασης ελέγχου, που οφείλονται σε αδυναμία χρησιμοποίησης λογιστικών αρχών, προτύπων ελεγκτικής ή αναγκαίων διαδικασιών ελέγχου.

- *Περιορισμοί στην εργασία των ελεγκτών, άρνηση γνώμης, αρνητική βεβαίωση στην έκθεση ελέγχου.*

Πολλές φορές οι επιχειρήσεις –πελάτες επιβάλλουν τέτοιους περιορισμούς στην ελεγκτική εργασία, ώστε είναι αδύνατη η χρησιμοποίηση βασικών ελεγκτικών προτύπων, όπως και στην περίπτωση που η επιχείρηση δεν επιτρέπει στους ελεγκτές να εξετάσουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις θυγατρικών εταιρειών, υποκαταστημάτων, η εταιρεία στην οποία έγιναν σημαντικές επενδύσεις.

Οι ελεγκτές οφείλουν ν' αντιδράσουν με την άρνηση γνώμης, να γράψουν σε ειδική παράγραφο τους λόγους που τους ωθούν σε αντίδραση και γιατί δεν εκφράζουν επιφυλάξεις απλώς. Η άρνηση γνώμης δεν είναι γνώμη και οι ελεγκτές πρέπει να έχουν «σημαντικές δικαιολογίες» για να την υιοθετήσουν. Σε περίπτωση αβεβαιότητας, είναι καλύτερη η γνώμη με επιφυλάξεις χωρίς ν' αποκλείεται η χρησιμοποίηση αρνητικής γνώμης. Παλαιότερα, υπήρχε η χρησιμοποίηση της τμηματικής γνώμης για ορισμένα σημαντικά κονδύλια σε περιπτώσεις που οι ελεγκτές ήταν αναγκασμένοι να εκφράσουν αντίθετη γνώμη ή άρνηση γνώμης, αυτό όμως δεν προβλέπεται σήμερα στα πρότυπα της ελεγκτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΙΣ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

5.1 ΓΕΝΙΚΑ

Στο σημείο αυτό θα παρουσιάσουμε το δείγμα μας και την μεθοδολογία την οποία ακολουθήσαμε για την επεξεργασία των δεδομένα μας ώστε να καταλήξουμε στην εξαγωγή των συμπερασμάτων μας. Εν συνεχεία παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της οικονομετρικής μας μελέτης και τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε σχετικά με βασικά χαρακτηριστικά των οικονομικών καταστάσεων των τραπεζικών ιδρυμάτων.

5.2 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Στο σημείο παρουσιάζουμε το δείγμα μας το οποίο αποτέλεσε την βάση για τις οικονομετρικές μας αναλύσεις. Το δείγμα μας αποτελείται από τα πέντε τραπεζικά ιδρύματα τα οποία παρέμειναν ύστερα από την μεγάλη ενοποίηση των τραπεζών το 2013. Η περίοδος αναφοράς είναι το διάστημα 2009 – 2013. Συνοπτικά μάλιστα, τα δεδομένα που συλλέγησαν εμφανίζονται στους πίνακες που παρατίθενται στο παράρτημα της παρούσης εργασίας.

Τελικά το δείγμα μας διαμορφώνετε ως εξής:

- Χώρα Προέλευσης: Ελλάδα
- Κατηγορία: Τραπεζικά Ιδρύματα
- Χρηματιστηριακές Αγορές: ΧΑΑ
- Περίοδος: 1/1/2009 – 31/12/2013
- Αριθμός Επιχειρήσεων: 5

Πηγή Δεδομένων: Δημοσιευμένες Οικονομικές Καταστάσεις

5.3 ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Η πηγή προέλευσης των δεδομένων μας είναι οι οικονομικές καταστάσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων όπως αυτές αναρτήθηκαν στις επίσημες ιστοσελίδες των ιδρυμάτων. Οι οικονομικές καταστάσεις ήταν σε μορφή PDF και εξάγαμε τα απαιτούμενα στοιχεία χειροκίνητα σε EXCEL. Τα δεδομένα μας τα συγκεντρώσαμε και τα ταξινομήσαμε ανά τράπεζα και εν συνεχεία ανά έτος δημιουργώντας μια μήτρα δεδομένων (Panel Data).

5.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ-ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

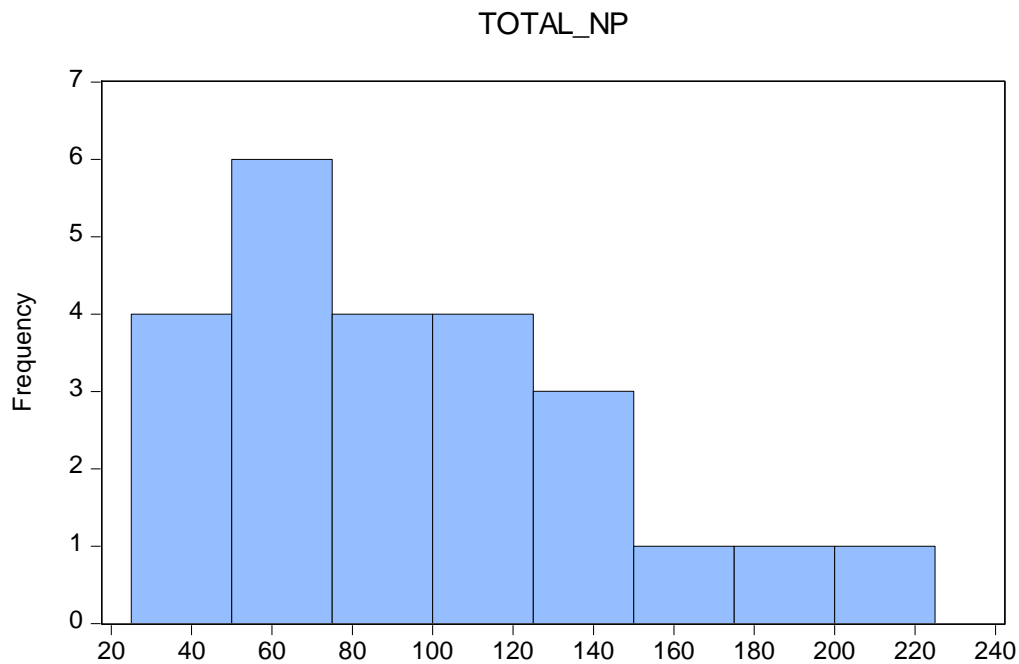
Τα δεδομένα μας τα συγκεντρώσαμε και τα ομαδοποιήσαμε υπό μορφή Panel και τα επεξεργαστήκαμε με την μεθοδολογία Panel Data Analysis κάνοντας χρήση του οικονομετρικού προγράμματος Eviews 7.

5.5 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ-ΟΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΛΟΓΙΑΤΙΚΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

Πίνακας 1 Παρουσίαση Σελίδων Σημειώσεων Οικονομικών Καταστάσεων με αναφορά στους Φόρους Εισοδήματος.

BANK	YEAR	Συνολικός Αριθμός Σελίδων (...)		Ποσοστό Σελίδων Σημειώσεων που αναφέρονται στον Φόρο Εισοδήματος και τον Αναβαλλόμενο Φόρο
		Αριθμός Σελίδων (...) + (...) που αναφέρονται στον Φόρο Εισοδήματος και τον Αναβαλλόμενο Φόρο	των σημειώσεων = (Σύνολο σημειώσεων Οικον. Έκθεσης Μειον οι σελίδες έως το Πιστοποιητικό)	
ALPHA	2009	3	60	0,05
ALPHA	2010	3	56	0,053571429
ALPHA	2011	4	64	0,0625
ALPHA	2012	4	69	0,057971014
ALPHA	2013	6	77	0,077922078
Μέσος Όρος		4	65,2	0,060392904
CYPRUS	2009	2	132	0,015151515
CYPRUS	2010	2	136	0,014705882
CYPRUS	2011	3	155	0,019354839
CYPRUS	2012	3	179	0,016759777
CYPRUS	2013	4	208	0,019230769
Μέσος Όρος		2,8	162	0,017040556
EUROBANK	2009	1	40	0,025
EUROBANK	2010	2	44	0,045454545
EUROBANK	2011	2	47	0,042553191
EUROBANK	2012	2	49	0,040816327
EUROBANK	2013	N/A	N/A	N/A
Μέσος Όρος		1,75	45	0,038456016
NBG	2009	2	99	0,02020202
NBG	2010	2	103	0,019417476
NBG	2011	3	111	0,027027027
NBG	2012	3	114	0,026315789
NBG	2013	3	133	0,022556391
Μέσος Όρος		2,6	112	0,023103741
PIRAEUS	2009	3	72	0,041666667
PIRAEUS	2010	2	71	0,028169014
PIRAEUS	2011	2	79	0,025316456
PIRAEUS	2012	3	82	0,036585366
PIRAEUS	2013	5	103	0,048543689
Μέσος Όρος		3	81,4	0,036056238
Γενικός Μέσος όρος		2,875	95,125	0,034866303

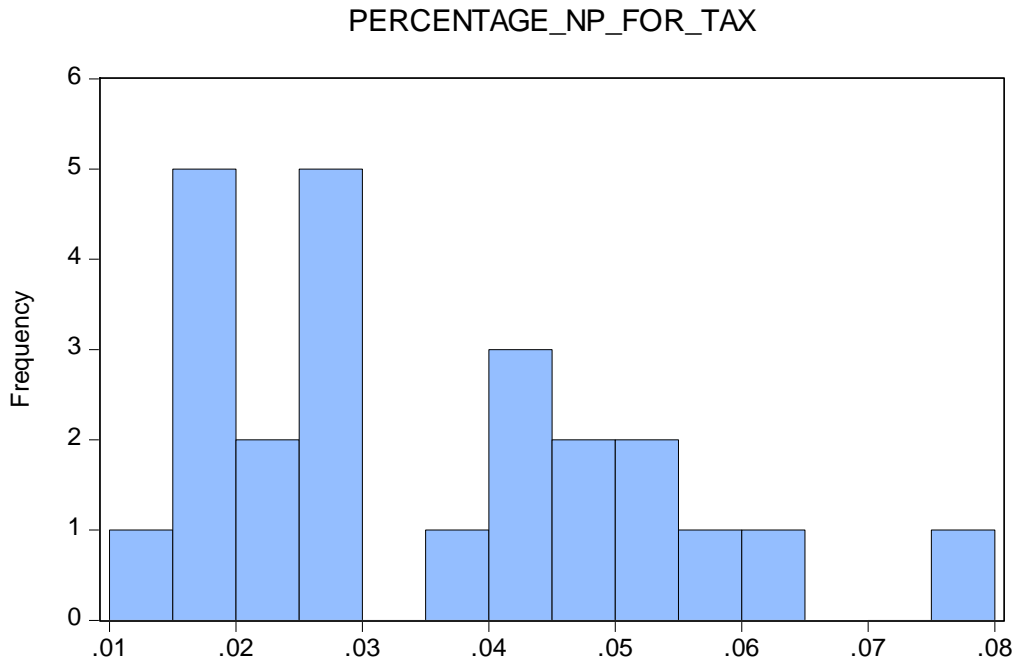
Διάγραμμα 1 (χ: Αριθμός σελίδων, ψ: Αριθμός εταιρειών)

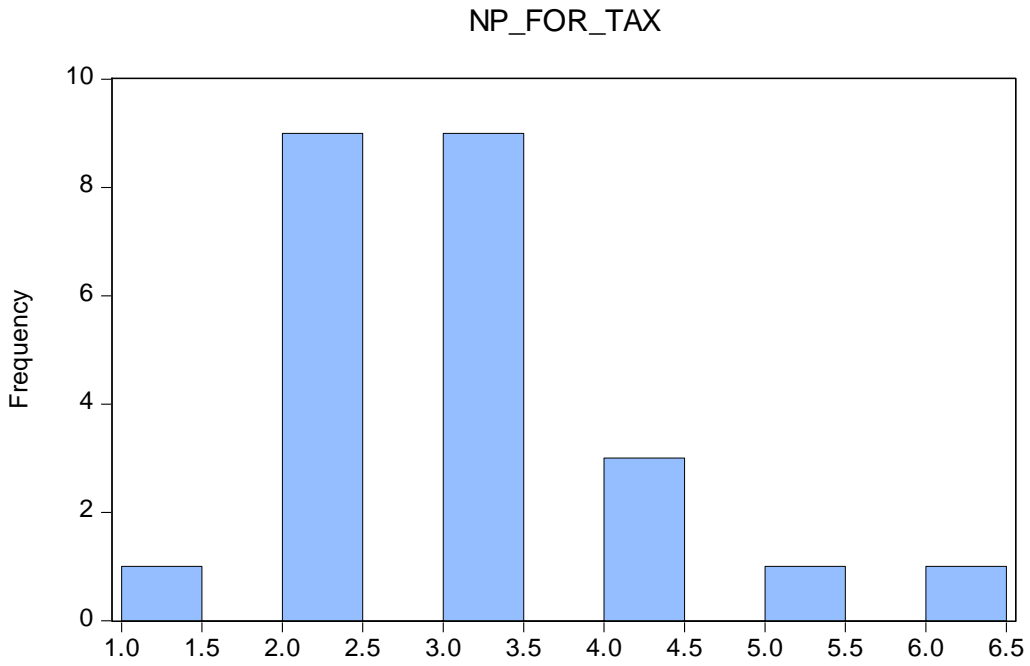
Από τον πίνακα 1 και το διάγραμμα 1 παρατηρούμε ότι υπάρχει μια αρκετά σημαντική διακύμανση στον αριθμό των σελίδων με την πλειοψηφία των εταιρειών να κυμαίνεται από 40 έως 140 σελίδες. Η διακύμανση είναι διαστρωματική και όχι διαχρονική. Αυτό έρχεται σε αντίθεση όμως με το ότι οι εταιρείες ανήκουν στον ίδιο κλάδο, έχουν το ίδιο αντικείμενο εργασιών και διέπονται από κοινό νομικό πλαίσιο. Αυτό υποδεικνύει ότι κάθε τράπεζα επιλέγει βαθμό ανάλυσης και παρουσίασης γνωστοποιήσεων. Ίσως κάποιες τράπεζες επιλέγουν στο να μείνουν στον ελάχιστο βαθμό απαιτήσεων γνωστοποιήσεων που επιβάλλουν τα ΔΛΠ ενώ κάποιες άλλες να δίνουν περισσότερες πληροφορίες. Ίσως όμως η διαφορά να οφείλεται ότι κάποιες τράπεζες να τηρούν τον ελάχιστο βαθμό γνωστοποιήσεων ενώ κάποιες άλλες είναι βρίσκονται κάτω του ελαχίστου ορίου. Αυτό θα πρέπει να διερευνηθεί από την επιτροπή κεφαλαιαγοράς.

Σχετικά με τις σημειώσεις που αναφέρονται στην λογιστική των φόρων ο αριθμός τους κυμαίνεται από 2 έως 4 και αποτελεί ένα πολύ μικρό ποσοστό του συνολικού αριθμού σελίδων των σημειώσεων. Η Alpha Bank διαχρονικά φαίνεται να παρέχει τις περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους φόρους ενώ αντιθέτως η Eurobank είναι η πιο λακωνική στο θέμα από τις άλλες τράπεζες. Γενικά συμπεραίνουμε ότι η πληροφόρηση που απαιτείται από τα πρότυπα σχετικά με την Λογιστική των φόρων μπορεί να συνοψιστεί ικανοποιητικά σε τρεις σελίδες.

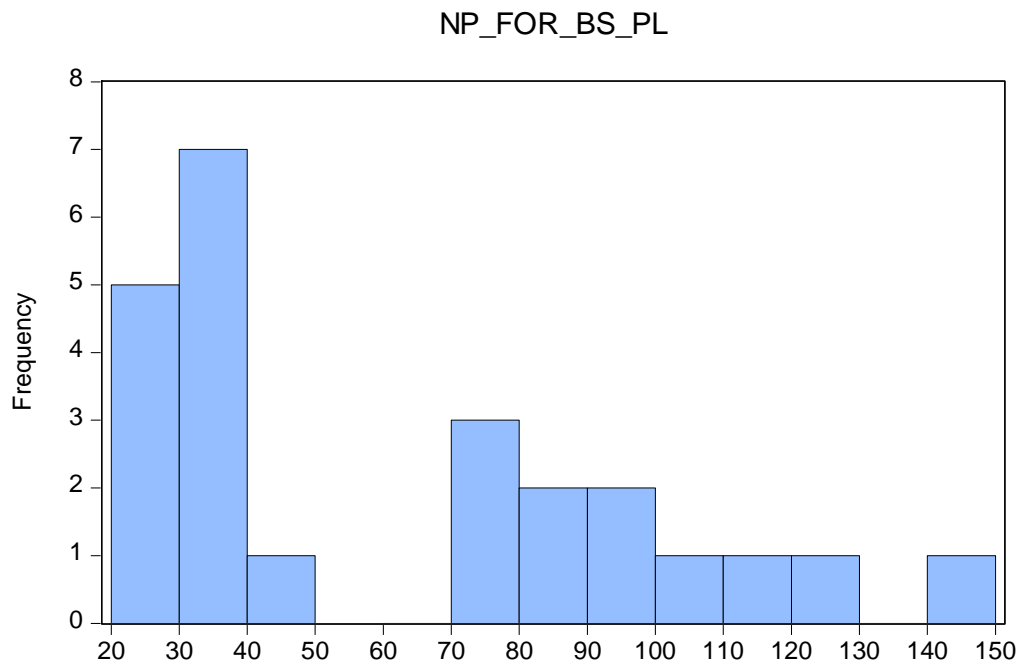
Διάγραμμα 2 (χ: ποσοστό σελίδων ψ: Αριθμός εταιρειών)

Διάγραμμα 3 (χ: αριθμός σελίδων σχετικά με φόρους ψ: Αριθμός εταιρειών)

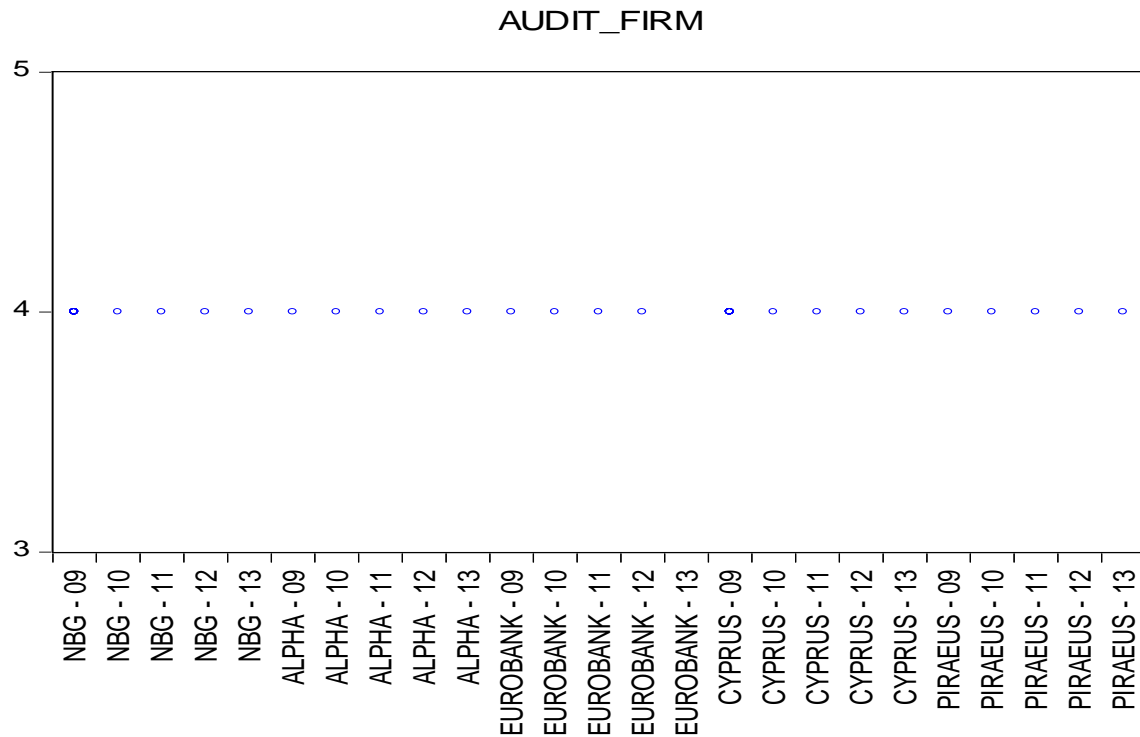

Διάγραμμα 4 (χ: Αριθμός σελίδων σχετικά με Ισολογισμό – ΚΑΧ ψ: Αριθμός εταιρειών)

5.6 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ

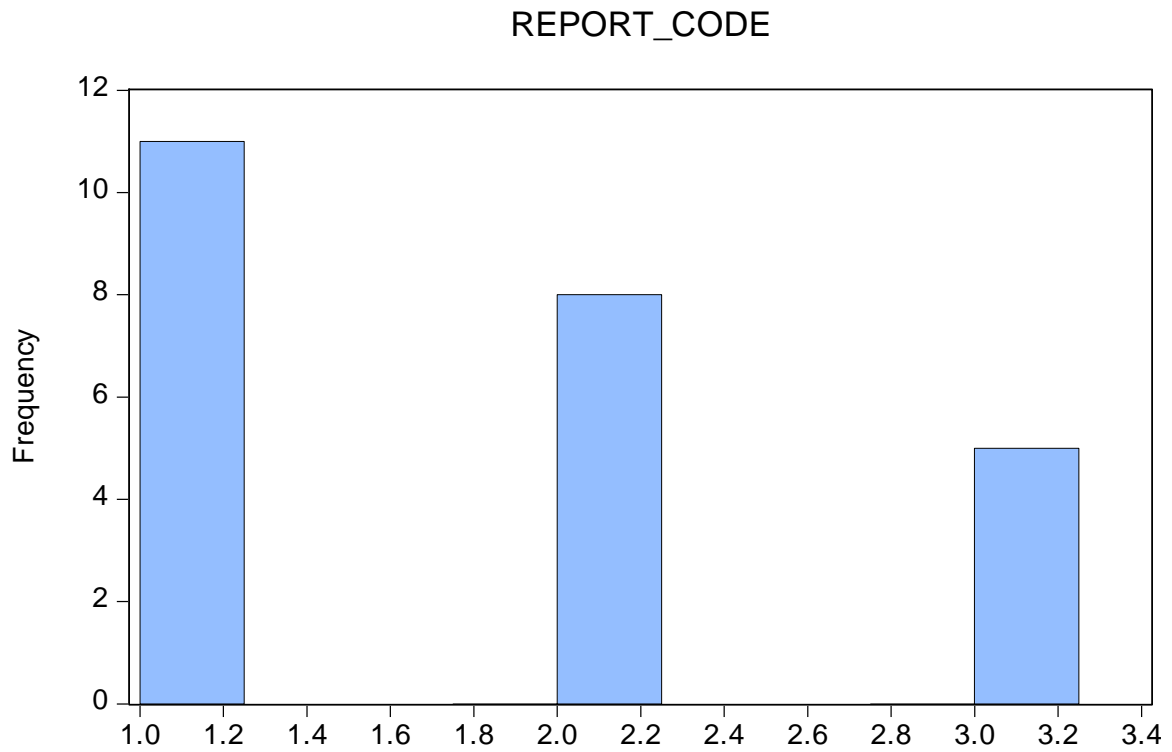
Διάγραμμα 5 (χ: Τράπεζα ψ: Κατηγορία ελεγκτικής εταιρείας)

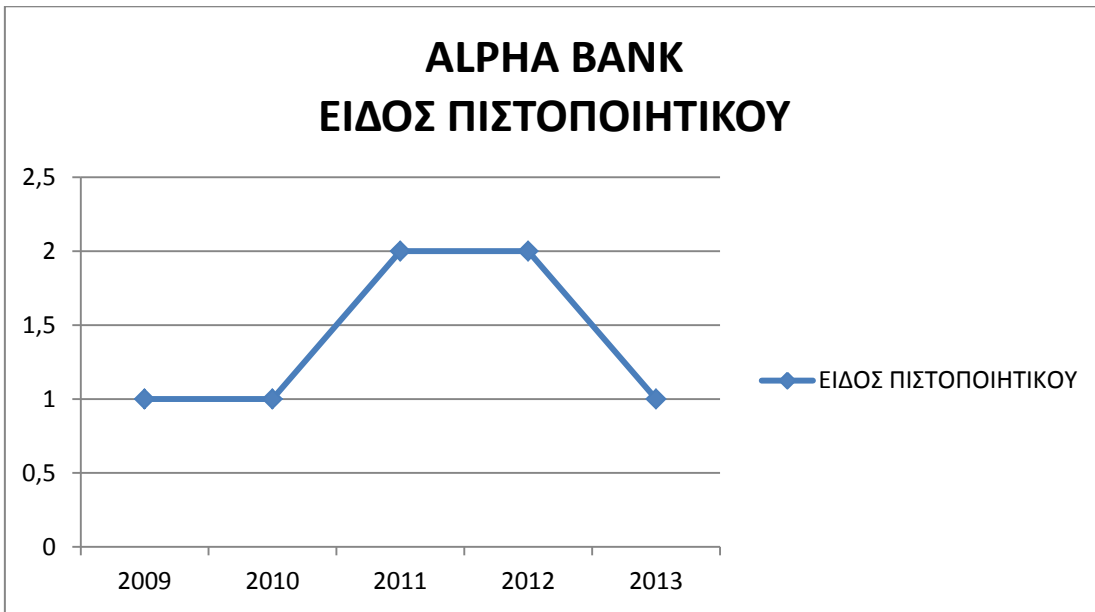
Από το ανωτέρω διάγραμμα παρατηρούμε ότι σε όλες τις περιπτώσεις ο έλεγχος των τραπεζών διενεργηθεί από ελεγκτικές του γκρουπ BIG 4. Αυτό υποδηλώνει την δυσκολία και την πολυπλοκότητα της φύσης των ελέγχων για τις τραπεζικές επιχειρήσεις. Προφανώς οι έλεγχοι αυτού του είδους έχουν υψηλότερες απαιτήσεις τεχνογνωσίας και ειδικευμένου προσωπικού παράγοντες τους οποίους έχουν οι εταιρείες BIG 4.

5.7 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΑ (ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ)

Διάγραμμα 6 (χ: Είδος Πιστοποιητικού ψ: Αριθμός πιστοποιητικών)

Διάγραμμα 7 (χ: Έτος ψ: Είδος πιστοποιητικού)

Διάγραμμα 8 (χ: Έτος ψ: Είδος πιστοποιητικού)

Διάγραμμα 9 (χ: Έτος ψ: Είδος πιστοποιητικού)

Διάγραμμα 10 (χ: Έτος ψ: Είδος πιστοποιητικού)

Διάγραμμα 11 (χ: Έτος ψ: Είδος πιστοποιητικού)

Σχετικά με την Τράπεζα Κύπρου παρατηρούμε ότι σε όλες τις χρονιές το πιστοποιητικό ήταν γνώμη με εξαιρέσεις. Αυτό πιθανότατα να οφείλεται στις παθογένειες γενικά του Κυπριακού συστήματος κάτι που φάνηκε τελικά το 2012. Η τράπεζα πιθανότητα ήταν εκτεθειμένη σε σημαντικές υποχρεώσεις και να είχε και σημαντικές ζημιές. Επίσης, πιθανότατα να μην συμμορφώνονταν απόλυτα με τις απαιτήσεις της βασιλείας III. Για τον λόγο αυτό να προσπαθούσε να ωραιοποιεί τις οικονομικές της καταστάσεις με δημιουργική λογιστική με αποτέλεσμα αυτές να παρουσιάζουν σημαντικά λάθη και να αποκλίνουν από τα ΔΛΠ.

Οπότε, αναφορικά με τις υπόλοιπες τράπεζες παρατηρούμε ότι στις περισσότερες περιπτώσεις το πιστοποιητικό ήταν η σύμφωνη γνώμη, και άρα οι οικονομικές τους καταστάσεις να είχαν συνταχθεί σε πλήρη συμφωνία με τα ΔΛΠ. Όμως σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις για τα έτη 2011 και 2012 παρατηρούμε ότι τα πιστοποιητικά ήταν με έμφαση. Τα δύο αυτά έτη συνέβη το κούρεμα των Ελληνικών ομολόγων το οποίο είχε τεράστιες επιπτώσεις στις Ελληνικές τράπεζες λόγω των μεγάλων χαρτοφυλακίων Ελληνικών δημόσιων ομολόγων που είχαν στην κατοχή τους. Ως αποτέλεσμα η οικονομική τους θέση καταβαραθρώθηκε λόγω των ζημιών που υπέστησαν. Άλλωστε όλες τέθηκαν υπό κρατικό προστατευτισμό μέσω του ταμείου Χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και προχώρησαν σε σημαντικότερες αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου. Όλα αυτά πιθανότατα τις ώθησαν στο να

προσπαθήσουν να βελτιώσουν κάπως την χρηματοοικονομική τους θέση με παραβιάζοντας τα ΔΛΠ και επομένως οι ελεγκτές τους να οδηγηθούν σε διατύπωσης έμφασης.

5.7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το συμπέρασμα μας από την παραπάνω ανάλυση είναι ότι ο έλεγχος των τραπεζικών επιχειρήσεων της χώρας είναι ικανοποιητικός και ποιοτικός. Βλέπουμε ότι τα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας ελέγχονται αποκλειστικά και μόνο από ελεγκτικές εταιρείες παγκοσμίου φήμης και κύρους οι οποίες έχουν όλες τις προϋποθέσεις και τους όρους για την διεξαγωγή σωστών και αξιόπιστων ελέγχων. Επίσης λόγω του μεγέθους τους και του κύρους τους τα πιστοποιητικά των εταιρειών αυτών είναι αξιόπιστα και εκφράζουν την πραγματικότητα λόγω του ότι σε καμία περίπτωση οι εταιρείες αυτές δεν θα έθεταν σε κίνδυνο την φήμη τους. Επομένως οι οικονομικές καταστάσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας εκφράζουν με αξιοπιστία την χρηματοοικονομική τους θέση.

Σχετικά με την σημειώσεις εκεί παρατηρούμε μια διακύμανση μεταξύ των ιδρυμάτων. Δεδομένου ότι τα ιδρύματα αυτά έχουν το ίδιο αντικείμενο εργασιών και έχουν σχεδόν παρόμοια μεγέθη το γεγονός αυτό μας προκαλεί ερωτηματικά. Οι σημειώσεις περιέχουν τις γνωστοποιήσεις επί των διαφόρων στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων που απαιτούν τα πρότυπα. Η διακύμανση αυτή προφανώς οφείλεται στο ότι οι τράπεζες δεν έχουν κοινή πολιτική σχετικά με τις γνωστοποιήσεις τους. Δεδομένου ότι τα πρότυπα ορίζουν επακριβώς το τι και πως θα πρέπει να γνωστοποιείται, πιθανότατα κάποιες τράπεζες δεν προβαίνουν στις σωστές γνωστοποιήσεις. Άλλωστε σε πρόσφατη έρευνα της επιτροπής κεφαλαιαγοράς για την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων των εισηγμένων επιχειρήσεων διαπιστώθηκαν σημαντικότερες ελλείψεις στις γνωστοποιήσεις. Για τον λόγο αυτό πρόταση μας είναι να γίνουν περεταίρω έλεγχοι και να εξακριβωθεί σε ποιους τομείς οι γνωστοποιήσεις έχουν ελλείψεις. Εν συνεχεία να δοθούν οι οδηγίες στις τράπεζες ώστε να προβούν στις απαραίτητες διορθώσεις ώστε να εναρμονιστούν με τις απαιτήσεις των προτύπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

1. Archer, S., McLeay, St. and Dufour, J.B. (1989), *Audit Reports on the Financial Statemets of European Multinational Companies: a Comparative Study*, London, The Institute of Chartered Accountants in England and Wales.
2. Sarbanes Oxley Act 2002, Sections 302 & 404
3. Βλάχος, Χ.- Λούκα, Λ.(2007), *Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα 2007*, Αθήνα, Εκδόσεις Globaltraining.
4. Γεωργακόπουλος Λ. (1999), *Χρηματιστήριο και Τραπεζικό Δίκαιο. Το Δίκαιο του Ελληνικού Συστήματος της Κεφαλαιαγοράς*, Αθήνα, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκουλας.
5. Γρηγοράκος, Θ. (1989), *Γενικές Αρχές Ελεγκτικής*, Έκδοση Σώματος Ορκωτών Λογιστών
6. Δημοπούλου-Δημάκη, Ι. (2006), *Γενική λογιστική : χρηματοοικονομική Προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks.
7. Καββαδίας, Λ.Σ. (2003). *Εισαγωγή στα διεθνή λογιστικά πρότυπα*, Αθήνα, Εκδόσεις Ipirotiki Software&Publications.
8. Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), *Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Ενοπιών, Αρχών και Προτύπων*, Πειραιάς, εκδόσεις Business Plus A.E.
9. Κάντζος, Η. & Χονδράκη, Α. (2006), *Ελεγκτική : Θεωρία και Πρακτική*, Αθήνα, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης.
10. Καραμάνης, Κ. (2002), *Εισαγωγή στη θεωρία και πρακτική της σύγχρονης ελεγκτικής*, εκδόσεις Ι.Ε.Σ.Ο.Ε.Λ.
11. Καραμάνης Κ.. (2008), *Σύγχρονη Ελεγκτική. Θεωρία και Πρακτική σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα*, Αθήνα, α' έκδοση, εκδόσεις ΟΠΑ.
12. Καραμάνης, Κ.- Παπαδάκης, Β.(2008), *Η εφαρμογή των ΔΛΠ στην Ελλάδα, επιπτώσεις για ελεγκτές, λογιστές επιχειρήσεις & εποπτικές αρχές*, Αθήνα.
13. Λουμιώτης Β. (2008),*Θέματα εφαρμοσμένης λογιστικής και ελεγκτικής των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων*, ΙΕΣΟΕΛ.
14. Πρωτοψάλτης Ν. (2002), *Η αλήθεια για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα*

15. Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (1999), Δ.Α.Π.17, Αθήνα, Εκδόσεις Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.
16. Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (1999), Δ.Α.Π.30, Αθήνα, Εκδόσεις Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.
17. Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (2000), Δ.Ε.Π.200, Αθήνα, Εκδόσεις Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.
18. Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (2000), Δ.Ε.Π.220, Αθήνα, Εκδόσεις Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.
19. Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (2000), *Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα και Επαγγελματική Δεοντολογία*, Αθήνα, Εκδόσεις Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.
20. Τσακλαγκάνος, Α (2005). *Ελεγκτική*, Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη Α.Ε.

ΑΡΘΡΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

1. Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (483/2004), «Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα», ΦΕΚ 1589/Β'22-10-2004

ΑΡΘΡΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ

1. "Report of the Committee on the Financial Aspects of Corporate Governance", a Code of Best Practice (έκθεση Cadbury), *Burgess Science Press*, Dec.1992, London.
2. Grant Thornton (2006) ,«*Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης*».
3. OICV-IOSCO (2005), "Survey Report on Regulation and Oversight of Auditors" pp.12-35
4. OICV-IOSCO (2013), "Regulatory issues raised by changes in market structure", pp.5-6
5. Jonas, Gregory J., and Jeannot Blanchet. "Assessing quality of financial reporting." *Accounting Horizons* 14.3 (2000): 353-363.
6. Verdi, Rodrigo S. "Financial reporting quality and investment efficiency." Available at SSRN 930922(2006).

7. Van Beest, Ferdy, Geert Braam, and Suzanne Boelens. "Quality of financial Reporting: measuring qualitative characteristics." Nijmegen Center for Economics (NiCE). Working Paper (2009).
8. Fathi, Jouini."Corporate governance system and quality of financial information" Mediterranean Journal of Social Sciences 4.2(2013).
9. Van Tendeloo, Brenda, and Ann Vanstraelen."Earnings management under German GAAP versus IFRS." European Accounting Review 14.1 (2005).
10. The Financial Reporting Commission, "Report of the Commission of Inquiry into the Expectations of Users of Published Financial Statements", the Institute of Chartered Accountants in Ireland, January 1992, Dublin.
11. Αλαμάνος Χ., (2007), «Η ελληνική και παγκόσμια οικονομία σε συνδυασμό με την εταιρική διακυβέρνηση και την εφαρμογή των ΔΛΠ και ΔΕΠ», *Οικονομικά Χρονικά*, τεύχος Ιανουάριου-Φεβρουάριου 2007.
12. Κυρίτσης Κ. (2005), «Ριζικές αλλαγές στην λογιστική με την υιοθέτηση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων», *Ημερησία*, Αφιέρωμα στην εκπαίδευση.
13. Σφανάς Α. (2002), «Τι αλλάζει για τις επιχειρήσεις με τα ΔΛΠ», *Ναυτεμπορική*, Τεύχος 9 Ιαν.2002.

ΔΙΑΤΡΙΒΕΣ

1. Καραγεώργος, Θ. (2006). *Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (I.A.S) και Βασικές Λογιστικές*
2. *Αρχές*, Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. http://www.elte.org.gr/index.php?option=com_grid&gid=282&p=0&lang=el
2. http://europa.eu/documents/comm/green_papers/pdf/com96_338_el.pdf

ΠΙΝΑΚΑΣ Α2: ΓΝΩΜΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΕΝΟΠ. ΟΙΚΟΝΟΜ. ΚΑΤ. ΑΡΧΗ	Έκφραση Γνώμης στο Πιστοποιητικό Παρατηρήσεις Ελεγκτή (κείμενο)
1	ΕΤΕ	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ	2012 Χωρίς να διατυπώνουμε επιφύλαξη στη γνώμη μας, εφιστούμε την προσοχή σας στη σημείωση 2.2 των οικονομικών καταστάσεων όπου γίνεται αναφορά στις προγραμματισμένες ενέργειες που είναι σε εξέλιξη για την αποκατάσταση της κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας και του Ομίλου, καθώς και στις υφιστάμενες αβεβαιότητες οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την αρχή της συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης.
1	ΕΤΕ	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ	2011 Χωρίς να διατυπώνουμε επιφύλαξη στη γνώμη μας, εφιστούμε την προσοχή σας στη σημείωση 2.2 των οικονομικών καταστάσεων όπου γίνεται αναφορά στις επιπτώσεις των ζημιών απομείωσης από την αναδιάρθρωση του Ελληνικού χρέους στα εποπτικά και λογιστικά κεφάλαια της Τράπεζας και του Ομίλου, στις προγραμματισμένες ενέργειες για την αποκατάσταση της κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας και του Ομίλου, καθώς και στις υφιστάμενες αβεβαιότητες οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την αρχή της συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης.
2	ΑΛΦΑ	ALPHA BANK A.E.	2012 Χωρίς να διατυπώνουμε επιφύλαξη στη γνώμη μας, εφιστούμε την προσοχή σας στη σημείωση 1.30.1 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων όπου γίνεται αναφορά στις προγραμματισμένες ενέργειες για την αποκατάσταση της κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας, καθώς και στις υφιστάμενες αβεβαιότητες οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν την αρχή της συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης.
2	ΑΛΦΑ	ALPHA BANK A.E.	2011 Χωρίς να διατυπώνουμε επιφύλαξη στη γνώμη μας, εφιστούμε την προσοχή σας στη σημείωση 1.28.1 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων όπου γίνεται αναφορά στις επιπτώσεις των ζημιών απομείωσης από την αναδιάρθρωση του Ελληνικού χρέους στα εποπτικά κεφάλαια της Τράπεζας, στις προγραμματισμένες ενέργειες για την αποκατάσταση της κεφαλαιακής επάρκειας της Τράπεζας, καθώς και στις υφιστάμενες αβεβαιότητες οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την αρχή της συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης.
4	ΕΥΡΩΒ	EUROBANK EFG A.E.	2012 Χωρίς να διατυπώνουμε επιφύλαξη στη γνώμη μας, εφιστούμε την προσοχή σας στις σημειώσεις 2α, 5 και 6 των οικονομικών καταστάσεων όπου γίνεται αναφορά στις επιπτώσεις των ζημιών απομείωσης από την αναδιάρθρωση του Ελληνικού χρέους στα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου, στις τρέχουσες και προγραμματισμένες ενέργειες για την αποκατάσταση της κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου, καθώς και στις υφιστάμενες αβεβαιότητες οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την αρχή της συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης.
4	ΕΥΡΩΒ	EUROBANK EFG A.E.	2011 Χωρίς να διατυπώνουμε επιφύλαξη στη γνώμη μας, εφιστούμε την προσοχή σας στις σημειώσεις 2, 5 και 6 των οικονομικών καταστάσεων όπου γίνεται αναφορά στις επιπτώσεις των ζημιών απομείωσης από την αναδιάρθρωση του Ελληνικού χρέους στα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου, στις προγραμματισμένες ενέργειες για την αποκατάσταση της κεφαλαιακής επάρκειας του Ομίλου, καθώς και στις υφιστάμενες αβεβαιότητες οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την αρχή της συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης.
5	ΚΥΠΡ	ΚΥΠΡΟΥ, ΤΡΑΠΕΖΑ, ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡ	2013 Εφιστούμε την προσοχή σας στη σημείωση 4.1 'Συνεχιζόμενη δραστηριότητα' των οικονομικών καταστάσεων της μητρικής Εταιρίας Τράπεζα Κύπρου Δημόσια Εταιρία Λτδ όπου γίνεται αναφορά στις σημαντικές κρίσεις, εκτιμήσεις και παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για την ετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων και περιγράφει τις ουσιώδεις αβεβαιότητες που ενδέχεται να υποδηλώνουν σημαντική αμφιβολία ως προς την δυνατότητα της Εταιρίας να συνεχίσει ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα. Στη γνώμη μας δεν διατυπώνεται επιφύλαξη σε σχέση με το θέμα αυτό.
5	ΚΥΠΡ	ΚΥΠΡΟΥ, ΤΡΑΠΕΖΑ, ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡ	2012 Εφιστούμε την προσοχή σας στη σημείωση 2.3.1 'Συνεχιζόμενη δραστηριότητα' των οικονομικών καταστάσεων της ιθύνουσας εταιρίας, όπου γίνεται αναφορά στις σημαντικές κρίσεις, εκτιμήσεις και παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για την ετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων και περιγράφει τις ουσιώδεις αβεβαιότητες που ενδέχεται να υποδηλώνουν σημαντική αμφιβολία ως προς την δυνατότητα της ιθύνουσας εταιρίας να συνεχίσει ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα. Στη γνώμη μας δεν διατυπώνεται επιφύλαξη σε σχέση με το θέμα αυτό.
5	ΚΥΠΡ	ΚΥΠΡΟΥ, ΤΡΑΠΕΖΑ, ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡ	2011 Χωρίς να διατυπώνουμε επιφύλαξη στη γνώμη μας, εφιστούμε την προσοχή σας στις σημειώσεις 3.1 'Συνεχιζόμενη δραστηριότητα' και 4.9 'Διαχείριση κεφαλαίου' των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, όπου γίνεται αναφορά στις σημαντικές κρίσεις, εκτιμήσεις και παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για την ετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας ενώ δεν τηρούνται οι ελάχιστοι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας στις 31 Δεκεμβρίου 2011.
8	ΠΕΙΡ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	2012 Χωρίς να διατυπώνουμε επιφύλαξη στη γνώμη μας, εφιστούμε την προσοχή σας στη σημείωση 2.1 των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων όπου γίνεται αναφορά στις επιπτώσεις των ζημιών απομείωσης από την αναδιάρθρωση του Ελληνικού χρέους στα εποπτικά κεφάλαια της Τράπεζας και του Ομίλου, στις τρέχουσες και στις προγραμματισμένες ενέργειες για την αποκατάσταση της κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς και στις υφιστάμενες αβεβαιότητες, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την αρχή της συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης.
8	ΠΕΙΡ	ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.	2011 Χωρίς να διατυπώνουμε επιφύλαξη στη γνώμη μας, εφιστούμε την προσοχή σας στη σημείωση 2.1 των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων όπου γίνεται αναφορά στις επιπτώσεις των ζημιών απομείωσης από την αναδιάρθρωση του Ελληνικού χρέους στα εποπτικά κεφάλαια της Τράπεζας και του Ομίλου, στις προγραμματισμένες ενέργειες για την αποκατάσταση της κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς και στις υφιστάμενες αβεβαιότητες οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την αρχή της συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α3: ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ ΑΠΟ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΕΩΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2013. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΣΕΛΙΔΩΝ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ.

Πίνακας Περιεχομένων

2.27 Ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα	72
2.28 Προβλέψεις	72
2.29 Συμβόλαιο χρηματοοικονομικής εγγύησης	72
2.30 Παροχές προς εργαζομένους	72
2.31 Φόροι εισοδήματος	73
2.32 Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους και λουιτές δανειακές υποχρεώσεις	74
2.33 Μετοχικό κεφάλαιο, ίδιες μετοχές και λουιτοί εκδοθέντες μετοχικοί τίτλοι	74
2.34 Τομείς δραστηριότητας	74
2.35 Στοιχεία ενεργητικού και παθητικού προοριζόμενα προς πώληση και διακοπείσες δραστηριότητες	74
2.36 Κρατικές επιχορηγήσεις	75
2.37 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	75
2.38 Θεματοφυλακή και διαχείριση περιουσιακών στοιχείων τρίτων	75
2.39 Κέρδη ανά μετοχή	75
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 3: Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	75
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 4: Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων	79
4.1 Πολιτική διαχείρισης κινδύνων	79
4.2 Πιστωτικός κίνδυνος	80
4.3 Κίνδυνος Αγοράς	99
4.4 Κίνδυνος χώρας	109
4.5 Κίνδυνος ρευστότητας	110
4.6 Ασφαλιστικός κίνδυνος	112
4.7 Κεφαλαιακή επάρκεια	115
4.8 Εύλογες αξίες χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού	116
4.9 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων	123
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 5: Τομείς δραστηριότητας	125
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 6: Καθαρά έσοδα από τόκους	129
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 7: Καθαρά έσοδα από προμήθειες	129
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 8: Καθαρά έσοδα από ασφαλιστικές δραστηριότητες	130
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 9: Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	130
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 10: Καθαρά λουιτά έσοδα / (έξοδα)	130
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 11: Δαπάνες προσωπικού	131
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 12: Υποχρεώσεις από παροχές στο προσωπικό	131
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 13: Γενικά διοικητικά και λουιτά λειτουργικά έξοδα	135
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 14: Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	136
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 15: Φόροι	136
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 16: Κέρδη / (ζημίες) ανά μετοχή	137
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 17: Ταμείο και διαθέσιμα στη Κεντρική Τράπεζα	137
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 18: Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	138
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 19: Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	138

Σημειώσεις επί των Οικονομικών καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 14: Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
α. Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου				
Απαιτήσεις κατά χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Σημείωση 18)	1	-	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών (Σημείωση 21)	1.135	2.545	691	2.079
Λοιπή έκθεση στο Ελληνικό Δημόσιο	(21)	60	(21)	60
	1.115	2.605	670	2.139
β. Προβλέψεις απομείωσης χρεογράφων				
Χρεωστικοί τίτλοι του χαρτοφυλακίου επενδύσεων - διαθέσιμα προς πώληση και δάνεια και απαιτήσεις	(99)	10	(75)	10
Απομείωση Eurobank	265	-	265	-
Μετοχικοί Τίτλοι	12	42	3	32
	178	52	193	42
γ. Λοιπές προβλέψεις και προβλέψεις απομείωσης				
Απομείωση ακινήτων επενδύσεων, ενσώματων παγίων στοιχείων, λογισμικού και λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων και λοιπών στοιχείων ενεργητικού (Σημειώσεις 23, 25, 26 & 29)	16	77	-	11
Απομείωση υπεραξίας / συμμετοχών με τη μέθοδο της καθαρής θέσης και θυγατρικές (Σημείωση 25 και Σημειώσεις 24 & 46)	9	142	120	219
Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις και λοιπές προβλέψεις	55	90	43	72
	80	309	163	302
Σύνολο	1.373	2.966	1.026	2.483

Το 2013, οι προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού κινδύνου έναντι δανείων και απαιτήσεων κατά πελατών, περιλαμβάνει για τον Όμιλο και την Τράπεζα, αντιλογισμό πρόβλεψης ποσού €493 εκατ. που αφορά σε δάνειο προς το ελληνικό Δημόσιο (βλέπε Σημείωση 21).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 15: Φόροι

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Φόροι περιόδου	(133)	(201)	15	(14)
Διακανονισμός ανέλεγκτων φορολογικά χρήσεων	-	(6)	-	-
Αναβαλλόμενοι φόροι	1.119	49	1.104	103
Φόροι	986	(158)	1.119	89

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Ζημίες προ φόρων	(179)	(1.973)	(501)	(3.015)
Φόρος υπολογιζόμενος με βάση τον τρέχοντα φορολογικό συντελεστή 26% (2012: 20%)	47	397	130	605
Προσαρμογές σχετικά με φόρο εισοδήματος που αφορά προηγούμενες χρήσεις	35	-	16	-
Επίπτωση αλλαγών φορολογικών συντελεστών (από 20% σε 26%)	372	-	326	-
Επίπτωση διαφορετικών φορολογικών συντελεστών σε άλλες χώρες	18	20	-	-
Έσοδα απαλλασσόμενα της φορολογίας	160	56	130	9
Μη φορολογικά επιτρεπόμενες δαπάνες	(148)	(55)	(137)	(52)
Φορολογικές ζημίες για τις οποίες δεν αναγνωρίστηκε αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	(59)	(184)	-	(168)
Επίπτωση της απομείωσης λόγω του PSI για την οποία δεν αναγνωρίστηκε απαίτηση από αναβαλλόμενους φόρους	-	44	-	44
Φορολογικά εκπεστές διαφορές για τις οποίες δεν αναγνωρίστηκε αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση	(87)	(417)	(84)	(336)
Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που αναγνωρίστηκε στη χρήση επί φορολογικών ζημιών προηγούμενων χρήσεων και προηγούμενων μη αναγνωρισμένων και αχρησιμοποίητων προσωρινών διαφορών	741	-	739	-
Διατακτικά μερίσματα	(93)	-	-	-
Αναπροσαρμογή ακινήτων βάσει φορολογικής νομοθεσίας	-	3	-	-
Μη συμψηφιζόμενοι φόροι με φόρο εισοδήματος τρέχουσας χρήσης	(1)	(14)	(1)	(14)
Διακανονισμός ανέλεγκτων φορολογικά χρήσεων	-	(6)	-	-
Λοιπές διαφορές	1	(2)	-	1
Φόροι (έξοδο) / ωφέλεια	986	(158)	1.119	89
Πραγματικός φορολογικός συντελεστής περιόδου	n/a	(8,0)%	n/a	3,0%

136

Σημειώσεις επί των Οικονομικών καταστάσεων
Όμιλος και Τράπεζα

Τράπεζα	Γήπεδα και οικόπεδα	Κτήρια	Μεταφορικ άμεσα και εξοπλισμός	Βελτιώσεις σε μισθωμένα σπίνητα τρίτων	Ακίνητοποιήσε ις υπό εκτέλεση	Σύνολο
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2012	121	150	566	136	2	975
Μεταφορές	-	-	(3)	-	(1)	(4)
Προσθήκες	-	1	24	4	1	30
Πωλήσεις και διαγραφές	-	-	(11)	(2)	(1)	(14)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2012	121	151	576	138	1	987
Συσσωρευμ. Αποσβέσεις & προβλέψεις απομείωσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2012	(4)	(69)	(470)	(80)	-	(623)
Πωλήσεις και διαγραφές	-	-	10	1	-	11
Αποσβέσεις	-	(2)	(31)	(9)	-	(42)
Απομείωση	-	(2)	-	-	-	(2)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2012	(4)	(73)	(491)	(88)	-	(656)
Αναπόσβ. αξία 31 Δεκεμβρίου 2012	117	78	85	50	1	331
Αξία κτήσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2013	121	151	576	138	1	987
Εξαγορές - νέες δραστηριότητες	6	4	5	2	-	17
Προσθήκες	-	1	17	4	-	22
Πωλήσεις και διαγραφές	(43)	(60)	(1)	(1)	-	(105)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2013	84	96	597	143	1	921
Συσσωρευμ. Αποσβέσεις & προβλέψεις απομείωσης						
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου 2013	(4)	(73)	(491)	(88)	-	(656)
Πωλήσεις και διαγραφές	-	36	1	1	-	38
Αποσβέσεις	-	(3)	(29)	(8)	-	(40)
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου 2013	(4)	(40)	(519)	(95)	-	(658)
Αναπόσβ. αξία 31 Δεκεμβρίου 2013	80	56	78	48	1	263

150

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 27: Απαιτήσεις και υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους:				
Αξιόγραφα	2.026	713	1.958	527
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	1	322	-	322
Ενσώματα πάγια στοιχεία και άυλα περιουσιακά στοιχεία	(13)	(6)	(12)	(5)
Συνταξιοδοτικές και άλλες παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία	3	60	-	57
Ασφαλιστικά αποθέματα	21	9	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	12	168	-	160
Φορολογικές ζημιές	168	9	158	-
Λοιπές προσωρινές διαφορές	191	22	85	24
Απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους	2.409	1.297	2.189	1.085
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους:				
Αξιόγραφα	(1)	3	-	-
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	6	19	-	-
Ενσώματα πάγια στοιχεία και άυλα περιουσιακά στοιχεία	25	35	-	-
Συνταξιοδοτικές και άλλες παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία	(6)	(9)	-	-
Ασφαλιστικά αποθέματα	1	1	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	45	43	-	-
Φορολογικές ζημιές	-	(1)	-	-
Λοιπές προσωρινές διαφορές	(17)	(11)	-	-
Υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους	53	80	-	-

Σημειώσεις επί των Οικονομικών καταστάσεων Όμιλος και Τράπεζα

Έσοδο / (έξοδο) από αναβαλλόμενους φόρους:

	Όμιλος		Τράπεζα	
	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2012
Αξιογράφα	1.294	(35)	1.430	9
Παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα	(310)	38	(322)	23
Εγώματα πλάγια στοιχεία και άλλα περιουσιακά στοιχεία	(1)	5	(6)	(1)
Συνταξιοδοτικές και άλλες παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία	(55)	1	(57)	1
Ασφαλιστικά αποθέματα	12	(4)	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις κατά πελατών	(164)	55	(160)	72
Φορολογικές ζημιές	161	(5)	158	-
Λοιπές προσωρινές διαφορές	182	(6)	61	(1)
Έσοδο / (έξοδο) από αναβαλλόμενους φόρους	1.119	49	1.104	103
Αναβαλλόμενοι φόροι μέσω λοιπών συνολικών εσόδων	16	(77)	-	(20)
Αναβαλλόμενοι φόροι μέσω ιδίων κεφαλαίων	-	(5)	-	1
Καθαρή μεταβολή αναβαλλόμενων φόρων	1.135	(33)	1.104	84

Ο Όμιλος και η Τράπεζα θεωρούν ότι οι καθαρές απαιτήσεις από αναβαλλόμενους φόρους, κατά την 31 Δεκεμβρίου 2013, ποσού €2.409 εκατ. και €2.189 εκατ. αντίστοιχα, είναι περισσότερο πιθανό να ανακτηθούν από ότι όχι, με βάση τις εκτιμήσεις για τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη του Ομίλου και της Τράπεζας. Οι λόγοι τους οποίους η Διοίκηση εκτίμησε ότι η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση είναι ανακτήσιμη παρατίθενται στην παράγραφο *Φόροι Εισοδήματος* της Σημείωσης 3.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2013, οι συσσωρευμένες φορολογικές ζημιές του Ομίλου ανέρχονταν σε €1.953 εκατ. (2012: €1.851 εκατ.) και δημιουργήθηκαν τα έτη 2004 έως 2013. Το αντίστοιχο

Ο ακόλουθος πίνακας απεικονίζει το έτος που παραγράφονται οι αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημιές για τον Όμιλο και την Τράπεζα.

Έτος	Όμιλος	Τράπεζα
	31.12.2013	31.12.2013
2014	52	16
2015	756	737
2016	22	-
2017	855	804
2018	204	151
2019	40	-
2020	18	-
Χωρίς χρονικό περιορισμό	6	-
Σύνολο φορολογικών ζημιών	1.953	1.708

Ο Όμιλος και η Τράπεζα έχουν συμφηφίσει τις απαιτήσεις και υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους ανά εταιρεία ξεχωριστά, υπό την προϋπόθεση ότι οι τοπικές φορολογικές αρχές της κάθε χώρας παρέχουν το δικαίωμα συμφηφισμού των απαιτήσεων και υποχρεώσεων από κύριο φόρο εισοδήματος ανά εταιρεία και εφόσον οι απαιτήσεις και υποχρεώσεις από αναβαλλόμενους φόρους αφορούν στην ίδια φορολογική αρχή.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 28: Απαιτήσεις από ασφαλιστικές δραστηριότητες

	Όμιλος	
	31.12.2013	31.12.2012
Επενδύσεις για λογαριασμό ασφαλισμένων ζωής που φέρουν τον επενδυτικό κίνδυνο (unit linked)	382	307
Απαιτήσεις από ασφαλισμένους	168	203
Απαιτήσεις από αντασφαλιστές και αντασφαλιστικές δραστηριότητες	132	84
Προμήθειες και έξοδα παραγωγής επομένων χρήσεων (DAC)	39	42
Σύνολο	721	636

151

ΠΙΝΑΚΑΣ Α4: ΤΥΠΟΙ ΓΝΩΜΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΚΩΔΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΗΛΗ "ΤΥΠΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ"	
ΚΩΔΙΚΟΣ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ
1	ΣΥΜΦΩΝΗ ΓΝΩΜΗ
2	ΣΥΜΦΩΝΗ ΓΝΩΜΗ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ
3	ΣΥΜΦΩΝΗ ΓΝΩΜΗ ΜΕ ΕΞΑΙΡΕΣΗ (ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ)
4	ΑΡΝΗΣΗ ΓΝΩΜΗΣ
5	ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΓΝΩΜΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ Α5:ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ

ΕΛΕΓΚΤΗΣ (http://www.elte.org.gr/index.php?option=com_grid&gid=1&Itemid=529&lang=en)				ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ (http://www.elte.org.gr?option=com_content&view=article&id=130)				
Α/Α	ΑΜ-ΣΟΕΛ	ΑΜ-ΕΛΤΕ	ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΕΣ ΚΥΡΟΣ ΕΙΣ ΝΑΙ =1 ΟΧΙ =0	ΑΜ ΣΟΕΛ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ (ΔΤ)	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟ Ε.Γ.	ΔΙΚΤΥΟ ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΑΝΗΚΕΙ Η ΣΥΝΕΡΓΑΖΕΤΑΙ	ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΕ ΜΗΤΡΩΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΝΑΙ = 1 , ΟΧΙ = 0)
1	11691	1621	0	113	PRICEWATERHOUSECOOPERS Α.Ε	38	PRICEWATERHOUSE	1
2	12111	1722	0	113	PRICEWATERHOUSECOOPERS Α.Ε	38	PRICEWATERHOUSE	1
3	38081	1920	0	113	PRICEWATERHOUSECOOPERS Α.Ε	38	PRICEWATERHOUSE	1
4	16891	1762	0	113	PRICEWATERHOUSECOOPERS Α.Ε	38	PRICEWATERHOUSE	1
5	17701	1523	0	113	PRICEWATERHOUSECOOPERS Α.Ε	38	PRICEWATERHOUSE	1
6	10411	1228	0	113	PRICEWATERHOUSECOOPERS Α.Ε	38	PRICEWATERHOUSE	1
1	12021	1698	0	120	DELOITTE	43	DELOITTE TOUCHE	1
2	12231	1764	0	120	DELOITTE	43	DELOITTE TOUCHE	1
3	10351	1209	0	120	DELOITTE	43	DELOITTE TOUCHE	1
4	12511	1890	0	120	DELOITTE	43	DELOITTE TOUCHE	1
5	13371	1342	0	120	DELOITTE	43	DELOITTE TOUCHE	1
1	12821	1147	0	127	GRANT THORNTON Α.Ε	64	GRANT THORNTON	0
2	14861	1796	0	127	GRANT THORNTON Α.Ε	64	GRANT THORNTON	0
3	15791	1240	0	127	GRANT THORNTON Α.Ε	64	GRANT THORNTON	0
4	13281	1315	0	127	GRANT THORNTON Α.Ε	64	GRANT THORNTON	0
5	24881	1462	0	127	GRANT THORNTON Α.Ε	64	GRANT THORNTON	0
1	17151	1839	0	114	KPMG	37	KPMG INTERNATIONAL	1
2	18701	1186	0	114	KPMG	37	KPMG INTERNATIONAL	1
3	11121	1433	0	114	KPMG	37	KPMG INTERNATIONAL	1
4	19071	1793	0	114	KPMG	37	KPMG INTERNATIONAL	1
5	10741	1323	0	114	KPMG	37	KPMG INTERNATIONAL	1

ΠΙΝΑΚΑΣ Α6: ΚΩΔΙΚΟΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

ΑΜ ΣΟΕΛ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
107	ΕΡΝΣΤ & ΓιΑΝΓΚ Α.Ε. (Ernst & Young)	Ernst & Young	4
111	ΒΔΟ ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ Α.Ε.	ΒΔΟ Α.Ε.	2
111	ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ	ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΑΕ	2
112	ΜΟΝΔΑΥ ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ Α.Ε.	ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ Α.Ε.	2
113	PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS SOLUTIONS ΑΕ	PWC	4
114	ΚΡΜΓ ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ Α.Ε.	ΚΡΜΓ	4
119	ΜΟΥΡ ΣΤΗΒΕΝΣ Α.Ε. (Moore Stevens)	Moore Stevens	3
120	ΔΕΛΟΙΤΤΕ (Deloitte & Touche)	Deloitte & Touche	4
123	ΣΙΓΑΛΑΣ Κ. & ΣΙΑ ΟΕΛ Α.Ε.	ΣΙΓΑΛΑΣ Κ. & ΣΙΑ ΟΕΛ Α.Ε.	2
125	ΣΟΛ Α.Ε. (S.O.L. S.A.)	S.O.L. S.A	1
127	GRANT THORNTON ΑΕ	GRANT THORNTON	3
132	ΡΚΦ ΕΥΡΩΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε.	ΡΚΦ ΕΥΡΩΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε.	2
146	ΩΡΙΩΝ ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ ΑΕ- ΕΛΕΓΚΤΩΝ	ΩΡΙΩΝ ΑΕ	2
148	ΒΑΚΕΡ ΤΙΛΛΥ ΗΕΛΛΑΣ ΑΕ (ΑΛΦΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ)	ΒΑΚΕΡ ΤΙΛΛΥ ΗΕΛΛΑΣ ΑΕ	3
152	ΗΒΡ ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ ΕΠΕ	ΗΒΡ ΕΠΕ	2
153	ΒΔΟ ΕΛΛΑΣ ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ Α.Ε.	ΒΔΟ ΕΛΛΑΣ	2
155	ΕΝΕΛ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε.	ΕΝΕΛ Α.Ε.	2
158	METRON AUDITING S.A.	METRON S.A.	2
159	ΑCΕΣ ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ Α.Ε.	ΑCΕΣ Α.Ε.	2
164	ACTION AUDITING ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ	ACTION ΑΕ	2
166	TMS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ	TMS ΑΕ	2
168	ΕΥΘΥΝΟΙ ΟΡΚΩΤΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ Α.Ε.	ΕΥΘΥΝΟΣ Α.Ε.	2

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΚΩΔΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΗΛΗ "ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ"	
ΚΩΔΙΚΟΣ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ
1	ΣΟΛ Α.Ε.
2	ΛΟΙΠΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ
3	ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΕΣ (Grant Thornton and Moore Stevens)
4	BIG 4 (Ernst & Young, Deloitte & Touche, KPMG,PWC)
5	ΑΤΟΜΙΚΗ_ ΙΔΙΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ

